

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):

Ahlgren, Ernst.; udg. af Axel Lundegård.

Titel | Title:

Fra Skaane

Udgivet år og sted | Publication time and place: København : forlagt af V. Pio, 1900

Fysiske størrelse | Physical extent:

xxiv, 246 s.

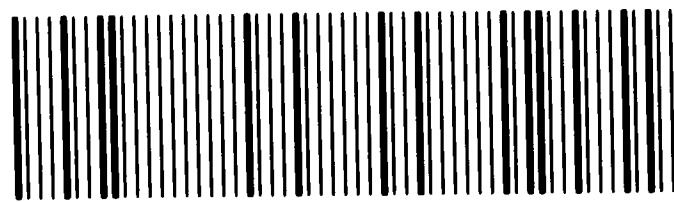
DK

Værket kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge PDF-filen til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work may be copyrighted in which case the PDF file may only be used for personal use. If the author died more than 70 years ago, the work becomes public domain and can then be freely used. If there are several authors, the year of death of the longest living person applies. Always remember to credit the author

DET KONGELIGE BIBLIOTEK

130022048164

ERNST AHLGREN

FRA SKAANE

UDGIVET AF

AXEL LUNDEGÅRD

KØBENHAVN

FORLAGT AF V. PIO'S BOGHANDEL

1900

Sally B. Salomons Bogtrykkeri. — København.

PAA Vestre Kirkegaard er der fredeligt og stille. Larmen fra Staden, Støjen af de hundrede rumlende Vogne og de tusinde trampende Fødder, Dampfløjternes Hvin, Klokkernes Klang, Sejersjubelen fra dem, som har kæmpet sig frem, Jammeren fra dem, som er blevne traadte ned — alt naar herud saa dæmpet som Bølgebrus fra Stranden af en anden Verden.

Det er en Morgen i Juni. Højt over Gravene udspænder Himlen sin blaa Hvælving fuld af sitrende Klarhed, og gennem Soldisen ude mod Øst skimtes Amagerlandet som en Luftspejling over Sundet. Rundt om Tuerne, hvorunder de Døde hviler, grønnes og blomstrer Livet. Sommerfugle, opstandne af Puppernes Mørke, flager med brogede Vinger henover det blinkende Grønsvær, Finker kvidrer i Træernes og Buskenes nysudsprungne Løv, og smaa, kvikke Vipstjærter leger Skjul mellem Gravstenene. Humler og Bier summer, Myg danser i Solskinnet, Luften er mættet med Blomsterduft. Alt i Naturen aander, rører sig, lever; og i alt skimtes Evigheden som en Luftspejling hinsides Tiden.

Et Stykke ned ad den Række, hvor de Fattige er lagte tæt ved hverandre, i lange Søstersenge, staar der en lille tarvelig Sten med Indskriften:

ERNST AHLGREN.

Impiora pace.

*

Her begravedes for snart tolv Aar siden en svensk Kvinde, som søgte Ro og Ly i den danske Jord; thi hun døde for sin egen Haand.

I det borgerlige Liv hed hun *Victoria Benedictsson*, men i den svenske Literatur har hun skabt sig det Mands-Navn, som staar indhugget i Stenen. —

Hendes Livs Historie er en Roman, hvis ydre Træk kun kan antydes i Korthed. Om sin Barndom og Opvækst skriver hun selv i et Brev:

»Jeg er født den sjette Marts 1850 paa en meget ensomt beliggende Gaard i det sydlige Skaane. Der findes ikke Sten paa Sten tilbage af den, thi den nedbrændte til Grunden og er senere ikke bleven opbygget paa samme Sted, hvor den stod.

Min Fader hed Thure Bruzelius og nedstammede fra en gammel Præsteslægt. Han blev Student i Lund, og det var oprindelig Bestemmelsen, at han, ligesom

de andre Brødre skulde gaa den lærde Vej; men i Virkeligheden afskyede han Bogen, og straks efter at min Farfader var død, afbrød han sine Studeringer og slog sig paa Landbruget — som han aldrig lærte at forstaa sig paa.

Oprindelig havde han haft Lyst til at være Militær, men det vilde Forældrene ikke tillade.

Min Moder hed Finérus og havde — efter hvad jeg har hørt — hollandsk og tysk Blod i sig. Hun var sine Forældres eneste Arving og havde faaet en for sin Tid ualmindelig god Opdragelse. Da hun giftede sig med min Fader uden Tvang, antager jeg, at hun har syntes om ham. Men saa længe jeg kan huske tilbage, var Forholdet mellem dem spændt; og efter hvad man har sagt mig, havde det været saaledes, længe inden jeg blev født.

Paa den Tid, da Huslæreren forelskede sig i min ældste Søster, boede min Fader og min Moder hver i sin Ende af Huset og mødtes aldrig undtagen i Spisestuen, som laa midt imellem de fjendtlige Teritorier. Men da Huslæreren efter mange Viderværdigheder blev antaget som Svingersøn og Forlovelsen fejredes, da blev nok hele Huset greben af den svenske Sentimentalitet; der blev sluttet Fred. En meget kort Fred blev det, thi da jeg saa snart som muligt derefter kom til Verden, var Ufreden atter vendt tilbage, og

da man skulde enes om, hvad jeg skulde hedde, vilde hver opkalde mig efter sin Slægt. Striden blev endt ved et Forslag om, at jeg skulde have Navn efter Dagen, da jeg skulde døbes; man hentede Almanakken og fandt — *omen accipimus!* — et Mandsnavn: Victor. Saa kom jeg til at hedde Victoria.

Den Gang var min Moder 43 Aar og min Fader 49.

Dersom jeg havde faaet Lov til selv at vælge mine Forældre, tror jeg nok, at jeg først og fremmest vilde have bedt om at faa dem noget yngre. Da jeg voksede til, havde min Fader og Moder allerede glemt, at de selv havde været unge en Gang; saa længe siden var det.

Jeg husker kun min Fader som en gammel graa-haaret Mand med militær Holdning og — om Vinteren — en stor Pelsfrakke, som formodentlig kunde have været ganske behagelig i Rusland, og som han ikke en Gang tog af inde i sit Værelse, hvor Temperaturen dog i Almindelighed var 20—25 Grader Celsius. Han havde et Jærnhelbred, og han var en Kæmpe. Det han var stoltest af i hele Verden, var hans Armkræfter, hans smukke Figur og hans smaa Fødder.

Han havde — efter hvad jeg kunde forstaa — i sin Ungdom været blond, sentimental, hæftig og aldeles uden Selvbeherskelse.

Min Moder — hvor hun vilde have passet til at være Abbedisse i et Kloster! Nu havde hun kun mig arme Unge at bringe sine Grundsætninger i Anvendelse paa; thi mine to Søstre havde for længe siden unddraget sig hendes Regering.

Jeg skulde deles mellem mine Forældre; seks Timer om Dagen var jeg min Moders Privatejendom. Hun vilde ikke sætte mig i Skole og heller ikke holde Guvernante; derfor underviste hun mig selv.

I min Fritid stjal jeg mig til at være sammen med min Fader. Han besad to Egenskaber, som havde en uimodstaaelig Tillokkelse for mig: Sans for Friluftsliv og Ævne til at fortælle.

Han lærte mig at ride, brydes, skyde med Pistol og flere mandige Idrætter; han behandlede mig i det hele taget som en Dreng.

Han kunde være fortvivlet og melankolsk, men ogsaa munter og lystig. De Historier, som han fortalte, farvedes af hans Sindsstemning. Undertiden endte de med, at Indianere skød ham ihjæl og Hunde slæbte hans Legeme bort. Hvor jeg græd derover! — Men saa snart jeg kunde befrygte, at min Moder kunde faa Øje paa os, gled jeg sagte ned fra hans Knæ; og dersom hun spurgte mig, hvorfor jeg havde grædt, svarede jeg altid: for ingenting.

Som oftest laa der imidlertid over min Faders

Fortællinger en uimodstaaelig, smittende Humor; og det humoristiske Element var mere tiltrækkende for mig end det tragiske. Min Moder var altid tragisk, strængt tragisk, uden Taarer. Som Barn hørte jeg hende undertiden ytre, at hun havde grædt, da hun var ung. Jeg troede det ikke; det forekom mig ligesaa umuligt som Miraklerne i Bibelhistorien, og dem troede jeg heller ikke paa — — —

Mine Forældres gensidige Fjendskab bragte mig i en skæv Stilling til dem begge; jeg vilde staa mig godt med dem begge — og blev derved tvungen til at lyve for dem begge. Denne Barndomserfaring har, siden jeg blev voksen, gjort min Sandhedskærlighed næsten brutal. I det hele taget har de ejendommelige Forhold, under hvilke jeg voksede op, senere efterladt sig dybe Spor i mit Liv — — —

— — Da jeg var Barn, blev jeg tvungen til at være som et gammelt Menneske, derfor er noget af Barnenaturen bleven tilbage dybt inde i mig. Jeg kan være konventionel i mit Væsen, men jeg bliver det aldrig i mine Følelser og min Tankegang.«

Et underligt sky og gammelagtigt Barn viser sig for os i dette Selvportræt, klædt i en fantastisk Dragt, halvt en Drengs og halvt en Piges. Et underligt Barn — Frugt af et Ægteskab, hvis Sommer forlængst

var forbi, opvokset uden Solskin i Høstens Kulde og Frost, ensom.

Ensom gik hun om i det mørke Hjem, tidligt mistænksom, tidligt paa Vagt mod sine Omgivelser, af Frygt for at forraade noget af sit indre Liv; thi hendes Blod var hidsigt, voldsomt og oprørsk, omend-skønt hun tidligt maatte lære at holde det i Ave.

Der er et Ord, som kaster Lys over hele hendes Livs Historie; Ordet hedder Længsel. Den ytrer sig paa mange Maader. Tidligst røber den sig som en Tørst efter Æmhed, men slaar senere over i ustyrlig Kunstnerlængsel. Som netop fuldvoksen ung Pige kæmper hun en haard Kamp for at faa Lov til at vie sig til Malerkunsten. Dertil behøver hun Penge, og for at tjene dem søger hun Plads som Guvernante; men da hun ved eget Arbejde har erhvervet sig, hvad hun behøver, forbyder Faderen hende at rejse.

Hun bliver. Men dette Indgreb i hendes Ret til selv at bestemme sin Fremtid fremavler hos hende en dyb Bitterhed mod Forældrene. Paa samme Tid har Eros maaske for første Gang rørt den tyveaarige Guvernantes Hjærte. Overspændt og fantastisk, som hun er, forstaar hun intet. Moderen har indprentet hende Mistro mod Hjærtets Følelser; og af falsk Stolt-hed bøjer hun af. Men i den øde Tomhed, som følger efter, gribes hun af en ubevidst Længsel efter et

levende Væsen, en ældre Ven, som hun kunde stole paa, og i denne Stemning ægter hun i 1871 Postmesteren i Hörby, Chr. Benedictsson.

Af et af de Breve, som hun skriver til sin Forlovede før Bryllupet, fremgaar hendes platoniske Opfattelse af Ægteskabet. Hun forestiller sig, at Ægtefællerne om Aftenen trykker hinandens Hænder og gaar hver til sit.

Virkeligheden har uden Tvivl forplumret denne hendes Forestilling, thi i sit Ægteskabs første Aar fødte hun to Børn. For hendes Sindsstemning i denne Tid er det betegnende, at hun en Gang med en lille Kniv skar Pulsaaren paa venstre Haand over, og at hun i det andet Svangerskabs sidste Maaneder forsøgte at sulte sig ihjæl. Efter den yngste Datters Fødsel og Død maatte hun rejse til København for at raadspørge en Læge angaaende sin Sindstilstand.

Sine Kunstnerspekulationer havde hun opgivet i og med Ægteskabet. Hun vilde søge sig en Livsgæerning i de Forpligtelser, som Forholdene paalagde hende. Hun fik en stor Husholdning at passe og blev — 21 Aar gammel — Stedmoder til fem Børn. Hun viede sig med brændende Iver til deres Opdragelse, hun søgte desuden at interessere sig for Landbrug og landligt Selskabsliv, hun blev sin Mands Skriver og højre Haand.

Men hendes lidenskabelige Natur reagerede altfor voldsomt mod Omgivelsernes og Omstændighedernes Tryk. Forgæves opbød hun hele sin Selvbeherskelse for at betvinge den og forgæves søgte hun at døve sin Uro ved mekanisk Arbejde. Skrivergærningen skiftede lidt efter lidt Karakter, blev til et Arbejde for egen Udvikling i det ensomme Studerekammer, som hun havde indrettet sig. Og en Dag stod hun atter foran sit Livs store Længsel.

Hun vidste næppe selv, hvordan det gik til, men hun skrev en Novelle, »meget grøn og meget fantastisk«.

Novellen hed naturligvis *Sirenen* og blev i Efteraaret 1876 optaget i Malmøbladet »Sydsvenska Dagbladet Snällposten«. De Forhandlinger, som gik forud for dens Optagelse findes i en Korrespondance mellem Forfatteren, som kaldte sig *Ivar F. Tardif*, og det nævnte Blads Redaktør, Dr. *Carl Herslow*, som, uden at kende Forfatterindens borgerlige Navn, blev hendes første literære Raadgiver.

Den anden blev Digteren *Edward Bäckström*, men af disse to var det uden Tvivl den første, som gav de bedste Raad.

Aarene gik under Arbejde og Selvudvikling. En haard Sygdom fængslede for lange Tider det fordums Friluftsmenneske indenfor et Sygeværrelsens fire Vægge; men Lidelserne gjorde hendes Syn videre, og Ensom-

hedens lange Timer viste sig frugtbringende for hendes Udvikling.

I Foraaret 1884 udkom *Ernst Ahlgrens* Debutarbejde, *Novellesamlingen Fra Skaane*, som med eet gjorde sin Forfatters Navn bekendt.

Den Tid, da hun famlede, var forbi De sidste Aar havde modnet, hvad der havde behøvet saa lang Tid til at spire frem. Ernst Ahlgren traadte frem for Offentligheden som en fuldt udviklet Forfatterindividualitet, og Offentligheden vidste intet om alle Tardifs famlende Forsøg.

Hele hendes literære Produktion falder indenfor det korte Tidsrum af fire Aar. Et Udvalg af hendes Folkelivsskildringer og Smaafortællinger forelægges her i dansk Oversættelse.

Femten Aar er gaaede, siden de blev til, og disse Aar har udmærket sig ved mange skiftende Strømninger i Nordens aandelige Liv. Alligevel har disse Virkelighedsskildringer den Dag i Dag bevaret deres Friskhed.

Hvorfor?

Der findes mange Digtere, hvis Snille er større, vældige Aandens Riddersmænd med vajende Hjælm-buske, paa vingede Heste. Der findes andre, hvis Begavelse er af en blændende Slags og hvis Digtning tindrer af Ideer, som for Øjeblikket staar højt i Kurs. Ernst Ahlgrens Fremstillingskunst har ingen

blændende eller bestikkende Egenskaber; den er blot trohjærtig og ærlig. Den er som en talende Stemme med en tydeligt fremtrædende, ingenlunde uklædelig skaansk Dialekt. Men hun kender til Bunds det, som hun vil skildre, og hun fremstiller det saa levende, saa ligefremt og sandt, at vi lærer at elske det, som hun selv elskede det.

Paa den ilsomme Fart mod Kunstens Tinde rider saa mange af de Unge nu til Dags Virkeligheden stolt forbi, opad mod Stjærnerne, mod det blaa, uendelige Rum eller den evige Tomhed. Som om ikke den mindste lille Sandhed vejede mere end tusind store Ord!

Aldrig har i det mindste denne Forfatterinde drømt sig selv paa Ryggen af en Vingehest travende om paa Mælkevejen og deklamerende ud mod Verdensrummet. Tværtimod skriver hun om sig selv: »Jeg gaar barfodet paa Hverdagslivets store Alfarvej, men netop det, at jeg bedre end mine velbeskoede Medvandrere kender alle Stene og Torne, gør ogsaa, at jeg bedre end de kan nyde Følelsen af, hvor blødt og køligt Græsset er paa de Grøftekanter, hvor ingen har traadt.«

Og i en anden Sammenhæng karakteriserer hun sin Stræben saaledes:

»Jeg søger at uddanne mig til en god Fortæller, en, som vort store, arbejdende Publikum kan finde

Hvile og Fornøjelse ved at læse, og min Stræben efter dette Maal er saa alvorlig, jeg anser dette for i og for sig saa vigtigt, og det kræver et saa ihærdigt Arbejde, at det ikke bliver muligt for mig at sætte mig grundigt ind i alle de Samfundsspørgsmaal, som vor unge Literatur har lagt sig efter at drøfte. Og jeg nærer den inderligste Modbydelighed imod at stikke min Næse i, hvad jeg ikke forstaar.»

Der er utvivlsomt for mange »at'er« i denne Sætning; men under den tunge Stil ligger i det mindste en Tanke begravet!

Ernst Ahlgren hadede Fjas i Digtningen som i Livet. Dette Had var blot den modsatte Pol af hendes dybe, stærke, varme Kærlighed til Sandhed og Arbejde. Naar hun tænkte paa alle de smaa Jean-de-Francer, som sætter deres Stolthed i altid at drive om udpyntede i de moderneste Tanker, fandt hun en Nydelse i paa Trods at proklamere sig selv som hørende til »Litteraturens Underklasse«.

Saaledes skriver hun en Gang:

»Jeg hader dem! Jeg hader disse Forfinelsens Apostle. Bort herfra! Brystet hæver sig i en sugende, tørstende Længsel efter mit Arbejde, min Tarvelighed, min Indelukthed. Jeg hader denne Flirtationsdrift, som man kun kan holde varm ved at putte den lunt ned som en »Kaffejomfru« i sin Kurv. Jeg afskyer den Slaphed, som giver sig til at dyrke

Pjalterne, fordi den ikke har Ævne til at elske Menneskene, som findes indenfor dem. Jeg hader den Digterkunst, som har gjort det til sin hele Opgave at forherlige Manufakturvarer og Modepynt. Jeg afskyr den altfor hidsede Sanselighed, som ingen Nytte gør i Livet og som lever paa Fjas og tomme Ord. Jeg foragter den Fejghed, som ikke vover at elske det Grimme og som maa lyve alle Fejl hos sig selv og andre bort. Mig er den modbydelig, denne Fantasiens Leg med kastrerede Følelser — — —

— — Ja, jeg hører til Literaturens Underklasse. Jeg hører til dem, som er skabte til at arbejde; ikke til at nyde. Men for mig er Arbejdet mere end alt, hvad Nydelsen kan give — — —

Elskede Arbejde, jeg indvier mig til din Tjeneste. Mig er den blaa Arbejdsbluse kær, thi den er Symbolet paa det, jeg kæmper for; den er ogsaa Symbolet paa de Midler, jeg benytter. I aandelig Henseende er jeg selv klædt i denne Arbejdets Dragt, og naar jeg affører mig den efter endt Arbejdsdag, da vil jeg kunne se tilbage og tænke: det var dine grove Hænder, som udrettede dette. Du hørte til »Underklassen«, du, men du gjorde Gavn, og paa de Sten, som du murede ind, skal andre bygge videre — — —«

Ser man efter Aarsagen, som har fremkaldt dette og andre lignende Udbrud (i hendes efterladte Op-

tegnelser) synes den ofte inderlig ubetydelig. Men denne i det Ydre saa beherskede Kvinde var og blev hele sit Liv igennem ligesaa romantisk og overspændt, som hun var i sin første Ungdom. Hendes Følelsesliv havde noget af den tropiske Vegetations Rigdom: skønnere Blomster, hvassere Torne, end man i Almindelighed plejer at se under nordlige Breddegrader. Naar Hverdagslivets Lys trængte derved, antog de mindste Smaating uforholdsmæssige Dimensioner; deraf kom hendes vidunderlige Ævne til at glæde sig, deraf kom ogsaa hendes overordentlige Ævne til at lide.

Uden Tvivl fandtes der i hendes Indre et sygt Punkt, som smærtede ved den mindste Berøring. Dette var Grunden til, at de, som stod hende nær, saa ofte kunde volde hende Pine uden at ville det og uden at vide det.

Hendes Liv var en stadig Kamp mod Tomhedsfornemmelsen i hendes Hjærte; og forgæves søgte hun at udfylde Tomheden med Arbejde.

Arbejdet var ellers det, som hun elskede højest. »Arbejdet har Magt,« skriver hun. »Arbejdet er baade Gud og Satan, thi Arbejdet er alt, hvad der findes indeni dig af lyst og mørkt. Men man giver sig helt, man deler sig ikke. Hører du?« — hun taler til sig selv — »man deler sig ikke! Thi da bliver man til en tom Skal, som Arbejdet vrager og kaster bort. Der findes noget indeni mig, som græder

og skriger. Blødhjærtetheden — — Kvindenaturen. Læg dine Hænder om den Grædendes Strube og kvæl hende. Det jeg begærer, det som Kvinden i mig ligger paa Knæ og tigger om, det maa være en Biting, noget som Arbejdet helt ligegyldigt skænker ligesom i Tilgift, det maa ikke brede sig. Der var en Gang en Kvinde, som i alle saadanne Henseender var ligesom det mandlige Element. Derfor var hun stor. Thi hun ofrede alt for sit Arbejde. Og Arbejdet fordrer Blod for at bevilge noget. Moloch, jeg er rede til at kaste alt i dit Gab. For Ære? Æren er Humbug. Nej, for det, som for mig er Livet efter Døden, som er Himmel og Salighed, det eneste store, det højeste, min Tanke kan naa: Ro. Ro, det er ikke Slaphed; Ro, det er Sammenfatningen af al Kraft; Ro, det er den fuldstændigste Harmoni, hvor alt er i Ligevægt og hvor der ikke findes noget Misforhold. Ro, det er den Vises Tryghed, det er, hvad de Kristne kalder Hvilen i Gud.«

Saa tilkæmpet kækt kan hendes Ord undertiden lyde; men nogle Linier længere nede kræver Naturen atter sin Ret:

»I hele Verden er der ikke en eneste, som virkelig kan siges at staa mig nær. For alle staar jeg i anden Række. Ja, for at sige Sandheden rent ud en Gang, jeg vilde gærne stikke min Haand i Ilden, dersom det kunde skaffe mig denne første Plads, som

jeg aldrig har ejet helt. Den ubetydeligste Kvinde kan indtage den — men ikke jeg.»

Her skinner den igennem, den dybe Grund til det Mismod, som tyngede hende mod Jorden. Sygdommen havde en Gang for alle gjort hende til Invalid, og i de fire Aar, som omfatter hele hendes Arbejde og alle hendes Fremskridt, var hendes Liv som en hendøende Lues Kamp mod Mørket: snart flammende op i hele sin Kraft, snart synkende sammen i haabløs Træthed. Hun vilde saa gjerne leve, og hun gjorde alt for at beholde sine Kræfter: hun gjorde Gymnastik, tog Jærn og drak styrkende Vine; men det hjalp ikke. Hun blev svagere og svagere, og jo mere nedbrudt Legemet blev, des færre Kræfter havde hun til at modstaa den lurende Sjælssygdom.

Som en Skygge flakkede hun om fra Sted til Sted, jaget af sin stadig gnavende indre Uro. I København boede hun i lang Tid.

Midt i Maj 1888 rejste hun til Paris, ved Midsommertid var hun atter i Hörby, den 4. Juli kom hun tilbage til København, og Natten mellem den 21. og 22. Juli gjorde hun dér Ende paa sit Liv.

*

Jeg har stirret saa længe paa den simple Gravsten, at mine Øjne svider og mit Syn formørkes. Men i Mørket skimter jeg en høj, slank Skikkelse og

et blegt Ansigt med dybe Spor af gennemgaaede Lidelser.

Vel véd jeg, at jeg med disse faa Omrids ikke har kunnet give andre nogen Forestilling om, hvem du var. Men det behøves heller ikke, thi din Personlighed lever i dine Værker.

Selv ser jeg dig klarest mod Baggrunden af din Fødeegn: en stor, vid Slette med hvide Kirker og røde Gaarde, som kigger frem blandt grønt Løvværk eller bag nøgne Kviste, en Slette, der hæver og sænker sig i langtskraanende Bakkedrag som Bølger i en Dønning, en vidtstrakt Flade med uregelmæssige Firkanter i forskellige Farver: sorte, nypløjede Agre og grønne Enge, brune Brakmarker og store bølgende Have af modnende Sæd; eller i Vinterskrud, dækket af glitrende Sne, op af hvilken sorte Pilestammer stikker frem i lange Rækker paa kryds og tværs; en stor, vid Slette, skiftende i Farve og Belysning paa de vekslende Aarstider, men altid stor og vid, dragende Tankerne videre ud, til Uendeligheden hinsides Synsviddens Grænse.

Jeg ser dig i din Opvækst, delt mellem Fader og Moder, som hver for sig søger at gjøre sit modsatte Syn paa Livet gældende ved din Opdragelse. I dit Indre brødes de samme Modsætninger, thi du havde faaet noget af begge Natur i Arv.

Fra din Fader havde du arvet det hede Blod; og under den rolige Overflade glødede det rødere Aar for Aar. Deraf kom den uimodstaaelige Attraa efter at lindre Smærten med et Stykke Bly i Brystet.

Af gammel Oprindelse er den Tvangstanke. Allerede i de Breve, du skrev som tyveaarig Pige, kigger den frem; og mellem Linierne i dine efterladte Optegnelser øjnes endnu tiere Dødens alvorlige, blege Ansigt. Vidunderligt er det, at han saa ofte viser sig netop i Lykkens Timer, hviskende, ikke haardt og skarpt, men dæmpet og mildt, sit lokkende og skræmmende: *Memento mori.*

Jeg véd, hvor du elskede Livet. Det var sandelig ikke dets smaa Uskønheder og Ufuldkommenheder, som gjorde, at dine Tanker saa ofte søgte bort. Du fandt blot ikke noget, der svarede til det Store og Stærke, som din Længsel stræbte henimod. Derfor strakte du med et resigneret Smil dine aabne Arme ud mod Tilintetgørelsen, og derfor kunde du gaa i Døden med en Lovsang til Livet.

Hvor jeg mindes den vel! Endnu den Dag i Dag kan jeg høre det flagrende Pust af din Aand og det dødsdømte Hjertes Banken i din skønne Bøn:

»Du evige Kraft og Lovbundethed, hellige Tilværelse, giv mig Friskhed i mit Arbejde! Hvad gør det da, om mit Liv ikke er frit for Bekymringer. Naar blot jeg maa slippe for at dø med Bevidstheden om at

have levet ganske, ganske forgæves. Dø! Dø! Dø! — Jeg vil gentage det for mig selv Nat og Dag. Det er det, som skal give mig Kraft til at leve endnu den korte Stund, jeg har tilbage. Jeg elsker Døden. Det er ham, som har lært mig at elske alt det, der lever. —

Du Ventede, du som skal komme, vær ikke langsom og vær ikke grum! Læg din Haand paa mit Hjærte, naar det er Tid. Jeg skal ikke bede dig dvæle et Øjeblik, jeg skal stræbe at være rede til enhver Tid, naar du vil; men læg mig ikke paa din Pinebænk. Har jeg ikke lidt? Læg din Haand paa mit Hjærte og lad Uhrværket gaa i Staa. Det er jo nok. Lad mig dø, inden det er mig for tungt at leve, lad mig dø efter en ærlig Arbejdsdag, lad mig dø, blot fordi mit Hjærte standser. Det er alt, alt, hvad jeg begærer. Det var det bedste, jeg kunde haabe, det var det kæreste, jeg vilde kunde ønske.

Jeg elsker Livet, Livet med stigende Safter og med bankende Pulse; jeg elsker det Unge og alt det, som tørster efter Lys og Frihed. Men jeg betragter det med Tilskuerens rolige Øje. — Lad mig arbejde og lad mig dø! I de Ord rummes alt, hvad jeg attraar for mit eget Vedkommende.«

Bøger har deres Skæbne. Een hilses ved sin Fremkomst med Piben og Ulykkesspaadomme, en anden med Haandklap og Fanfarer. Ti Aar efter er den sidste glemt, men den første lever. Den øjeblikkelige

Menings Døm kan for en Stund skabe Held for eet Værk og Nederlag for et andet; men ud over denne Stund strækker dens Magt sig ikke. Hvad Fremtiden angaar, gælder den evige Lov, at kun det, som har egen iboende Livskraft, lever.

Ogsaa i Digtningens Verden, som vi gjerne drømmer os som en Idyl, raser den ubønhørlige Kamp for Tilværelsen. Solgudens hellige Bjærg er ikke et Paradis, hvor Ulv og Lam fredeligt og endrægtigt kan slukke deres Tørst i Castalias Kilde, hvis altid lige klare Vand genspejler Himlens Blaa i sit Dyb. Der er Blod paa det grønne Græs. Mange vilde Rovdyr gemmer sig i Lundene paa Parnassets Skrænter, og graadige Ørne kredser over Lycoreus.

Dog — disse Fortællinger er allerede naaede ud over de kritiske Aar, da Dødelighedsprocenten for Litteraturens Sidstfødte er saa uhyggelig stor; og den dem iboende Livskraft er i det mindste derved bleven bekræftet.

København, i Juni 1900.

AXEL LUNDEGÅRD.

KAMMERATER.

»SKAL du nu ogsaa i Nat ligge i Laden?» sagde Røgterens Kone, da Manden — efter omhyggeligt at have aftørret sin Hornske og lagt den paa Bordet — langsomt rejste sig op og tog sin bløde Hat, som hang over Komfuret.

Han skævede til hende med et Øjeblikks Forskrækkelse.

»Ja hæhm!«

Han rømmede sig mandhaftigt og lod, som om der ingen Indvendinger kunde gøres.

»Er der da nogen Ko, som skal kælve?» lød det skarpt.

»Ja, jeg venter den store hjælmede.«

»Den hjælmede, javel!« vrængede Konen efter ham. »Det er Fanden til Køer, saa langsomt det gaar med den Kælvning, naar man skal være nødt til at ligge i Kostalden fjorten Nætter i Træk.«

Hun gjorde en Pavse, for at Manden kunde faa

Tid til at svare, om han havde Lyst. Men det havde han ikke. Hans udstaaende Torskeøjne gloede bare skikkeligt frem for sig, mens han omstændeligt stak sin Portion Tobak i Munden*). Det var klart, at han blot for at undgaa at vise sig fjendtlig blev disse faa Minutter i Værelset, og at han længtes efter at slippe ud.

Hustruens smaa sorte Øjne maalte ham med tilbagestrængt Arrigskab.

Hun havde et indtørret, snedigt gammelt Ansigt, der saa ud, som om dets Træk aldrig var blevne bløde under et Barns Kærtegn, og hendes rappe, skændende Stemme tydede paa en flink Arbejdstakt og et hvast Humør.

I Mandens Holdning laa en ærbødig Forsigtighed. Sara havde sine Skrøbeligheder, det var sandt nok; men naar Fruentimmer er dygtige, maa man holde dem noget til gode med Hensyn til Mundlæderet, mente Truls Jonasson.

»Nej, det er nok ikke Kørne, der er noget i Vejen med,« vedblev hun, da hun intet Svar fik, »men det er ganske andre Kunster. Jeg holder dig og din Køter til Orden, forstaar du, og derfor skal det være bedre at ligge som et Bæst blandt de andre

*) Den svenske Almuesmand skraar ved at proppe noget Snustobak i Munden. O. A.

Bæster. For Orden har du skyet som Pesten i alle dine Dage, og havde det ikke været Tilfældet, saa havde du vel heller ikke maattet gaa som et Fæ af en Røgter i al din Tid, skønt du var sund og stærk baade paa Arme og Ben og ingenting kunde forhindre dig i at blive Avlskarl eller Forvalter. Men det er det, jeg altid har sagt: den som vil lade sig nøje med at sidde paa Møddingen, han faar ogsaa Lov til at blive siddende der. Og havde En kunnet tænke sig, at En skulde ende som Røgterkone, saa havde En vel set sig bedre for! Men at En skulde blive gift med saadan et Fjols, der ikke en Gang kan bo blandt Mennesker, det kunde En da vel aldrig ane! Jeg tør bande paa, at du har sat dig det i Hovedet, bare fordi jeg sparker Køteren ud. Du synes vel, at jeg ikke har noget bedre at tage mig for end at feje alt det ud, som den slæber ind i Stuen med sine fire Ben, eller holde Jagt paa de Lopper, som den efterlader sig Den hjælmede Ko, siger du — aa Vorherre bevares! Men jeg skal sige til Proprietæren, at han maa fæste en Stalddreng, som kan ligge ude paa Foderloen. Det har de paa de andre Gaarde, og her behøver vi vel ikke at have det værre. Selv har du vel tabt Mælet, saa du ikke kan lukke Munden op?»

»Jeg vil ingen Stalddreng have!« protesterede

den Gamle resolut. »Man vilde bare faa Ærgrelse af ham, og for Resten maa jeg selv se efter for alle Tilfældes Skyld.«

»For alle Tilfældes Skyld! Man kan faa Kvalme af at høre paa saadan noget Vrøvl. — Selv se efter? — Pyt!«

»Ja. — Petter fra Strandhuset har lusket omkring her de sidste Nætter, og han har intet godt i Sinde siden den Gang i Foraaret, da Proprietæren jog ham fra Huset; det kan man da nok forstaa.«

»Hvad rager det dig?«

»Man maa vel se efter, at der i det mindste ikke sker nogen Ulykke med Ild og Lys.«

»Gud Fader bevares, sikken et Mandfolk du er!«
udbrød Konen med umaadelig Foragt.

Uden at forhaste sig satte den Gamle Hatten paa og stak Snusdaasen i Lommen. Nu syntes han, at han havde hørt efter saa længe, som Høfligheden fordrede. Han tog sin Kæp og gik. Naturligvis uden at sige god Nat; sligt vilde blot være bleven betragtet som unødvendigt Vigtigmageri og Affektation.

Det var ikke helt fri for, at Truls Jonassons hæderlige Idiotansigt fik et mere lettet og fornøjet Udtryk, saasnart Døren var lukket.

At han havde en Satans dygtig Kone, det vidste han, og det var han ogsaa villig til at indrømme.

Flink paa Fingrene var hun, aldrig skortede det paa Mad eller Drikke, aldrig behøvede han at kigge langt efter Dyppelse til Kartofflerne; der fandtes altid fuldt op. Og aldrig havde han noget at klage paa; han blev passet godt i alle Maader. Men se, fremmed, det følte han sig altid i Stuen. Det var ligesom om han fik Lov til at sidde der af Naade og Barmhjærighed og have det bedre, end han fortjente. Og det var altid en Lettelse at komme tilbage til Laden igen. Der laa Tryghed i at slaa begge Halvdørene i efter sig saa det rungede i Bygningen, og vide, at man havde Ret til at gøre det. Og saa var der saa lunt og hyggeligt derinde, aldeles som i den bedste Stue, og saa lugtede der saa dejligt af frisk Hø og dampende Gødning. Aa ja — det var ikke saa galt at være Røgter, syntes han — han for sit Vedkommende befandt sig bedre derved end han vilde have gjort ved at være Forvalter og have til Bestilling at gaa omkring og skælde Folk ud; men Sara, hun skulde jo have noget at gnave over — begribeligvis.

Noget raslede i Halmen inde paa Foderloen. Det var Trofast — Hyrdehunden — som rørte sig. Og nu hørtes en vred men dæmpet Knurren. Hvad var der i Vejen med ham — Trofast, som ellers altid plejede at være saa stilfærdig!

»Hvad er der med dig?« spurgte den Gamle

og traskede ind paa Foderloen. »Hvad ser du for noget?»

Han talte som til et Menneske.

Hunden saa ikke paa ham, dens Opmærksomhed syntes rettet paa Jorden henne ved Muren eller maa-ske paa noget, som rørte sig udenfor, og Haarene paa dens Ryg rejste sig. Og saa knurrede den igen, vredt og underfundigt; det lød, som om den holdt Snuden i en Tønde. Da dens Herre klappede den, kom der et varmt og hengivent Udtryk i dens Ulvefjæs, den lagde Ørene tilbage og logrede med Halen. Men saa rejste den Børster igen og skrabede paa Væggen med den ene Pote, som om den vilde se ud gennem det lille Vindue, op til hvilket den imidlertid ikke kunde naa.

Røgteren tog sin Knortekæp, som han havde stillet fra sig, gik gennem Laden, aabnede den øverste Halvdør, strakte sig ud og saa til begge Sider, men opdagede intet.

Trofast stod ved hans Ben og smaaknurrede.

»Naa saa puds dem da!« sagde dens Herre og aabnede ogsaa den nederste Halvdør. Men det tog Trofast ingen Notits af. Det hørte ikke til dens Tjeneste at blive pudset paa andet end paa Køerne, og de stod roligt i deres Baase. Husbond kunde jo selv gaa, om han havde Lyst.

»Er der nogen?» raabte den Gamle med sin hæse Stemme. Men dersom der fandtes en Tyv eller Misdæder i Nærheden, saa svarede han i det mindste ikke.

Den Gamle var et Øjeblik lige ved at gaa ud og se efter, men saa faldt det ham ind, at det vel blot var en af Pigernes Kærester, som luskede omkring Hushjørnerne. Og det kom jo ingen ved.

Han gik ind, lukkede begge Dørene og fløjtede ad Hunden, som endnu stod og snusede ved Dør-sprækken, og saa gik de begge ind paa Foderloen for at lægge sig.

*

*

*

Fra to modsatte Hjørner af det store Bygningskompleks bredte Ilden sig. Flammerne strakte sig og voksede, sank sammen, som om de trak Vejret, løftede sig atter, sendte raske, hoppende Smaaluer langs henad de tørre Spaantage, gled sammen til store, flagrende Ildsøjler og mødtes saa fra begge Sider som til en længe eftertragtet Forening.

I Nattens Stilhed ingen Lyd, undtagen dette dæmpede Brus, som naar Stormen farer gennem en Skov, desuden en sagte Knitren, som af store Rotter, der gnavede, og af og til et svagt Knald som af en

Salonbøsse. Men saa lød pludselig en Hunds langtrukne Tuden, een Gang, to Gange, og derpaa det forfærdede Skrig: »Brand, Brand!« først af een Stemme, straks efter af flere. En Klirren af ituslaaede Vinduesruder skar gennem Ildens Brag, og forskrækkede, halvpaaklædte Skikkelser kom løbende ud i det Fri.

Nede fra Byen hørtes Brandhornets skingrende Klang, men endnu løftedes der ikke en Haand til Kamp imod Ødelæggelsen; hver tænkte blot paa sit. Her kom en Karl med en Favnsfuld Klæder, dér en tudskraalende Pige med Herskabets mindste Barn i Armene, Husbonden selv slæbte med et Par Karles Hjælp Pengekisten med Gaardens Papirer ud.

Som et Kæmpebaal lyste Ilden op i den stjerne-løse Nat, Røgen væltede i tunge Masser ned mod Læ, rullede langsomt bort, fortyndedes til lysegraa Flager og forsvandt tilsidst i Højslettens Mørke. Af og til kastede den et hvidt Skær under sig, saa at Jorden saa ud, som om den var bedækket med et Lag Sne, og alle Genstande kastede lange, fantastiske Skygger, som ikke et Øjeblik stod stille.

En Klynge grædende Børn havde samlet sig om en mager Kvindeskikkelse, indsvøbt i et Uldtæppe; ude paa Vejen nærmede sig Støjen af vild Hestetrampen og Bulderet af Vandtønder.

Henne ved Gaarden, næsten helt inde mellem

Luerne, lød ud fra Forvirringen en Hyrdehunds ensformige, uafbrudte Bjæffen. Nogle Køer kom farende ud i Galop, adspredtes, løb omkring hver i sin Retning og styrtede saa — ligesom efter fælles Indskydelse — tilbage ind i Bygningen.

Saa sprængte den første Sprøjte frem til Stedet, og Sprøjteføreren sprang af.

»Paasat,« sagde han blot, saa sig omkring et Øjeblik og tilføjede: »Magasinet kan reddes.«

Folk og Vogne strømmede til fra de nærliggende Landsbyer, alle Hænder var rede, og Arbejdet koncentrerede sig om Stuehuset og den store Magasinbygning.

Men ovre fra Avlsgaarden lød Hyrdehundens Glam gennem Ildens Larm, høje Kommandoraab og Braget af knækkende Planker og Brandhanernes Tag. Det var Trofast, som tilligemed sin Herre arbejdede for at redde den dem betroede Ejendom. Og det var et drøjt Arbejde.

Vanvittige af Skræk styrtede Køerne ind i Bygningen igen, naar blot de kunde se Lejlighed. Nogle Karle var komne til for at hjælpe, men ude paa den bare Mark var det umuligt at holde sammen paa de forvildede Dyr, der galopperede paa kryds og tværs imellem hverandre og kun af alle Kræfter stræbte at komme ind i Ilden.

»Det gaar ikke paa den Manér! Skaf nogle Lægter og Brædder herhen og lav et Hegn omkring Dyrene! Trofast og jeg skal nok klare os saa længe,« skreg Røgteren, mens han hujede ad Køerne eller opmuntrede Hunden og løb omkring, klædt i kort Faare-skindspels over det blotte Linned, Filthat og et Par store Træsko. Hvor Pelsen stumpede, flagrede Skjorten som et løssluppet Sejl, uden at beskytte Ejermandens magre Ben. Men det faldt ingen ind at se noget mærkeligt i denne Paaklædning, allermindst Truls Jonasson selv.

Trofast og han havde delt Arbejdet mellem sig. Røgteren jog Dyrene ud; eet for eet forenede de sig efterhaanden med den sluttede Trop, som Trofast holdt sammen paa ved at løbe rundt om den under uafbrudt Gøen, idet den for større Eftertryks Skyld af og til tog et Nap i Hale eller Ben, hvor den bedst kunde komme til. Køerne — som erkendte dens retmæssige Overherredømme — satte sig ikke til Modvæрге; de trykkede sig blot sammen, med Hovederne indad og Halerne ud mod deres Plageaand.

Med en Foragt for Faren, som allerede vilde have været prisværdig, hvis det havde gældt Menneskeliv, løb Røgteren hvert Øjeblik paany ind i Laden for at drive flere og flere af de modstræbende Krea-

turer ud; Flokken blev større og større, og Trofast maatte gøre sin Runde videre og videre.

»Kil paa, Trofast! Stik dem! Hug dem!« raabte den Gamles hæse Stemme, og: »Vov, vov, vov,« svaredes der med ensformig, pligtstro Gøen.

Ude paa Marken, i Nærheden af Hjorden, havde nogle Kvinder samlet sig, dels Folkenes Koner, dels Nysgærrige, som var komne inde fra Byen; og Midtpunktet i denne snart klagende, snart passiarende Gruppe var Ejerens Hustru, med de forskrækkede, halvpaaklædte Børn omkring sig.

Det forekom Røgteren, at det var lykkedes ham at faa Hjorden fuldtallig, og nu stod han med bare Ben i Blæsten, holdende paa sin Filthat med den ene Haand, og med den anden afmærkende Tallene i Luften for sig selv, mens han regnede efter.

Der var bleven Uro i Kvindeflokken, men han mærkede det ikke; han var saa optaget af sit.

»Emil!« raabte en fortvivlet Stemme. »Jeg savner Emil! Havde jeg ham ikke ud med mig? Jeg syntes, han var her Emil! — Jeg gaar fra Forstanden, hjælp mig Sæt nu, at han ikke er kommen ud!«

Der blev en mangestemmig, ivrig Snakken for og imod. Nogle havde set ham, andre ikke.

Den magre Skikkelse i det røde Sengetæppe

løb henimod Røgteren; en Haand lagde sig paa hans Skulder og ruskede i ham.

»Emil er borte! Led efter ham! . . . Hjælp mig, Truls Jonasson! . . . I Barnekammeret . . . Led efter ham, siger jeg! Jeg troede, han var med . . . jeg har glemt ham . . . han sover . . .«

Ordene endte i en hylende Graad, som kunde skære gennem Marv og Ben. Men Røgteren saa blot til Siden, aandsfraværende, som om han ikke havde forstaaet hende, eller ligegyldigt, som var det kun en Rottes Piben, og med udstrakt Pegefinger vedblev han at tælle efter: »En og tredive, to og tredive, tre og tredive . . .«

Pludselig afbrød han sig selv og gav sig til at fægte i Luften med Armene som en gal Mand.

»Tyren! Tyren!« raabte han. »Ja, jeg vidste jo nok, at der var noget, som manglede! Jøsses Kors bevares — Tyren brænder inde!«

»Det er rent umuligt at faa den ud nu,« sagde en af Karlene, som kom bærende paa en Favnsfuld Lægter.

»Hold dem sammen,« var den Gamles Svar, og saa gav han sig paa Vej, løbende og raabende til til Trofast, at den skulde komme med.

»Men Truls! Truls, hvad tænker du paa?« raabte

en gennemtrængende og øvet Stemme ud fra Kvindeflokken. »Du er da vel ikke gal! Lad være!«

Men Truls løb blot — løb, saa at de tunge Træsko dundrede i Jorden, og saa at det var et Mirakel, at Benene ikke knækkede under ham.

Hans Hustru var imidlertid ikke til Sinds at lade ham vove Livet for Tyrens Skyld. Hun gav sig ogsaa til at bene af saa rask hun kunde, saa at Hovedklædet rutschede ned paa Skuldrene og Haartjavserne fløj i Blæsten.

»Er du bleven splittergal?« raabte hun forpustet, da hun fik slaaet Klo i ham.

»Slip mig, Kælling!« bed den Gamle hende af. Nu var det ikke Øjeblikket til at være hensynsfuld.

»Truls — sæt, at du kommer til Ulykke!«

Den Stemme kunde bede i Angst, saa skarp og skingrende den end var.

»Hold Kæft — slip mig!«

»Du bliver her!«

»Jeg gør Fanden, gør jeg!«

Med denne beroligende uhøflige Forsikring til sin Ægtehalvdal rev han sig løs, saa at det knagede i Pelsen, og forsvandt derpaa med Trofast ind i Laden.

Tørrende sin Næse paa Kjolesømmen og bitterligt grædende vendte Konen tilbage til de andre Kvinder,

men her var der saa stor Glæde over Emil, at ingen havde Tid til at bryde sig om hende.

Den haabefulde unge Mand var bleven genfunden siddende paa en fraspændt Vogn, hvor han legede Sprøjtefører og af alle Kræfter piskede paa et Par indbildte Heste.

Røgterens Hustru satte sig paa Jorden, trak Skørtet op over Hovedet mod Blæsten og betragtede ufravendt den brændende Lade, mens hun rokkede frem og tilbage, foldede sine Hænder fast og uophørligt mumlede Syndsbekendelsen hen for sig uden at vide, hvad hun gjorde — blot med en Følelse af, at det var hende, som var Skyld i alt dette, og at hun maatte skynde sig at gøre Vorherre god igen, saa at han vilde hjælpe — skynde sig at hjælpe . . . hjælpe inden det var for sent!

Og saa — mens hun mumlede Ordene om og om igen og knugede Hænderne sammen — saa hun pludselig Tyren og Trofast komme styrtende ud, og efter dem gamle Truls, uden Hat og gnidende sig omkring Hovedet og paa Pelsen for at slukke alle Gnister. Og ved det Syn brast hun paany i Taarer, stride som en Skylregn, og hun mumlede Syndsbekendelsen ivrigere end nogensinde, thi nu havde Vorherre været saa god imod hende, og nu vilde hun gøre noget, som han syntes om. Derfor blev hun

siddende med sine foldede Hænder og sit »paa mangfoldig Vis imod dig forbrudt sig haver« — mens Truls vendte tilbage til Kohjorden med Tyren og Trofast.

Det knitrede og bragede henne i Staldbygningen, Sparreværket styrtede sammen, og en høj Ildsøjle skød op mod Himlen. Røgteren gjorde sig ikke en Gang den Ulejlighed, at se derhen. Han vidste, at han havde alle sine i Sikkerhed og begyndte at hjælpe til med at slaa Indhegningen sammen.

Han saa Konen gaa henover Marken.

»Hov, Sara! — Gaar du efter et Par Bukser til mig?«

»Ja, det er netop det, jeg gør!« raabte hun tilbage ligesaa hvast som sædvanlig.

I det samme kom Husbonden hen til den Gamle, fulgt af nogle fremmede Herrer. Hans Blik gled henover Kvæghjorden, og han lod til at anstille en omtrentlig Beregning.

»Er de allesammen reddede?« spurgte han med en vis Tvivl, som om det var altfor vanskeligt at tro.

»Ja — allesammen saa nær som Kalvene. Jeg kunde ikke komme ind til dem.«

»Og det var oven i Købet netop i det Hjørne, nede ved Laden, hvor Ilden først greb om sig!«

»Ja, havde jeg ikke haft Trofast til Hjælp, saa

havde saamænd ogsaa en hel Del af dem maattet blive derinde,« sagde Fatter Truls med en Stemme, som rystede en Smule paa Grund af Nattekulden.

»Det har Truls Jonasson gjort som en rigtig Knop, og jeg skal nok huske ham det.«

»Det var min Sæl inte mig. For det var Hunden. Jeg har aldrig kendt Mage til Hund. Den har sgu Menneskeforstand, det tør jeg bande paa.«

»Ja — den er gammel og paalidelig.«

»Paalidelig? Hm! . . . Jeg synes, at der i Foraaet var nogen, som snakkede om, at den skulde skydes — fordi den var for gammel, hed det sig.«

Der laa ikke saa lidt Skarphed i Tonen, og det var ikke vanskeligt at gætte, hvem det var, der havde talt saadan om Trofast.

»Jeg skal anskaffe mig en ny Hyrdehund, bare for at Trofast kan faa Lov til at hvile sig, og den skal leve, til den dør af Alderdom.«

»Ja, hvor ny den saa er, saa bliver den min Sandten aldrig, hvad Trofast har været,« kom det med indædt Gammelmandsstivsind, og et Par af Herterne puffede til hinanden og smilede stjaalent af den lille Strid mellem Herre og Tjener.

Trofast laa paa Jorden og hostede, mens den skar nogle fæle Grimaser og slog de mærkværdigste Kruseduller paa Tungen, som om den forgæves an-

strængte sig for at harke og spytte som et Menneske. Nu bagefter kunde man mærke, hvor tør man var i Halsen.

Pigen, som bar Brændevin om til Slukningsmandskabet, kom nu hen til den Gamle for ogsaa at give ham en Taar at styrke sig paa.

Han tørrede sig med Pelsærmet og tog Glasset.

»Skidt med mig!« sagde han. »Det er værre med den stakkels Hund.«

Og han tømte Snapsen med synlig Sorg over ikke at kunne dele Vederkvægelsen med sin Arbejds-kammerat.

»Du har vel ikke en Spand at laane mig?« sagde han til Pigen.

»Nej, de har dem allesammen til at lange Vand med.«

»Ja ja da, saa maa vi klare os, som vi bedst kan. — Tak for Snapsen.«

Og Pigen gik.

Truls Jonasson kravlede langsomt ind over Gærdet til Kreaturerne, tog sin ene Træsko af og malkede nogle Tag deri; derpaa rev han en Haandfuld Græs op og skurede Skoen pænt ren, og da dette var gjort, malkede han den saa fuld, at Skummet bævrede paa Randen. Saa krøb han forsigtigt tilbage over Gærdet og satte Drikken hen for sin

laadne Ven, som straks rejste sig og begyndte at labe, klaskende med sin lange Tunge, saa at Mælken stænkede den om Snuden.

»Det gjorde godt i Skroget, hvad?« sagde den Gamle, mens han stod og nød, hvor rart det lød.

*

*

*

Det var Julemorgen, og Kirkegængerne kom i større og mindre Skarer op ad Bakken, mens en Del flokkedes indenfor Laagerne eller paa Muren for at faa sig en lun lille Passiar i den tidlige Morgenstund. Paa Jorden laa et tyndt Lag Sne, og ud fra de høje Vinduer lyste det med en ejendommelig gennemsigtig Klarhed.

Og saa lugtede der af frisk afbrækkede Grankviste helt ned ad Bakken, langs Stien og ud paa Vejen.

I Sakristiet stod Degnen og passede paa Døren, endnu vigtigere end ellers. Han vaagede nøje over, at ingen Uberettiget listede sig ind denne Vej, der kun var tilgængelig for nogle faa, de allerfornemste af Sognefolkene, som skulde have Plads oppe i Korret. Og hver Gang denne Dør aabnedes, strømmede der en Lysflod ud i den graa Morgendæmring,

Og dér, tæt ved Døren, trækkende sig tilbage

for Lysstrimen, hver Gang den var ved at naa ham, men kastende et langt Blik ind i Kirken efter hver, som gik ind, stod en ensom gammel Mand med en Hund ved sin Side.

Dette lange Ansigt med den store Næse og Torskeøjnene saa endnu skikkeligere ud end sædvanligt — renvasket, helligdagsbarberet og desuden præget af en indre Uro, som gav det mere Udtryk, end det plejede at have.

Og han stod og tænkte — den gamle, brave Truls Jonasson — at denne Gang vilde han sætte sin Villie igennem. Han vilde sætte Livet ind paa at faa sin Krig frem, og derfor havde han snedigt nok faaet det ordnet saaledes, at Konen skulde gaa ind ad den store Hoveddør sammen med den øvrige Menighed, mens han selv lagde Vejen gennem Sakristiet. Han havde blot behøvet at antyde, at man havde underrettet ham om, at dette var Skik og Brug i saadanne Tilfælde; thi hvor enfoldig gamle Truls end kunde være, saa vidste han dog, at dette Argument kan ingen Kvinde staa for, om hun saa var stridigere end selve Sara.

Paa den Maade var det gaaet til, at han og Trofast havde faaet Lov til at staa her i Fred og ubemærkede, mens Kirken fyldtes.

Nu led det dog mod den Tid, da Gudstjenesten

skulde begynde, og Præsten kunde komme, hvad Øjeblik det skulde være.

Han maatte tage fat.

Selv Trofast syntes at have en Følelse af sin Herres Uro, thi den havde ladet Halen synke og lagde Ørene fromt tilbage.

Den Gamle rømmede sig, rettede paa Flippen, stak den store Salmebog under venstre Arm, rømmede sig igen, søgte at sætte et værdigt Ansigt op og bankede paa Døren. Ikke med Knoen som andre Mennesker, men med Fingerspidserne, saa at det lød som af en Dyrepote.

Degnen kiggede noget forbavset ud.

Truls Jonasson havde trukket sig tilbage og gjorde mange mystiske Tegn og Vink fra Skyggen, hvor han stod. Degnen saa endnu mere forbavset ud, men gik dog ned paa Trappen, idet han skød Døren til efter sig.

»Aha — er det Truls Jonasson?« udbrød han, da han genkendte den Gamle. »Ja vel skal Truls Jonasson ind denne Vej! Han som skal frem og hædres i hele Forsamlingens Paasyn!«

»Ja, hm — ja.«

Den helligdagsbarberede Gamle holdt sig med højre Haand om Hagen, skød Læberne frem og be-

tragtede sin ene Støvlesnude, som han løftede i Vejret. Han saa helt tankefuld ud.

»Det var bare min Hund. Hunden her — Trofast — hm.«

»Ja, den skal vi nok faa hjem,« sagde Degnen resolut, som om dermed alle Bekymringer var ryddede af Vejen; og for at vise sin Redebonhed bøjede han sig hurtigt ned som for at tage en Sten op.

»Ja, skal det være paa den Manér, saa kan vi gaa begge to,« sagde Truls Jonasson oprørt, mens Hagen dirrede mellem Flipperne.

»Hvad mener Truls Jonasson?«

»Jeg — hm — jeg mener ingenting,« svarede den Gamle, skamfuld over at have forløbet sig.

»Jo vist var der noget?«

Nu gjaldt det: nu eller aldrig. Altsaa kom det:

»Jeg mente, om jeg kan faa Lov til at tage Hunden med?«

»Hunden! I Kirken? Nej, det gaar aldrig an.«
Der blev en trykket Pavse.

Trofast saa helt flov ud; den klemte sig tæt ind til sin Herres Ben og havde et Udtryk som et Lam, skønt dens Pels var som en Ulvs. En Situation som den nærværende laa ganske udenfor dens Erfaringskreds. Den forstod ikke, hvorfor den skulde vente udenfor dette store Hus, og hvorfor der ikke

lugtede af Køer, og hvorfor man saa paa den, som om den havde gjort noget Ondt.

»Den er ligesaa klog som et Menneske,« sagde den Gamle med Overbevisning.

Og saa blev der Tavshed igen.

»Det var den, som frelst alle Proprietærens Køer ved den store Ildebrand,« tilføjede han.

Det var en kilden Sag. Degnen kløede sig i Nakken. Den Gamle lod til at holde saa haardnakket paa sit. Men hvem havde vel nogensinde hørt tale om en Hund, som gik i Kirke?

»Og jeg indestaar for, at den holder Kæft.«

Truls Jonasson mente slet ikke noget Ondt med dette Kraftudtryk. Han mente blot, at det i saa Henseende var ham meget lettere at indestaa for sin Hund end for sin Kone.

Trofast saa ud som en levende Bekræftelse af sin Herres Ord. Degnen kastede et prøvende Blik paa den.

»Vi maa høre, hvad Præsten siger; dér kommer han.«

Trofast og hans Herre trak sig ærbødigt tilbage, mens Degnen blev staaende paa Trappen.

»Her er Truls Jonasson, han, som skal have Medaille i Dag; og han vil tage Hunden med sig

ind, men det kan naturligvis ikke gaa an?» sagde han efter at have hilst.

»En Hund? Nej, kære Truls Jonasson, det lader sig ikke gøre,« sagde Præsten og smilede overbærende.

»Den gør ikke en Moders Sjæl Fortræd «

»Men det er ikke Skik og Brug at have Hunde i Kirken.«

Det var nøjagtigt det samme Argument, som Truls Jonasson selv havde brugt, men han syntes formodentlig, at det ikke burde gælde mellem Mand og Mand, thi han vedblev med en Sletteboers hele Stivsind:

»Den siger ikke et Muk.«

Og Trofast saa saa uskyldig ud, at man rent ud maatte anse den for et Vidunder af Forstillelseskunst, dersom den endda kunde have ondt i Sinde.

»Jamen paa selve Juledag! Nej, kære Truls Jonasson, det gaar ikke an.«

»Jamen jeg vil ikke staa og tage imod Tak og Ros for det altsammen, naar det er den, som har gjort det! Saa kan det være det samme med Medaillen.«

»Det er da vel ikke Truls Jonassons Mening at ville gaa fra det hele?«

Truls Jonasson standsede og vendte sig om.

»Kan de ta'e mig?« sagde han.

Han mente Politiet.

»Nej naturligvis!« svarede Præsten, forbløffet over dette Spørgsmaal.

»Ja, saa kan en anden tage Medaillen, for jeg vil ikke have den.«

Den Gamle begav sig af Sted, og Trofast fulgte efter, uden at han saa meget som behøvede at fløjte ad den; den havde ingen Smag for Gejstlighed og Kirke.

»Løb efter ham og sig, at han maa tage Hunden med, hvis han kan gemme den bag Bænkene og vil indestaa for, at den holder sig stille.«

Degnen adlød, og de to vendte tilbage.

Truls Jonasson listede med forsigtige Skridt gennem Sakristiet, fulgt af sin firbenede Kammerat, som holdt sig saa nær ved ham, at den uophørligt traadte ham i Hælene med sine Poter.

Den Gamle skulde have Plads i Koret for at være nær ved Alteret, naar det højtidelige Øjeblik kom. Han satte sig da paa den yderste Ende af den bageste Bænk, hvor man — i Betragtning af, at han saa at sige var Hædersgæst — indrømmede ham saa megen Plads, at den havde kunnet forslaa til en Domprovst. Trofast satte sig ogsaa, paa det bare Stengulv, trykket op ad Væggen og tæt ind til

sin Herre. Det var umuligt at opføre sig mere passende, end Trofast gjorde; selv den Maade, hvorpaa den vendte sig om og trak Halen til sig, naar nogen gik forbi, syntes at sige: Undskyld. Baade Præsten og Degnen blev snart aldeles trygge i saa Henseende, og Gudstjenesten gik sin uforstyrrede Gang.

Kun da Evangeliet blev oplæst og Menigheden rejste sig, hændte det, at Gamlingen kom til at træde sin Ven paa Tæerne.

»Av!« skreg Trofast med en meget skingrende, men meget velopdragen Hundestemme, og dens Herre ramtes af et bebrejdende Blik fra Degnens Stol. Trofast fik dog Lov til at blive siddende, øjensynligt pint af Samvittighedsnag over saadan at have kompromitteret sig.

Efter Gudstjenesten holdt Præsten en Tale til Tjenestefolk og Husbonder, traadte derefter hen for Alteret og kaldte frem »Røgteren Truls Jonasson, hvem Selskabet Pro Patria skænkede sin store Sølvmedaille for lang og tro Tjeneste.« Og gamle Truls adlød, paa een Gang skamfuld og stolt, hele Menigheden stimlede sammen, flokkede sig og strakte Hals for at se ham, og dér stod han foran Skranken.

Af de smukke Ord og af Pro Patria og alt det andet forstod han ingenting, men han forstod, at det var en Hædersdag, og at Trofast var med, og at

Sara nu endelig fik at se, at man endda kunde blive anset for noget, skønt man kun var Røgter; og han var glad ved, at han ikke behøvede at staa alene dér paa Kirkegulvet for hele Menigheden: han følte noget, der trykkede sig mod hans Knæ, blødt, varmt og mygt. Og saa havde han en uklar Tanke om Skænd og Grovheder og en varmende Erindring om den stille Foderlo og en kold Snude, som puttede sig ind bag hans Øre i det tillidsfuldeste, hengivneste Venskab, og der stod Taarer i de stive Torskeøjne, da Præsten fæstede den hvide Medaille paa den mørkeblaa Vadmelstrøje, og ingen kunde sige andet, end at Trofast opførte sig særdeles passende.

Dens Herre saa ikke en Gang til den, klappede ikke det laadne Hoved, der var graanet i Tjenesten ligesom hans eget, men han følte det trykket ind mod sit højre Ben — saa tillidsfuldt og velbekendt. Og intet Menneske havde noget at bemærke; Truls Jonasson og hans Hund, de hørte jo sammen, syntes man. Ja, en gammel Frøken, som havde tre Mopper men ingen Børn, hulkede i sit Lommetørklæde ved dette Syn. Thi det var noget, som hun forstod.

Og da Truls Jonasson traadte tilbage igen, lykønskedes han af Honoratiores, fik Haandtryk og maatte bukke, og saa spillede Orgelet op, Folk

strømmede ud af Kirken, og de to forsvandt gennem Sakristiet.

Hvad der senere foregik mellem Truls og hans Hustru, har Historien ikke optegnet, men formodentlig sagde han til hende, at naar en Røgter faar Medaille, er det Skik og Brug, at han tager sin Hund med i Kirken.

MO'ER MALENAS HØNE.

SKØNT Mo'er Malena boede paa Fattighuset, holdt hun endda Høne, og det var en forfærdelig Luksus, det var at tilegne sig Livets Goder paa andres Bekostning, det var at hovmode sig overfor daarligere stillede. Mo'er Malena var Fattighusets »Overklasse«.

Den Høne var et bestandigt Tvistens Æble. Naar Pernillas Unger slog et eller andet itu, saa blev Skylden straks skudt paa Hønen, skønt Gud skal vide, at den Høne var saa klog og forstandig, at Pernillas Unger kunde have takket Vorherre paa deres bare Knæ, dersom de havde været halvt saa fornuftige som den. Og laa der noget paa Bordet, som ikke burde være der, saa var det straks Hønen! Omendskønt Malena kunde give sit hellige Æresord paa, at den Høne var det renligste Dyr, som kunde gaa paa Jorden; og hvis man fik Valget, saa kunde man hellere tage paa Hønen med sine bare Hænder

end paa Pernillas Unger med en Ildtang. Ved saadanne Udtalelser vendte Pernilla Øjnene mod Himlen, saa ud som en Helgen og sagde, at hun vidste nok, at det er en sen Død at blive ædt op af »Høse-
løpper«, men det skulde vel alligevel blive hendes Lod. Hvortil Mo'er Malena med et arrigt Grin repli-
cerede, at det nok gik endnu langsommere at lade sig træde ihjæl af Gæs, men den Vej havde hun ikke i Sinde at gaa, saa det var ikke værdt, at de forsøgte — Gæssene nemlig — hvilket med andre Ord vilde sige Pernilla med hendes Afkom samt Stina og Stinas halvvoxne Tøs.

Og saasom Mo'er Malena var stor og stærk og havde Næver, der stod i den inderligste Harmoni med hendes Mundlæder, saa blev Følgen den, at Hønen blev siddende, hvor den sad, det vil sige i det ene Hjørne af sin Ejerindes Seng, ved Fodenden, hvor den havde sin Rede i Sengehalmen. Dér kunde den sidde de Dage, da den skulde lægge Æg, boret ned saa at den næppe var til at se, blinkende med sine opspilede Øjne, mens den af og til fikserede en eller anden Genstand paa Dynen, sænkede Næbet og plukkede op, hvad den kunde finde; altsammen med det dybsindigste Alvor, som det sømmer og anstaar sig for en Høne. Til andre Tider spankulerede den omkring paa Stuegulvet, nikkede med Hovedet for

hvert Skridt, kaglede sotto voce, ikke uden en vis Sentimentalitet, rimeligvis i Følelsen af at være ensom og uforstaaet, fik saa pludselig et Anfald af Ivrighed og begyndte at sparke ud med sine stærke, graaskællede Ben, til begge Sider og med en bredbenet, overlegen Sagkundskab, der viste, at den var af fornem Race.

Men Pernilla havde en Dreng, en hvidhaaret, ukæmmet Unge med tynd Hals og iført en gammel Trøje, som han var vokset fra og som ikke naaede saa langt den skulde, samt et Par slatne Vadmelsbukser, der var blevne klippede til i Længden til ham, men hvis øverste Del passede til en voksen Mand. Denne lovende unge Mand stak sjælden Næsen udenfor Huset uden uundgaaeligt at vække Folks Jubel over den øverste Del af hans Bukser, og han var derfor ingen Elsker af Offentligheden. Han var for fintfølende for den. Dermed være ikke sagt, at han manglede Talent; tværtimod, han besad en aldeles eminent Begavelse i sin Genre — den var ogsaa den eneste, han ejede —: han kunde gøre Nar ad Hønen. Han stillede sig op midt paa Gulvet, og hvadsomhelst Hønen tog sig til, det gjorde han efter. Især havde han tilegnet sig en betydelig Færdighed i at sparke ud.

Han havde et Par store Sko, tørre af Mangel

paa Smørelse og med brede, revnede Snuder, hvor Tæerne vilde have stukket frem, hvis de havde naaet saa langt. Og med de Sko sparkede han. Det var et Guds Vidunder, at de blev paa, men paa blev de. Naar han saa stak Hænderne ned i sine uformelige Bukselommer, vrikkede med Kroppen og skrabe i Gulvet med sine lange Fødder, da kom der i selve hans Ansigt og i Halsens Strækning noget, som paa en udfordrende, uforskammet Maade lignede Hønen. Ja, paa de Tider, da den fældede og ingen opstaaende Hale havde, var det ikke helt frit for, at selve hans Skikkelse havde en Lighed med dens. Hvordan det nu end var, saa kunde han faa de andre Unger til at le sig aldeles krumbøjede, maaske ikke blot over hans Præstationer, men endnu mere over den Harmen, som de antoges at vække hos Hønen Ejerinde. Denne bærede ham kun med tavs Foragt, men inderst inde i sit Hjærte med Had. Det er dog muligt, at hvad Mo'er Malena optog som Haan, ikke var andet end hans Ungdoms naturlige Livsglæde eller en uskyldig Tidsfordriv.

Han drog imidlertid Nytte af alle Hønen smaa Skrøbeligheder og gjorde dem latterlige. Af og til gav den sig højst umotiveret til at kagle og begyndte at kile omkring i Stuen paa en naragtig Maade, som virkelig ikke passede sig for en ærbar

gammel Høsematrone. Den Satans Dreng kunde gøre dette efter med særligt Mesterskab, og rendte rundt som gal i sin Halvdel af Stuen under høje Vræl.

Men intet er fuldkomment her i Verden, og med alle sine gode Sider besad Hønen een virkelig Karakterfejl, som ikke en Gang Mo'er Malena kunde være blind for. Det var en højst letsindig Lyst til Selskabelighed. Naar den paa Solskinsdage blev sluppen ud — og det var nødvendigt, for at den kunde komme til at rulle sig i Sandet og pille Orme op; dens Helbred fordrede det, og ellers klagede Køberne over, at dens Æg var for lyse — saa skulde der ikke mere til, end at den inde fra Nils Mattssons Gaard hørte Høseflokkens Kaglen og Hønsens Gal, saa glemte den baade Pligt, Taknemmelighed og Opdragelse, krøb igennem det første det bedste Hul i Plankeværket og var forsvunden, indtil man hentede den.

Det var ikke nogen behagelig Gærning at maatte gaa ind i Nils Mattssons Gaard og fordre sin Ejendom tilbage. Nils Mattsson var en barnløs gammel Enkemand, bister som en Lænkehund og gærrig som en Ulv. Og hver Gang Mo'er Malena kom for at hente sin Skat, skreg han op og lovede hende, at næste Gang skulde han »slaa baade Arme og

Ben« af det forbandede Kre'tur. Dette var hans staaende Trusel mod Pernillas Unger, som blandt andre stjal Æbler fra ham, og han gad ikke gøre nogen Forandring i Udtrykket for en Hønes Skyld. Han sagde altid Kre'tur, for dermed at antyde bemeldte Hønes glubske og raa Natur. Den var et Uhyre, som han vilde slaa ihjæl.

En Dag sent paa Efteraaret, mens han netop stod og strøede Korn ud til sine egne Høns, saa han Mo'er Malenas Høne komme løbende ind i Gaarden, glad og selskabelig, og blande sig i Flokken, som om den hørte til dér. Vreden steg op i ham med en saadan Voldsomhed, at han havde en Følelse, som om han skulde kvæles. Han greb en Sten og kastede den hidsigt efter Hønen. Flokken adspredtes skrigende, men i Stedet for at tage Vejen hjemad løb Mo'er Malenas Høne over mod Foderloen. Det var en Frækhed uden Lige. Nils Mattsson slyngede nok en Sten — større end den første — efter den flygtende.

Og den ramte.

Nu var det en Ejendommelighed ved Nils Mattsson, at han kunde være saa ond som vel muligt mod Mennesker, men mod Dyr var han blødhjærtet indtil Overdrivelse. Om det saa blot var en Skarnbasse, som var faldet paa Ryggen og laa og spræl-

lede i Luften med sine klodsede Ben, saa maatte han bøje sig ned og med et langt, ynkende »aa-aa« hjælpe den paa Benene igen med sin stive Pegefinger. Da han nu kastede Stenen efter Hønen, havde han Mo'er Malena i sine Tanker, men da han havde truffet, tænkte han ikke paa andet end det mishandlede Dyr. Det hele havde været et Øjeblikks Sag, og inden han endnu fik Tid til at gøre noget, var Hønen, baskende med Vingerne og med det knækkede Ben dinglende efter sig, flygtet hen til en stor Bunke Kvas, som laa i et Hjørne af Gaarden, og ind under hvilken den puttede sig stum og uden en Klage. Derfra kunde den, hvis den vilde og var i Stand til det, krybe ud under Plankeværket og komme hjem igen. For saa vidt var alt godt og vel, men Nils Mattsson var formelig ilde til P'as, og med Angerens Braad i sit Hjærte gik han ind i Stuen.

Da Mo'er Malena senere ud paa Eftermiddagen, henimod Aften, kom for at spørge efter sin Høne, var han imidlertid kæk nok, stod i Gaarden og røg sin Pibe.

Først kiggede Mo'er Malena kun ind ad Porten, og han lod som om han ikke saa hende, men blev staaende stille paa den af en Møllesten dannede Forstuetrappe og tænkte paa, hvad han skulde sige.

Mo'er Malena var høj og stor, men ved en Skæbnens Ironi fik hun altid Kjoler, som var syede til smaa Kvinder, hvad der gjorde, at de som oftest stumpede en halv Alen oppe paa Benene. Og hvilke Ben! Der var hverken Lægge eller Smalben; de var som huggede af godt Tømmer, lige op og ned, uden overflødige Prydelser, fortræffelige at gaa paa, men ikke pyntelige at se til. I Afstand saa det ud, som om hun kom gaaende paa Stylder, i Særdeleshed da hendes Træsko havde en for dem ejendommelig Form, med Hælene slidte helt af men endnu saa gode som nye i Tærne, som derfor kom til at staa til Vejrs, saa at Foden fik Udseende af blot at være et Stykke af Benet, skaaret fladt i en Fart og ombøjet efter Behov, intet andet, ikke noget unødvendigt Skaberi med Vrist eller sligt.

Nu kom hun ind i Gaarden.

»Jeg gad vide, om ikke min Høne er kommen herind?« spurgte hun gennem Næsen med en skratende Lyd, ligesom en Ands Stemme. Naar hun var i daarligt Humør skrattede hun altid værre end ellers.

Nu først værdigede han hende et Blik.

»Jo den er. Og jeg har brækket Benet paa den. Den ligger derhenne i Kvasbunken, dér kan I selv lede.«

Mo'er Malena saa et Øjeblik paa ham, aldeles stum; det var næsten ikke muligt at tro ham.

Han blev ligegyldig staaende og dampede, men et skadefro Blik listede sig frem mod hende under hans halvt sænkede Øjenlaag.

Nu forstod hun det.

»Nej, har I taget Livet, saa kan I tage Kada-
veret med,« svarede hun med Smærtens utilgængelige Majestæt og forlod Gaarden.

*

*

*

Nu var Tvistens Æble borte, nu burde der være Fred i Fattighuset, og Fred var der, men det var Tungsindighedens øde Stilhed. Mo'er Malena talte ikke til nogen; med Bitterhed i Sindet bar hun ensom sin Sorg. Drengen i de slatne Bukser gik raadløs omkring og vidste ikke, hvad han skulde tage sig for; han havde mistet sit kæreste Selskab. Det var, som om et af Medlemmerne af en forhen livlig Familie pludselig var død. Man kan mene, at dette Medlem kun er Kilden til unødvendigt Vrøvl, og dog vil han maaske en Dag efterlade sig et tomt Rum, som intet formaar at udfylde. Saadan var det ogsaa med Hønen. Ingen havde tænkt paa, hvad den havde været for dem alle, førend nu da den var

borte. Den havde været den eneste Afveksling i deres Liv. De Udbrud af Uvejr, som den havde foraarsaget, havde rensset Luften, der nu laa tung og død omkring dem. Og hvordan det nu end forholdt sig, saa havde den nok ogsaa skaffet dem Solskinsstunder. Det huskede man først bagefter. Hvor mange Gange var Mo'er Malena ikke gaaet bort med en halv Snes Æg for at sælge dem, og saa var hun kommen hjem med Kaffe og Sukker og i godt Humør. Hun var selv tørt op, og hun havde budt de andre noget med. Og saa havde man siddet dér ved sin varme Kaffetaar, drukket den skoldende hed af Underkoppen og passiareet om alt det, som var sket ude i Verden, om at Jöns Jöns' Kristina var rejst til Amerika, eller om at Per og Karna havde bestilt Lysning, eller om alt det, der skete og som ikke burde ske, hvilket naturligvis var det allerinteressanteste. Og saa havde man glemt Alderdom og Skrøbelighed og Verdens slette Levned og haft det saa inderligt godt en Stund. Men nu var det forbi. Malena gik bestandig og saa sur ud; hun tav stille, og Kaffe var der aldrig Tale om.

I Begyndelsen troede man, at hun i Ærgrelse var gaaet hen og havde solgt sin Høne, men lidt efter lidt kom Sandheden for en Dag. Da var det

intet smukt Skudsmaal, Nils Mattsson fik i Fattighuset.

»De Rige kan gøre alt, hvad de vil,« hed det med gærende Misfornøjelse. Der var Uro i Samfundets laveste Lag.

Men Skæbnen har sine underlige Veje; der blev ingen Revolution af den Gang.

En Dag da Nils Mattsson stod og madede sine Høns, krøb der en Skikkelse frem under Kvasdyngen — forpjusket, mager, med et Brystben som Ryggen af en Brødkniv — et sandt Spøgelse af en Høne.

Hvad Nils Mattsson følte i det Øjeblik lader sig ikke beskrive: Medynk, Anger, en inderlig Længsel efter at gøre det godt igen. Han var aldeles overvældet. Han havde Taarer i Øjnene, og han sagde hen for sig i en moderlig Tone:

»Jøsses, det Kræ, det arme Kræ!«

Og en hel Haandfuld Korn regnede ned henne ved Kvasdyngen. Liggende paa Siden og kravlende sig frem med det ene Ben ligesom med en Aare begyndte Hønen at pille op. Det glædede Nils Mattssons gamle Hjærte, men han fortalte Ingen, hvad han havde derhenne i Kvasdyngen.

Det varede imidlertid ikke længe, inden Hønen var saa rask, at den kom hinkende hen til de andre Høns, skæv i Benet, som havde faaet en ejendom-

melig Drejning, men munter og snaksom, glad over at have sine Smærter overstaaede og at kunne indhente, hvad den havde forsømt.

Denne Tingenes Tilstand kunde dog ikke blive ved. Nils Mattssons Retsindighed tillod ham ikke at beholde Hønen; desuden havde den det vist ikke slemt i Fattighuset, og selv om den en Gang imellem skulde komme ind i hans Gaard, saa var det jo da heller ikke saa farligt. Han blev vel ikke fattig af, hvad den Høne aad!

Udpaa Aftenen, da Hønsene havde sat sig til Ro og den halte Høne lavet sig en Røde i et Hjørne af Hønseshuset — thi den var endnu ikke stærk nok til at kunne sidde paa en Pind — fik derfor Nils Mattssons Pige Ordre til at bære Hønen hjem, men hun skulde tage »pænt« paa den, ellers — og saa fulgte nogle til Situationen passende Ord.

Der var næsten mørkt i Fattighusets Stue, da Tøsen traadte ind.

»Jeg skal hilse fra Nils Mattsson, at her har I jeres Høne, og saa er her en Pose Korn til den, saa har I maaske lettere ved at holde den hjemme.«

Mo'er Malena blev maalløs af Forbavselse.

»Tak,« fik hun endelig frem, »hils og sig Tak.«

Dermed gik Tøsen.

Mo'er Malena var i en saadan Sindsbevægelse, at hun maatte stryge tre Tændstikker af, inden hun kunde faa tændt Lys. Det var mange Par Øjne, som fæstede sig paa Hønen, thi Ungerne var vaagne op af deres Mørkningslur, og Pernilla sad ved Vinduet og strikkede paa en Strømpe i Skumringen for at spare paa Lyset.

Hønen haltede jo, men var fed og ved godt Huld.

»Har vi ikke faaet Kaffe før, saa skal vi saagu have det nu!« raabte Mo'er Malena, som var kommen i godt Humør.

Naada, hvor alles Ansigter straaledede ved de Ord!

»Og vi vil have Kager til. Løb ned og køb for otte Øre Tvebakker, nej, det forslaar ikke, her har du ti Øre, saa faar du een i Tilgift, det véd jeg.«

Man havde ikke i mange Aar set Malena i et saadant Humør. Der blev Liv i Stuen. Tørv blev lagt paa Skorstenen, det flammede og varmede, man følte sig optøet og snaksom, Børnene var komne paa Benene.

Og Kaffen blev drukket, baade med at dyppe og med at bide, Tilfredsheden var almindelig, man skulde næsten have troet, at det var Juleaften. Ja, Mo'er Malenas Forsonlighed steg til en saadan Højde,

at hun med sin mildeste og mindst skrattende Stemme sagde til Drengen med de slatne Bukser:

»Mårten, hvordan er det, Hønen gør?»

Og Mårten traadte frem paa Gulvet, stak den ene Fod ud, saa at Benet fik en vis Drejning, som om han ikke rigtig kunde styre det i de omfangsrige Bukser, hinkede saa hen til Kakkelovnen, satte sig ned paa Gulvet og bredte sig, som om han rugede. Thi Hønen sad allerede henne i Stuens modsatte Hjørne og sov.

HANS LANDOS PRAKTISKE THEOLOGI.

DER opstaar et Slags Kammeratskab af at tærskes for Dagløn sammen, og i dette Kammeratskabsforhold stod Hans Lando og Micke Krytzkow til hinanden. Men for Resten var de saa forskellige, som tænkes kunde.

Micke var af Fødsel Jøde og havde i sin Tid vandret om med Kramkisten paa Ryggen; først i sine ældre Aar var han bleven omvendt og døbt af en eller anden nidkær Præstemand, hvorefter han fra omvandrende Bissekræmmer var bleven bosiddende Daglejer.

Af alle de Sognefolk, som nogensinde søgte til Kirke, var han velkendt, thi han forsømte aldrig nogen Gudstjeneste, og ingen kunde undgaa at lægge Mærke til ham, naar han krumrygget og med indadvendt Blik stod eller laa paa Knæ paa Kirkegulvet tæt ved Degnestolen, med Hænderne foldede

om sin store Salmebog, mens han gav sin Andagt Udtryk i de besynderligste Krumninger og Vridninger.

Micke ansaa sig ikke for værdig til at sidde i en Kirkestol; hans Plads var udenfor.

Thi i Følge sin nye Tro havde han været en af dem, som havde forfulgt og korsfæstet Frelseren, og denne Tanke opfyldte ham med en saadan Følelse af Uværdighed, at han aldrig fordristede sig til at regne sig i Rang med de fødte Kristne. Og drevet af en indgroet Trang til at turde bekende sin Tro ved Hjælp af Lader og Ceremonier havde han lavet sig et særligt Ritual, efter hvilket han holdt sin Gudstjeneste. At Folk lo ad de klodsede Bøjninger og Knæfald, som han til hele Menighedens Forlystelse udførte solo paa Kirkegulvet, voldte ham ingen Ubehagelighed, snarere en Nydelse. Til det Præg af Fortrykthed, han som polsk Jøde havde taget med sig, da han udvandrede, havde han desuden lagt den Ydmyghed, som Kristendommen prædiker, og som han i al Troskyldighed havde antaget, uden at tage noget Hensyn til, hvor lidt hans nye Trosfæller lagde Vind paa denne deres Læres Kardinaldyd.

Micke havde tætklippet, graasprængt Haar, et kort, tyndt Skæg, som løb sammen i en lille Spids paa Hagen, en sammensunken, smalskuldret Skikkelse,

som var aldeles krumbøjet, samt endelig et Par lange Fødder, eller rettere sagt et Par Støvler, hvis Snuder var opadbøjede og tomme, mens Hælene syntes at sidde halvvejs oppe paa Skafterne.

Hans Lando — hans Kammerat — havde en Gang i sit Liv været Soldat, men var bleven afskediget paa Grund af sin Pimpen og sin absolutte Uregerlighed.

Han gjorde alting med Methode, og han var stolt deraf. Han var overhovedet stolt af alting. Han var stolt af, at han havde været Soldat, thi en Soldat kunde altid se ned paa en Bonde; han var stolt af, at han havde faaet Afsked, thi den havde han faaet, fordi han »Fa'en ta'e mig aldrig gjorde Baslemaner for noget Menneske«; han var stolt af, at man ikke gjerne vilde skifte Ord med ham, thi det viste hans Overlegenhed; han var stolt af sine lange Arme og sin Lastdyrsstyrke; og han var endelig stolt af sin Ævne til at drikke.

Den Methode, efter hvilken han havde indrettet sit Liv, bestod hovedsageligt i, at han sled i det som et Bæst en Maaned eller nogle Uger — og det var rent ud forbavsende at se, hvor han da kunde hænge i og undvære — for derpaa at slaa sig løs og ikke bestille andet end drikke og slaas fjorten Dage i Træk.

»Man skal da vel en Gang imellem føle, at man lever,« plejede han at sige.

I godmodigere Øjeblikke, naar han grebes af et Slags Bondehumor, der slumrede i Dybet af hans fornemme Soldatersjæl, kunde han ganske vist indrømme, at det var gaaet noget tilagters med ham; men den, som vilde have tilladt sig at betvivle hans Geni og Skarpsindighed, havde utvivlsomt faaet med hans knokkelstærke Næver at gøre, for hvis overbevisende Kraft hele Landsbyen havde Respekt.

Om sin Uimodstaelighed hos det smukke Køn nærede denne landlige Skeptiker en dyb og paa Erfaring grundet Overbevisning, men hans bedaarende Egenskaber var næppe at søge i hans Udseende, thi dette stod i ligesaa stærk Modsætning til alle Skønhedslove, som Hans Lando selv nogensinde havde staaet til al militær Disciplin.

Af Vækst var han lang, og desuden gik han altid med et Par høje Træsko, paa hvilke han vraltede fremad med den øjensynligste Fare for sine Bevægelsesorganer. Knæene havde en mere end reglementeret Løshed, men til Gengæld var Ryggen stivnet i en militær Rejsning, og paa Grund af Ejermandens Tilbøjelighed til at kro sig syntes Nakken lidt efter lidt at være vokset i Vejret. Hovedet sad,

som om det var sat paa en Stage og med Udødelighedens Foragt skuede ned paa alt levende. Hudfarven gjorde et Indtryk som brun Fernis, Næsen var utroligt lang og altid smykket med Skrammer — Minder om de omtalte Pimpe- og Rekreationsperioder, som i Reglen var noget stormfulde. Og til ydermere at fremhæve alt dette havde Hans Lando et Par højst umedgørlige Øjne, som altid stirrede i en anden Retning, end han ønskede. Denne Omstændighed i Forening med, at han altid var noget tyk i Mælet, gjorde, at man egentlig aldrig rigtig kunde vide, om han var fuld eller ædru.

Micke Krytzkow og Hans Lando var saa at sige begge et Par Planter, som voksede i Samfundets Udkanter; det var vel dette, som havde ført dem sammen, til Trods for alle Forskelligheder.

Desuden holdt ingen af at arbejde sammen med Micke, hos hvem man altid fik gudelige Formaninger i Tilgift, og Hans var frygtet for sine lærde Disputer, hvis »slaaende« Slutningsargument ingen kunde staa sig for. —

Det var en Løverdags Eftermiddag, ikke langt fra Arbejdstidens Slutning. De to Kammerater havde taget sig et Hvil. Micke stod lænet til Plejlen og gennemgik i Hovedet Morgendagens Højmessestekst,

Hans sad i Halmen med de lange Ben strakte ud fra sig og gumlede paa et Stykke Fedtebrød.

»Hør en Gang, min kære Broder, hvorfor kommer du aldrig i Guds Hus?« spurgte Micke pludselig og saa paa sin Kammerat. »Det skulde du virkelig gøre. Jeg har aldrig set dig i Guds Hus.«

Hans sigtede med sine skelende Øjne efter Jøden, men sagde ingenting. Han behøvede øjensynligt at se ovenfra nedad paa Personer og Ting for at komme i den rette Stemning. Han drejede Haanden om og tørrede sig om Munden med Ærmet af sin Uldtrøje; saa tørrede han Kniven af paa sit ene Bukselaar, hvor der fandtes en blank Stribe. Derefter saa han paa Kniven, foldede den sammen og stak den i Lommen. Da dette var gjort, slog han en vældig Volte med sine lange Ben og kom op paa Fødderne. Dog svarede han ikke endnu, men vraltede først paa sine udbuede Træsko hen i en anden Krog af Loen, greb en vældig Bimpel, satte den for Munden og tømte den, idet han vendte op og ned paa den over sit Ansigt.

»Hæ?« sagde han, idet han blev staaende i Halmen med skrævende Ben og blot vendte Hovedet om mod sin lille Kammerat, mens han sigtede efter ham med Øjnene. »Kommer jeg aldrig i Guds Hus?«

»Jeg har aldrig set dig dér, og jeg er der hver Søndag.«

Nu drejede Hans Lando sig helt om. Han var i sit allernaadigste Lune, netop oplagt til at brillere en Smule med sin Kløgt. Han gjorde en Bevægelse, saa at det kniktede i hans Knæ, lagde Hovedet paa Siden for at kunne se Micke lige ind i Ansigtet, og saa sagde han i sin snu, snøvlede Tone:

»Det skal jeg sige dig. Jeg vil ikke sidde i Kirken som en Nar; derfor er det, at jeg ikke kommer der.«

»Kære Broder, du vilde ikke blive til Nar, fordi du gik i Kirke,« sagde Micke venligt opmuntrende. »Hvorfor skulde du blive det?«

»Jo, ser du,« — han lagde forklarende højre Haands Pegefinger paa de to af venstre Haands Fingre, som bedst egnede sig til at holde en Pris Tobak — »jo, ser du, naar man intet Søndagstøj har, saa bliver man til Nar. Og hvad skulde jeg i Kirken? Jeg véd ligesaa meget som Præsten.«

»Men kære Hans, saadan noget maa du ikke sige!« udbrød Micke forskrækket. »Præsten er Guds Sendebud paa Jorden. Du kan slet ikke sammenlignes med ham. Og hvad det andet angaar, saa er det kun tomme Udflugter, thi hvis du vilde spare dine Penge sammen, saa havde du godt Raad til at

skaffe dig Søndagstøj. Jeg fortjener ikke mere end du, og jeg har eet Sæt Tøj til almindelige Søndage og eet til de store Bede- og Helligdage.«

»Hæhæhæ! Hvad nytter det til, at du gaar i Kirke, naar du lever lige stik imod Skriften?«

»Min kære Broder, jeg er kun et skrøbeligt Menneske, men jeg lever efter Skriften, det gør jeg.«

»Næ, du er ikke noget skrøbeligt Menneske, for du er en Løgnhals, er du. Du lever efter Skriften, siger du! Staar der ikke i Skriften, at hvo som haver to Klædninger, skal give den ene til den, som ingen haver? Hvis du nu vil leve efter Skriften, saa skal du give mig det ene Sæt Tøj. Kan du stikke den, hvad?«

Han saa triumferende paa sin forbløffede Modstander.

Micke stillede Plejlen fra sig og vaagnede helt op af sine Drømmerier.

»Aa, det er en Fejltagelse, en stor Fejltagelse!« udbrød han tillidsfuldt og slog ud med begge Hænder, som om Fejltagelsen var kommet flyvende som et stort Spindelvæv for at fange ham. »Det skal ikke forstaas efter Bogstaven men efter Aanden. Det er en Lignelse det er bare en Lignelse.«

Nu gjorde Hans sig unægteligt stundom til at optræde som Fritænker og kunde tillade sig at

gøre Løjer med et og andet Skriftsted; men der fandtes dog visse grundlæggende Sandheder, som han ikke tillod nogen at drage i Tvivl.

»Kalder du Guds hellige Ord for en Lignelse? Saa er du jo værre end en Tyrk og en Hedning, din elendige Slubbert!« udbrød han derfor med pludselig og varm Nidkærhed.

Men alle Mickes Tanker drejede sig om de to Sæt Søndagstøj, og da han saa Hans Landos bestemte Mine, blev han helt forskrækket.

»Men min kære Broder!« udbrød han forfærdet og ivrigt, »hele den hellige Skrift vrimler jo af Lignelser!«

»Det er Løgn!« raabte Hans og gloede med sine modstræbende Øjne hen i en Krog, hvilket vilde sige, at han troede at fiksere sin Modstander. »Det er Løgn. For det eneste, vi har at leve efter, det er den hellige Skrift, og den er ikke nogen Lignelse. Enten skal man ikke være storsnudet og spille hellig, eller ogsaa skal man tro paa Skriften. Staar der maaske heller ikke, at naar jeg knalder dig en paa dit venstre Øre, saa skal du vende det højre til? Staar det der ikke, hvad? Eller er det maaske ogsaa en Lignelse?«

Hans havde rakt sin store knyttede Næve frem, aldeles ikke som en Trusel men blot som en Gestus.

Micke følte ikke desto mindre en ubehagelig Fornemmelse ved at se paa denne Næve, der i høj Grad lignede en rundslidt Forhammer, fastgjort paa Enden af et langt Skaft. Og Micke trak sig tilbage langs den ene Væg, mens han i Stilhed besluttede, hellere at tage imod ligesaa mange Prygl det skulde være end at skille sig ved nogen af sine Søndagsdragter.

»Ja, du har vist et rart Begreb om, hvor mange Lignelser der findes i den hellige Skrift!« sagde han, idet han med et behændigt Skaktræk appellerede til den Lærdom, som Hans var saa stolt af.

Hans begyndte virkelig at trække Følehornene til sig ved denne selvsikre Tone. Det faldt ham ind, at han maaske kunde blamere sig ved en altfor kategorisk Paastaaelighed, naar han kom ind paa et Omraade, hvor den anden var saa hjemme. Der faldt ham et gammelt Ord ind om »den gyldne Middelvej«, som det altid er klogt at følge. Han satte derfor et skarpsindigt Ansigt op, som om han nøje gennemsøgte sin Hukommelse.

»Ja, det kan jo være, at der findes nogle enkelte Lignelser i det gamle Testamente,« indrømmede han tvivlende. »Men Fanden tage mig, om der findes nogen i det nye! For det er det rene Guds Ord.«

Og med denne Bemærkning betragtede han

Micke med den overbærende Venlighed, som en stor Hund undertiden viser en mindre.

Micke havde atter grebet Plejlen og pirrede i Halmen med en Mine, som maatte indgive den anden den heldige Tanke, at hans Argument havde været afgørende. Herved havde Micke den dobbelte Fordel at slippe for at sige en Usandhed og at slippe for at faa Prygl.

Hans Lando ansaa Freden for sluttet paa hæderlige Betingelser og tog ligeledes sin Plejl, stolt af at have redet sig ud af dette vanskelige theologiske Spørgsmaal ved sin blotte Kløgt.

»Ja — for hvis vi ikke havde vores Kattekesmos og vores Bibel, saa rev vi Hjærtet ud af Livet paa hinanden,« bemærkede han, rørt over sit eget kristelige Sindelag.

Med disse Ord svang han sin Plejl, og Tærskningen begyndte.

OM EN FODERPOSE.

»SKAL vi holde her, Håkan?» spurgte den forreste af Bønderne, idet han standsede Hesten og vendte sig om paa Læsset.

»Ja, lad os holde ved Gavlen derhenne, dér er der lunt,« svaredes der fra den bageste Vogn.

Og saa rumlede de tre Læs videre henad Gaden, indtil de naaede den udpegede Gavl.

Det var en klam Novemberdag, hverken Vinter eller Efteraar. Luften var tyk og graa.

»Man bliver valen om Poterne,« sagde den, der først havde raabt, idet han sprang af Læsset og daskede sig med Armene for at holde Varmen. Han var en midaldrende Mand med et vejrbidt Ansigt, smudsiggult Kindskæg og samme Kulør Haar. En treven Godmodighed var det fremherskende Udtryk i hans Ansigt.

»Naa, hvordan gaar det, Tore? Du er vel ikke frosset ihjæl paa Vejen?» vedblev han, idet han

vendte sig til sin nærmeste Bagmand, en gammel Fyr i blaa Vadmelskavaj og med en forfrossen Næsetip, hvorfra der yderst ude hang en Draabe ned.

»Han trænger bare til en Hybenkradser,« raabte den sidste i Rækken, en ung Mand med rødmusset Ansigt og livslystne, blaa Øjne. Han havde en elleve Aars Dreng ved Siden af sig paa Agebrædtet, og i samme Øjeblik Vognen standsede, sprang begge af, hver til sin Side.

»Jeg siger inte Nej til den, som byder,« svarede Gamlingen, der endnu sad paa Læsset og langsomt begyndte at lade sig rutsche ned af dets Side, indtil han med et Hop kom ned paa Jorden, saa at Træskoene dundrede i Stenbroen.

»Pæne Gader de holder i denne By,« bemærkede han, som de havde kaldt Håkan, og saa med en haanlig Mine paa sine nyblankede Støvler, som sank ned i Snavset til op over Saalerne. Derpaa surrede han hurtigt sin Foderpose løs — det vil sige et af Reb knyttet Net, hvori Foderet til Hesten gemtes. Han var den eneste af de tre, som tillod sig en saadan Luksus. De andre havde deres Foderknippe liggende løst i Vognen.

Alle tre gjorde først alting i Stand til Hesten og tog derefter Madposen frem.

Drengen varmede sig ved at daske med Armene

paa samme Maade som den ene af Bønderne før, hvorpaa han stillede sig hen ved Vognen for at vente paa Fødevarerne. Han var sin Faders udtrykte Billede: samme Ansigtstræk, samme Selvsikkerhed og samme Klæder — graat, hjemmevævet Tøj, varmt som Pelsværk og nylig kommet fra Pressen. Snittet paa den Lilles Kavaj adskilte sig ikke den mindste Smule fra Faderens; ja, om det saa var den stive Fold langs Ryggen — der talte om Ordenen i »Mo'ers« Kister — saa fandtes den der. Hele Drengen saa ud som en grinagtig Parodi paa sin Fader — en aldeles ubevidst Parodi.

Efter at have stillet Madbyldten paa Agebrædtet stak Håkan Haanden ind i Halmen og fik efter nogen Famlen en Flaske halet frem.

Tore var i Færd med at aabne for sin Madbyldt og lod af Finfølelse, som om han ingenting saa.

»Skaal, Tore,« sagde Håkan, idet han tog sig en Slurk af Flasken og derpaa rakte den til den Gamle.

Denne vendte sig om, snød Næsen ud i Luf-ten og tørrede sig med Kavajærmet, inden han drak.

»Tak, det gjorde godt i Kroppen,« sagde han fornøjet og vilde give Flasken tilbage.

»Du maa have en i det andet Ben med, ellers bliver du halt,« sagde Håkan gemytligt.

»Det bliver jeg alligevel, for den ene Træsko revnede min Sæl, da jeg hoppede af Vognen,« svarede den Gamle og drak endnu en Gang.

»Ja, du gjorde saadan et Spektakel! Du trampede, saa at jeg troede, du vilde gaa tværs igennem Brostenene,« sagde Håkan leende.

Nu var Turen til Trediemand. Han stod og spiste Ostebrød med en Mine, som om han aldrig i Verden havde ventet paa noget til at skylle det ned med.

»Værs'god,« sagde Brændevinens Giver.

»Jeg siger Tak,« svarede den anden roligt, satte Flasken for Munden og tog en dygtig Slurk.

Til sidst tog Håkan sig igen en lille Taar, og saa begyndte han at spise.

Drengen havde hele Tiden fulgt ham med Øjnene, mens han paa samme Tid gjorde kraftige Angreb paa et Stykke Flæsk og Brød.

Der blev en lang Tavshed. Hver stod ved sin Vogn, og man hørte kun Hestenes Gumlen, Høets sagte Raslen eller en Jærnlænkes Klang mod Vognhaven.

Brændevinsflasken gik igen rundt. Alle saa varme og fornøjede ud.

»Skal du ikke ogsaa have en Taar og faa Varme i Kroppen af?» sagde Håkan til sin Dreng, da Flasken næsten var tømt.

»Jeg skal Fanden, skal jeg,« svarede Ynglingen, stolt baade af at blive budt og af at sige Nej.

Håkan saa til sin nærmeste Kammerat.

»Skulde man tro det?» sagde han beundrende. »Jeg byder ham det saa tidt, men han siger altid Nej, fordi hans Moder har forbudt ham det.«

Drengen tog imod Rosen med en Mine, som om den gjaldt en ganske anden end ham.

Håkan gik hen til ham med det lyse Kindskæg.

»Jöns,« sagde han og slog ham paa Skulderen, »du og jeg, vi har da altid været saadanne gode Kammerater.« — Han trak saa langt og kælent paa sine skaanske *a*'er.

»Ja, det har vi da altid været, og det lige fra Barnsben af,« svarede den anden bekræftende.

Den Gamle stod tavs henne ved sin Vogn og saa fornøjet ud. Hans spidse Næsetip var rødere end før, men havde stadig den sædvanlige Draabe yderst ude.

»Hør, Børn, lad os saa gaa hen paa Gæstgivergaarden og faa vos et Glas Øl!« udbrød Håkan med en resolut Bevægelse. Han lod til at være kommen rigtigt i Humør nu.

»Lars, du kan vel nok se efter Øgene?» vendte han sig til Drengen.

»Nej Fa'en ta'e mig, om jeg gør!» svarede Drengen ligesaa mandhaftigt som før med sin skingrende Falset.

»Jöns, hørte du, hvad Drengen sagde?» bemærkede Faderen med et stolt Smil. »Du kan tro, ham bliver der en Kærnekarl af med Tiden. Kom nu, saa gaar vi.«

»Jeg passer inte paa Øgene!» raabte den haabefulde unge Mand efter dem. Men ingen tog Hensyn til hans Trusel. Håkan gav blot sin Sidemand et venskabeligt Puf og lo, saa han blev helt krogrygget.

»Jeg kan inte!» udbrød Drengen, grædefærdig af Arrigskab; men saa slugte han Resten og stillede sig bredbenet midt i Gadesnavset med Hænderne i Kavajlommerne for at vente.

Og vente kom han til.

Da Mændene kom tilbage, kunde man se, at de ikke havde spildt Tiden. De to Yngre dinglede, den Gamle gik og smilte hen for sig, stadig med sin Pisk i Haanden. Alle tre havde Cigarer i Munden og saa vigtige ud.

»Se her, mit Barn, her har du en Skilling til en

Kage,« sagde Håkan faderligt og gav sin Søn en lille Mønt. »Nu skal vi køre.«

Drengen betænkte sig et Øjeblik, snappede saa Mønten og løb ned ad Bagerbutikken til. Da han kom tilbage, havde Faderen spændt for og stod netop og lagde alt tilrette i Vognen.

»Det var mærkværdigt! Jeg kan inte hitte min Foderpose,« sagde han.

»Den ligger vel i Vognen,« svarede Drengen uden at ulejlige sig.

Håkan vendte op og ned paa alle de løse Sager, der fandtes i Vognen.

»Nej, gu er der ingen Foderpose,« sagde han ærgerlig og kastede et mistænksomt Blik til de andre Vogne.

»Dreng, har her været nogen og stjaalet Foderposen?« — Håkan begyndte at se vred ud.

»Nej saagu har her ej,« svarede Drengen ligeglad, tog en Bolle op af Lommen og begyndte at spise.

Uden at mæle et Ord gik Håkan hen til Jöns og gav sig til at rode mellem Sagerne i hans Vogn.

»Er du gal! Hvad skal du i min Vogn?«

»Jeg skal se efter min Foderpose.«

»Jeg har saagu inte taget nogen Foderpose,

det bandede jeg paa,« svarede Jöns og lagde Bidslet paa sin Hest.

»Min Foderpose vil jeg have, hvad enten saa du eller en anden har stjaalet den!« raabte Håkan og slog med den knyttede Haand i Vognsiden, saa Hesten foer sammen og spidsede Øren.

»Jeg bryder mig Fanden om din Foderpose,« svarede Jöns, som begyndte at blive ærgerlig.

»For Satan i hede Helvede! Hit med min Pose!«

Håkan greb den anden i Kraven med begge Hænder.

»Jeg har ikke taget din Pose,« sagde Jöns og søgte at frigøre sig fra Håkans Tag. »Slip mig.«

»Hvor har du min Pose?« gentog Håkan og ruskede ham, saa at han maatte tage for sig for ikke at falde.

»Jeg bryder mig Fanden om din Pose!«

Brydekampen var med eet i fuld Gang, og der veksledes ikke mere Ord. De ravede omkring i Snavset med klodsede Bevægelser, de bøjede hinanden snart til den ene og snart til den anden Side med langsomme men haardnakkede Tag og hang fast ved hinanden som to arrige Hunde.

Den Gamle traadte frem for at mægle, stadig med sin Pisk i Haanden og Draaben under Næsen.

»Børn, Børn! Hold nu op, Børn!« sagde han beroligende og trak snart den ene, snart den anden i Skulderen. Men de hang sammen værre end Ærtehalm.

Drengen greb Faderen i Frakken.

»Fa'er, Fa'er! La' vær', Fa'er!« skreg han med den sidste Bid Bolle i Munden. Men det var at tale for døve Øren.

De Kæmpende blev stadig hidsigere, og Fredsmæglerne løb hele Tiden Fare for at komme til Fortræd ved deres uberegnelige Bevægelser.

En Gang imellem holdt Angriberen inde for at gøre sit sædvanlige Spørgsmaal: »Hvor har du min Pose?« — hvorpaa altid fulgte det samme uundgaaelige Svar.

Og saa fortsatte de igen.

Håkan blev hæftigere og hæftigere i sine Bestræbelser for at kaste den anden omkuld, og det saa ud til, at han vilde faa Overtaget.

Ved en af de pludselige Drejninger fik Drengen et Puf for Brystet og satte sig ned paa Gaden med en Kraft, saa at det sagde »bump« i Kroppen paa ham.

Han begyndte at tudbrøle, mens han langsomt vendte sig om paa alle fire for at komme op igen.

I denne Stilling blev han staaende et Øjeblik med de flade Hænder i Gadesnavset.

»Fa'er! Fa'er!« gav han sig til at vræle, »dér ligger din Foderpose!«

De Kæmpende holdt inde.

»Hvor er den?« spurgte Faderen.

»Her, under Vognen.«

Drengen kravlede ind under Vognen og fremdrog Tvistens Æble, som var faldet ned inde ved Muren.

De Kæmpende slap Taget i hinanden.

»Jeg har Fa'en gale mig inte taget din Foderpose,« brummede Jöns som en sidste Protest.

Posens Ejermand stod flov og flad.

Saa lagde han Hovedet paa Siden og tilkastede sin Modstander et langt, sentimentalt Blik.

»Jöns — Jöns,« sagde han med Graaden i Halsen, »du og jeg, vi har jo altid været Venner?«

»Ja saagu har vi saa!« raabte Jöns fuld af ædelmodige Følelser og slog sin Haand i den andens fremstrakte Lab.

En Omfavnelse paafulgte.

»Nu skal vi drikke Forlig, Jöns,« sagde Håkan rørt. »Lars, gaa hen og hent en halv Pot.«

»Næ gu min Sæl og Salighed gør jeg ej!« svarede Drengen saa raskt, som havde han lært det udenad.

»Saa lad vos gaa hen paa Gæstgivergaarden,« sagde Håkan og vilde tage sin forsonede Modstander under Armen.

»I skulde have nogle Klø, I forbandede Fyldehunde!« vrælede Drengen, der nu havde taget sine Klæder i Øjesyn. »Se bare, hvor beskidt jeg er!«

Faderen blev staaende, og der kom et bredt Smil paa hans Ansigt.

»Jöns,« sagde han halvhøjt, »Satans saa den Dreng er kvik!«

»Jeg siger det til Mo'er,« fortsatte Drengen i samme hylende Tone, »hun sagde, at hvis du inte vilde opføre dig ordentligt denne Gang, saa skulde du nok faa Lov til at blive fri for at køre til Byen oftere.«

»Jöns,« gentog Håkan og rystede paa Hovedet, baade stolt og bekymret, »jeg véd Fa'en ta'e mig ikke, hvad der skal blive af den Dreng, for han er min Salighed saa kvik, at man inte kan begribe, hvor han faar de Ord fra. Duer han ikke til at blive Præst, saa er der ingen, der gør det. Kom nu, saa kører vi.«

Og dermed krøb han op i Vognen; Drengen sad der allerede.

EN STOR FORRETNING.

REGNEN plaskede ned i Strømme, jævnt og tæt, løb i lange Strimer ned over Vinduesruderne og gjorde dem saa uigennemsigtige af det bare Vand, at man knap nok kunde opfange et Glimt af Gaden derude.

Men des hyggeligere saa det lille Værelse ud med sit hjemmevævede Gulvtæppe, med sine Boghylder og Reoler rundt langs Væggene, og endelig med sit Skrivebord, hvor hver lille Genstand laa paa sin bestemte Plads og saa saa godmodige og velbekendte ud, som om de var lutter smaa Nisser, rede til at staa til Tjeneste.

Ved Bordet sad en ældre Kvinde og skrev, roligt og jævnt, uden Pennekradsen eller Lyd.

I det ene Hjørne af den skrøbelige Sofa var en ung Pige krøben sammen og studerede en Bog med dybsindig Interesse.

I Dag var det et saa nederdrægtigt Vejr, i Dag

vilde der sikkert ingen Kunder komme i Boghandelen. Man kunde saaledes helt og holdent hengive sig til den Sysselsættelse, man havde mest Lyst til. Og saa kom der i Stemningen noget af dette egoistiske Velbefindende, i hvilket man nyder Varmen og Roen saa meget des mere, fordi andre maa stride og stræbe derude i Blæst og Regn.

Da blev Stilheden afbrudt af Skridt i Forstuen — denne Knasen af Gulvsandet, der tyder paa Træsko.

Naa, nu fik man nok ikke Fred længere!

Det varede nogle Øjeblikke, inden Døren gik op. Den unge Pige vedblev at læse, men den ældre Kvinde løftede Hovedet, og et Par opmærksomme Øjne ventede paa de Indtrædende. Hvad kunde det være for Folk? Skulde det maaske blive til en lang Tidsspilde? Maaske en forlovet Yngling, som vilde købe en Salmebog til sin Kæreste, og som vilde prutte en halv Time forgæves for at faa nogle Øres Afslag i de fire Kroner eller for at formaa hende til at sælge Bogen ti Øre under den Pris, den stod hende selv i?

Nej.

Selv for hendes erfarne Blik var det umuligt at afgøre, om Fyren var en Tigger eller en Kunde.

Lang var han og mager, tarvelig i Tøjet og

urenlig, men pjaltet var han ikke, og for den Sags Skyld ikke værre, end saa mangen holden Mand kan være. Men det var ikke et almindeligt Bondefysionomi med dets trygge Sløvhed, ikke denne Mine, der synes at sige, at den Indtrædende mener at have større Ret til at være her end Husets egne Folk. Nej, der var en vis tvetydig Civilisation i dette Ansigt — den, som gør, at Byproletaren vilde føle sig fornærmet ved at blive kaldt Bonde.

En »Landstryger« var han, men vilde han sælge noget eller tigge? Det var Spørgsmaalet. Boghandelens Ejerinde fandt en Fornøjelse i at forsøge paa at gætte sig til det, inden han talte. Hun plejede at kunne se paa Folk, hvad der vilde blive Tale om. Og hun fik tilstrækkelig Tid til at betragte ham.

Forberedelserne optog ham saa helt og holdent, at han ikke syntes at lægge Mærke til, at der fandtes nogen i Værelset. Han havde hverken Tid til at se sig om eller hilse, saa optaget var han.

Ansigtet var smalt, Næsen lang og kroget, Kroppen ligesaa. Man kunde næsten sige, at der var noget »stilfuldt« ved Fyren. Det uldne Tørklæde, der var svøbt om den lange Hals og forsvandt under Vesten, sluttede saa tæt som et militært Halsbind.

En Stok bar han over Skulderen, og paa Stokken

hang en blaatærnet Byldt, stor og med mange Knu-der. Stokken strittede i en Retning, og Byldten bredte sig i en anden. Der skulde ikke saa liden Kunst til at klare sig i den snævre Passage mellem Kakkelovnen og Bogreolen, thi Stokken skrabede omkring og Byldten stødte imod. Men Mandens Ro var urokkelig, og hans Alvor ikke mindre.

Den unge Pige saa flygtigt op, satte et haanligt lille Ansigt op og læste saa videre, som om der ingen var kommen ind i Værelset. Fruen dyppede atter Pennen og begyndte at skrive, thi dette kunde vare længe endnu, og hvad det Menneske vilde, var det rent umuligt at gætte. Begivenhederne maatte udvikle sig af sig selv.

Da hun igen saa op, havde Fyren faaet Stokken ned fra Skulderen og fangede nu sin Byldt, som om den havde været en Frugt, der faldt ned fra et Træ. Han stillede den forsigtigt paa Gulvet mellem Kakkelovnen og Sofaen.

Først da han bøjede sig ned, saa hun, at han ikke længere var alene. Hans Ledsager var traadt saa stilfærdigt ind, at hun slet ikke havde mærket det.

Træskoene havde han stillet udenfor Døren og stod nu der paa sine graagule Strømpesokker, ubevægelig som en Billedstøtte og øjensynlig gennem-

trængt af Øjeblikkets Vigtighed. Det var klart nok, at han ikke selv havde noget Ærinde, men kun var med for Selskabs Skyld eller som Vidne. Man kunde umuligt tænke sig noget mere afbleget og farveløst end denne lille gamle Mand. Haar og Skæg var pjuskede og graa, Ansigtet smudsiggult, og Klæderne havde en Kulør som en gammel Sæk. Øjnene kunde man ikke se, thi dem holdt han fæstede paa Gulvet som en, der i dybe Tanker glemmer, hvad han ser paa. Den eneste bestemte Farve, som fandtes paa hele Mennesket, var den brede Strime af Snustobak, som fandtes mellem Næse og Mund, thi den var mørkebrun.

Dér stod han paa sine Uldsokker, uden at røre sig og med Huen trykket imod Brystet — højtidelig som en ægyptisk Mumie, komisk som selve Bondehumoren og andægtig som om han skulde være Vidne til en hellig Handling.

Hvad kunde de ville, de to? Hvad i Herrens Navn kunde de ville?

Hele Situationen var bleven i den Grad lattervækkende, at der ikke var andet at gøre end tie og holde sig stille.

»Mine ærede Damer,« begyndte den Lange, tog Hatten i Haanden og gjorde et Buk, et langsomt, ærbødigt Buk, førend han gik videre. Nu var det

jo tydeligt, at han vilde tigge! Fruen tænkte allerede paa at tage en Femøre op af Kassen; det var vel det bedste Middel til at blive af med ham.

»Jeg vilde saa grumme gjerne købe to Konvolutter,« fortsatte han imidlertid.

Tant de bruit pour une omelette! Begge Damerne var lige ved at briste i Latter. Det var altsaa hele den storartede Forretning! Den unge Pige rejste sig for at tage det forlangte frem. Fruen blev siddende paa sin Plads og betragtede Kunderne. Det var let at se, at de havde drukket — ikke saa meget at de dinglede, men saaledes, at deres Natur havde faaet den karrikerede Forvrængning, der med et teknisk Udtryk kaldes »at være øllet«. Deres Rus syntes imidlertid at være af den godmodige Slags; der var noget grotesk ved dem, men ikke noget at blive bange for.

Den Lange gik et Skridt fremad, forsigtigt, for ikke at snavse Gulvet til. Der laa en vis fredelig Humor i hans smaa, graa Øjne. Han var mere ædru end den lille Gamling.

»Nu vilde jeg gjerne bede Frøkenen om en Ting,« sagde han meget omstændeligt, »og det er, at den ene Konvolut maa blive saa stor, at man kan stikke den anden indeni den. Kan det lade sig gøre?«

»Det kan det godt.«

»Mange Tak.«

Han fulgte hendes Bevægelser med Øjnene, mens hun stod ved Disken og prøvede Konvolutterne.

»Jeg skal sige Frøkenen, at jeg har en Kæreste,« ytrede han i en ærbødig og høflig Tone.

»Saa, har De det?« svarede hun og saa paa ham, lidt tilbøjelig til at le. Hun mente nu, at han for længe siden var kommen ud over den Alder, da slige Daarskaber kan tillades. Han saa ud til at være henimod de halvhundrede.

»Ja,« vedblev han med en Stolthed, som bestræbte sig for at synes fordringsløs, »jeg plejer at sende hende en Konvolut med min Adresse paa, saa er det nemmere for hende, naar hun vil skrive til mig. Fruentimmer har jo altid svært ved at klare sig med den Slags Sager; man maa hjælpe dem en Smule.«

»Vist saa.«

»Ja — af andre Grunde behøver jeg det saamænd ikke, for hun er rigere end jeg.«

»Det var jo morsomt.«

»Ja, hun staar sig virkelig godt, skal jeg sige Dem, saa for den Sags Skyld behøvede jeg ikke at gøre det, men — det er ligesom en lille — hm — Opmærksomhed, forstaar Frøkenen.«

»Naturligvis.«

»For jeg skal sige Dem, at jeg rejser. — Jeg er ude paa min Profession. Og hvis jeg nu ikke bar mig saadan ad, saa kunde hun ikke vide, hvor hun havde mig. Og det vilde hun blive ked af, kan Frøkenen tro.«

»Det vil jeg gærne tro.« — Der kom nogle betænkelige Trækninger om Fannys Mund, men hun holdt sig tappert.

»Hun holder ikke af, at jeg er saa længe borte. Sidst havde jeg været væk to Dage over en Uge, og jeg fik saa mange Skænd, da jeg kom igen, kan Frøkenen tro.«

»Saa?«

»Ja, hun skældte ikke ud eller saadan noget, forstaar De, men bare saadan i al Skikkelighed, bare fordi hun er saa glad ved mig. Og saa maa man jo finde sig i et og andet. Med Kvindfolk maa man ikke tage det saa nøje.«

Mumien henne ved Døren mumlede et eller andet, men ingen kunde høre, hvad han sagde, og han stod fuldstændigt ubevægelig.

»Frøkenen kan tro, at det er rart at vide, at der er en, som holder saa meget af en.«

»Det tror jeg!«

Hun rakte ham Pakken, og han begyndte at

rode i sine Lommer — halede forskellige Sager op deraf, saasom Seglgarnsstumper, nogle Søm, en Snusdaase af Birkebark, Cigarstumper, en halv Hestesko og adskilligt andet. Tilsidst fik han fat i en Del Smaapenge og lod saa det andet glide ned i Lommerne igen.

»Aa, nu har jeg dog glemt noget!« — Han af-tørrede hurtigt sine af Regnen vaade Fingre paa Buksebenet, stak saa Haanden ned i Brystlommen og trak forsigtigt en lille, omhyggeligt indsvøbt Pakke frem. — »Her har jeg to Konvolutter til, den ene indeni den anden. Vilde Frøkenen være saa overordentlig elskværdig at pakke dem ind med de andre to? Saa har jeg lettere ved at holde Orden paa dem.«

Hun tog Pakkerne og gjorde, som han bad. Han stod og saa til med en underfundig lille Trækning i Øjenkrogene.

»Jeg skal sige Frøkenen, jeg har en Kæreste til.«

»Saa?« — Nu var hun lige ved at briste i Skoggerlatter.

»Hm — jo. Og saa var det bedst, at jeg fik fire Frimærker med.«

Han talte Pengene op paa Disken, og hun gik hen efter Frimærkerne. Imidlertid gik han hen i

Kakkelovnskrogen og begyndte at sysle med sin Byldt.

Da hun igen kom hen til Disken, rejste han sig med Byldten i Haanden.

»Og saa vilde jeg gærne bede Frøkenen om een Ting til. Vilde De ikke nok være saa venlig at sætte Frimærkerne paa Brevene,« sagde han yderst høfligt. »Det er næsten en Skam at forlange det, men jeg kan ikke selv, for — jeg har Snus i Munden.«

Hun gik hen til Skuffen med hans Penge for at faa Lejlighed til at vende sig om; saa kom hun igen og klistrede Frimærkerne paa. Hvis han ikke snart gik, vilde hun forgaa af Latter.

»Men naar De nu paa den Maade gaar og har en Kæreste, som den anden ikke maa vide noget om, saa kan det jo være, at hun til Gengæld har en ekstra Kæreste, som De ikke véd om.«

Den Lange standsede med Byldten og Stokken halvvejs løftet op mod Skulderen. Han saa paa hende, slaaet af det nye i denne Tanke. Saa gled der et fiffigt og indrømmende Smil over hans Pergamentansigt.

»Ja, det kan man aldrig vide,« svarede han med uforstilt Beundring for det sindrige i hendes

Bemærkning, »det kan man aldrig vide,« — han sænkede Stemmen, lagde Hovedet paa Siden og smilede — »for se Kvindfolk, de er saa knusende snedige!«

Med et resolut Tag slængte han Stokken og Byldten paa Skulderen.

Den Gamle ved Døren brummede noget uden at fortrække en Mine, men heller ikke nu kunde nogen høre, hvad han sagde. Han havde øjensynligt et Horn i Siden paa Kvindekønnet i Almindelighed. Hvem véd — maaske gik han og bar paa en bedragen Kærlighed. Hvorfor skulde saadan et gammelt snustobakket Fattighuslem ikke ogsaa have en Smule Romantik i sig?

Fanny kastede sig paa Sofaen med Hænderne for Munden.

Og saa gik Kunderne.

»Men De glemmer jo Brevene!« raabte hun, netop som de lukkede Døren.

Den Lange traadte ind igen. Han rystede paa Hovedet, da han saa sin Pakke ligge paa Disken.

Saa saa han paa den unge Pige — taknemmeligt, listigt, humoristisk. Og saa rystede han igen paa Hovedet, tog Pakken og stak den i Lommen.

»Frøken,« sagde han og vendte sig om med Haanden paa Dørgrebet, »kønne lille Frøken — om jeg tør kalde Dem det — gift Dem aldrig med en Mand, som drikker, for det ødelægger skam meget. Det har det gjort for mig.«

Og saa gik han.

EN STUDIE.

HAN var en forskrækkelig Demokrat, den gode Notar — det vil sige theoretisk; i Praksis havde han endnu ikke vist, om han overhovedet duede til noget.

Paa hans Ansigts skære Hud var der ikke Spor af Solbrændthed at se, Overskægget var kønt og Øjnene af den dybeste brune Farve.

Han var forkælet som en Drivhusplante og saa endnu sartere ud ved Siden af de friske unge Piger fra Landet, i hvis Selskab han nu vandrede henad Vejen.

De tre Spadserende var optagne af en munter Samtale, og syntes til Trods for de ydre Uligheder at komme fortræffeligt ud af det sammen.

Notaren var taget paa Landet for at »studere Naturen«, som han sagde, og den fandtes her saa uforfalsket skaansk: bølgende Kornmarker og blomstrende Kløver, der duftede saa sødt, at man

næsten syntes at kunne mærke dens Smag paa sine Læber.

Det var egentlig den ene af de unge Piger, som førte Ordet for begge, og Notaren var kommen ind paa sit Yndlingsæmne: sine politiske Spekulationer.

»Jeg tror ikke, De vil finde ret meget Udbytte herude,« sagde den unge Pige.

»Jo, selve Folket er netop den friske Kilde, hvoraf vor kunstlede Tid bør øse,« svarede han begejstret.

Hun lo.

»Jeg gad nok se, hvordan De vilde klare Dem blandt vore Bønder,« sagde hun. »Det er min Overbevisning, at man maa være vokset op iblandt dem for ret at forstaa deres Natur.«

»Aa, saadanne Menneskers Natur er mindre kompliceret end vor og ikke saa vanskelig at forstaa.«

»Men man føler sig frastødt af den uslebne Overflade,« sagde hun alvorligt.

»Det er let at høre, at De ikke kender mig,« indvendte Notaren. »Jeg bliver aldrig frastødt af, hvad der er sandt.«

»Godt, saa kan De derhenne se en sand Type paa en skaansk Jordarbejder,« svarede hun og pe-

gede paa en Skikkelse, som sad ved Vejkanten et Stykke foran dem.

De sagtnede deres Gang for at faa Tid til lagtagelser.

Det var en gammel Mand, som sad paa Grøftkanten i Færd med at nyde sit Middagsmaaltid, hvis sidste Ret bestod af groft Rugbrød og Tykmælk, som han spiste med en Hornske af en gammel Lerkrukke.

Hans Arbejde var at grave Grøfter, og ved Siden af ham stod Spaden stukket ned i Jorden; selv sad han paa den opkastede Jord med Krukken mellem Knæene. Han var tilstænket af Jord og Ler, Benklæderne var smøgede op til midt paa Smalbenet, og til Trods for Sommervarmen havde han tykke Uldstrømper paa med Skindlapper paa Hælene, for at Træskoene ikke skulde slide Hul.

Ansigtet var rynket og brunt af Snavs, men havde et godmodigt Udtryk. Han syntes at befinde sig rigtigt vel ved at sidde dér og lade Middagsolen bage sig paa Ryggen.

Skikkelsen var tung og kroget, Bevægelserne langsomme og klodsede; men disse stive Arme havde en utrolig Kraft til at bære Byrder, og de barkedede Næver forstod at holde fast.

»God Dag, Anders Hansson, og velbekomme,«

sagde den snaksomme unge Pige, idet Selskabet standsede foran ham.

»Tak for det,« svarede den Gamle og tog et Tag i Huen.

»Dejligt Vejr,« begyndte Frøkenen, som vidste, hvordan man bør indlede en Konversation.

»Ja. Det var da godt, at det velsignede Regnvejr holdt op en Gang,« svarede Anders Hansson og tog sig en Skefuld Tykmælk.

»Det er et drøjt Arbejde, det dér,« ytrede Notaren og pegede paa den tunge Spade.

»Aa, om Sommeren er det inte saa farligt,« mente Anders Hansson. »Men det nyttede ikke at give sig i Lag med det med saadan nogle Persille-fingre.« Han saa med et medlidende Smil paa Notarens smaa, behandskede Hænder.

Men Vorherre bevares, hvad er dog det, den Gamle trækker op af sin Krukke?

En død Rotteunge.

Det var en ubehagelig Overraskelse, selv for Anders Hansson, der ellers var saa temmelig staalsat mod Livets Omskiftelser. Han blev ligefrem rød i Hovedet ved Opdagelsen. Men en Skaaning taber ikke Aandsnærværelsen for saa lidt. Gamlingen strøg Mælken af Rotten og lagde den paa Jorden ved Siden af sig.

»Der er saa fælt med Mus i Spisekammeret,« sagde han ligesom undskyldende. »De falder i Mælken i Massevis.«

Og dermed fortsatte han Maaltidet, som om ingenting var hændt.

Den unge Pige kastede et hurtigt Blik paa sin Ledsager. Det havde været for meget for ham, og han var bleven helt bleg, thi han afskyede Rotter og var i højeste Grad kræsen.

Frøkenen nikkede Farvel til den Gamle, og de gik videre.

»Naa?« spurgte hun, da de havde gaaet en Stund i Tavshed.

»Om jeg saa levede blandt dem i hundrede Aar, vilde jeg aldrig lære at forstaa saadanne Dyr!« svarede Notaren med større Kraft end Elegance. Han følte sig ilde til Pas og greben af en meningsløs Trang til at hævne sig paa en eller anden, lige meget hvem.

Den unge Pige lo.

»Ja, det var det værste, jeg har set,« indrømmede hun. »Men Gamlingen har en Familie at forsørge og har ikke Raad til at kaste Maden bort.«

Da de havde gaaet en Stund, tilføjede hun:

»Konen har Svindsot, og han staar selv op og

laver Kaffe til hende hver Morgen, førend han gaar til sit Arbejde. Hvad mener De om det?»

Notaren rystede blot paa Hovedet. Han havde Kvalme, og de forsonende Ord gjorde intet Indtryk paa ham.

Kaffen kunde ikke opveje Rotten.

GIFTERMAAL OG ØKONOMI.

DET begyndte allerede at skumre saa smaat, thi det var en skyfuld Dag, men Pastoren sad endnu og skrev paa sin Prædiken. Han forstyrredes af Støj i Forstuen. Der hørtes Trampen og Skraben af Fødder, men dæmpet og forsigtigt; der hostedes og der pudsedes Næse; en Haand famlede ved Dørgrebet, og saa gik Døren op.

De Indtrædende viste sig at være en Mand og to Kvinder af den fattigere Almueklasse, men der var mørkt henne ved Døren, saa at Pastoren ikke kunde skælné Ansigterne. Trioen gjorde en hel Del Ophævelser med sine Anstrængelser for at træde pænt ind ad Døren, og da det endelig lykkedes dem at komme indenfor og samle sig i en Klynge paa den lille Maatte, hostede Manden og sagde god Aften.

Pastoren tændte Lampen, som stod paa Bordet. Derefter vendte han sig om og besvarede Hilsenen.

»Kom nærmere,« sagde han. »Hvad ønsker I?«
Der blev en livlig Hvisken henne ved Døren, og efter adskillige smaa Puf traadte Manden frem med lange Skridt for at sætte saa faa Mærker som muligt paa det rene Gulv med sine vaade Støvler. Da han var kommen hen til Bordet, gjorde han et hurtigt Buk, som kunde give En den Forestilling, at hans Krop bestod af to stive Stykker med et Led paa Midten.

»Der er bleven lyst for mig og Bengta dér,« sagde han og slog ud med Haanden henimod Døren, hvorfra der hørtes en svag Hoste.

»Hvad hedder du?« spurgte Pastoren og gav sig til at lede blandt en Mængde Papirer og Bøger paa det store Skrivebord.

»Per Larsson,« oplyste Karlen, strakte det ene Ben frem og slog lidt paa det med sin Hue.

»Javel; og Pigen Bengta Hansdotter?«

»Ja.«

»Der blev lyst for jer sidste Gang i Søndags for tre Uger siden.«

Pastoren slog Bogen i og betragtede sin Gæst, paa hvis Ansigt Lampens Skin netop faldt; den brede Mund, de smaa Øjne og det faareagtige Udtryk gjorde det ikke særligt tiltrækkende.

Karlen tog sig om Hagen med sin barkedede Haand og svarede langsomt:

»Ja — men nu har vi saadan skiftet Sind en Smule.«

Beständig med Haanden om Hagen løftede han Blikket op mod Loftslisten og fulgte den opmærksomt langs Stuens ene Sidevæg med en Mine, som om intet havde været mere fremmed for hans Tanker end det Svar, han netop havde givet.

»Skiftet Sind?« gentog Pastoren vredt. »Hvorfor i al Verden gik I da hen og forlangte Lysning?«

»Jo — se, vi var jo blevne enige om at gifte os,« svarede Brudgommen *in spe* meget roligt og lod Blikket langsomt glide ned fra Loftslisten til et Maleri, som hang over Skrivebordet.

»Naa?« sagde Præsten utaalmodigt.

»Jo — se, nu vilde vi gerne have det gjort om.« Han lagde Eftertryk paa de sidste Ord, som om han mente, at Præsten havde vanskeligt ved at forstaa, og at man derfor maatte udtrykke sig meget tydeligt.

Pastoren havde Møje med at bevare Alvoren; hele Scenen forekom ham saa komisk.

»Hvorfor vil I have det gjort om?« spurgte han.

»Jo — se, Bengta vilde gerne tjene lidt længere,« lød Svaret, idet den Talende med Haanden

paa Skrivebordets yderste Hjørne bøjede sig en Smule fremad og saa paa Præsten.

»Kunde hun ikke have hittet paa det, inden I forlangte Lysning?« spurgte Præsten halv vredt og halv tilbøjelig til at le.

»Jo — men se, nu er Nils Tygeson jo bleven Enkemand,« forklarede Brudgommen i en fortrolig Tone, »og saa véd han, at Bengta er tro, og saa har han lovet hende frit Husly og Foder til to Faar og en Skæppe Kantøfler lagte og Hør saaet, og det siger man jo ikke gærne Nej til.«

»Naa, men det var jo sørgeligt for dig, at du derfor skal miste din Kone,« sagde Præsten, der med Møje barede sig for at le.

»Jamen jeg tænkte, at — — at Inger og jeg kunde lade lyse for os i Stedet for.«

Han slog igen ud med Haanden henimod Døren, og atter hørtes der en liden høflig Hoste.

»Se se, Inger er ogsaa med?« spurgte Pastoren synligt interesseret.

»Ja. Kom frem, Inger.«

Trioens Ordfører vinkede med Haanden; han følte sig fuldstændigt som Herre over Situationen.

Inger pudsede Næsen i sit sammenlagte Lomme-tørklæde, rettede paa Shawlet omkring Hovedet og gik med forsigtige Skridt hen til Bordet. Hun var

purung og ganske køn. Hun lod ganske vist til at være noget forlegen, men fæstede et Par ærlige Øjne paa Pastoren. Der var noget saa kæernesundt over hende; hun mindede om en udyrket Jordbund med smukke Markblomster blandt Tidsler og Star-græs.

Pastoren blev greben af Medlidenhed.

»Naa, saa det er dig, som vil gifte dig med Per Larsson?« sagde han, og Stemmen havde faaet en ganske anden Klang, paa een Gang dæmpet og bekymret.

Den unge Pige saa ned for sig, hendes vante-klædte Fingre drejede paa Lommetørklædet, men hun svarede ikke.

»Jeg skal sige Pastoren, at vi har tjent i Gaard sammen,« oplyste Per Larsson og saa paa Pigebarnet med noget, der lignede Velvillie. »Og det Lov har jeg altid haft paa mig, hvor jeg er kommen hen i Verden, at jeg ikke er noget slemt Menneske, og Spiritus kommer aldrig i min Mund.«

»Jamen naar du ikke har bedre Rede paa dine Giftermaalsanliggender, synes jeg, at du helst skulde leve ugift indtil videre og opsætte baade Lysning og Bryllup, indtil du blev klar over Sagerne.«

»Jamen jeg har lejet mig et Hus,« indvendte Per, »og det er rent umuligt, at jeg kan være baade

ude og inde, saa et eller andet Fruentimmer maa jeg da have.«

»Men nu skal jeg sige dig en Ting, Per Larsson,« sagde Pastoren, og i Stemmen laa der en Klang af Vrede, »og det er, at man ikke gaar hen og lader lyse for sig, førend man selv véd, hvad man vil; thi den som for hele Menigheden har kundgjort sin Trolovelse med een Kvinde, kan ikke saadan uden videre gaa hen og gifte sig med en anden.«

»Man behøver da ikke at ride, den Dag man sadler,« indvendte Per Larsson, »og naar man inte er kommen sammen endnu, saa kan det vel blive gjort om, véd jeg.«

»Det kan det, men saa maa man indgive Ansøgning til Domkapitlet om at blive lovmæssigt skilte. Saa længe er I bundne.«

Per Larsson kastede et spørgende Blik henimod Døren.

»Koster det noget?« spurgte han betænkelig.

»Saa nøje kan jeg ikke sige det, men alt i alt kan det vel blive en halv Snes Kroner.«

Brudgommen *in spe* saa tvivlraadig ud; denne Vanskelighed havde han ikke været forberedt paa.

»Jeg maa høre, hvad Bengta siger,« bemærkede han og traadte tilbage.

Nu paafulgte en hviskende Raadslagning henne ved Døren, af hvilken Pastoren alligevel forstod saa meget, at Per vilde overtale Bengta til at bestride Omkostningerne, men at hun vægrede sig.

Endelig traadte Per Larsson atter frem til Bordet, fulgt af Bengta.

Hun kunde være en fyrretyve Aar gammel, var velklædt og brammede med Sølvnaale i Shawlet, men Ansigtet var groft, og hun havde mistet nogle af sine Tænder.

»Vi synes, at ti Kroner er lovlig drøjt; saa vil vi hellere gifte os,« sagde Per Larsson, der førte Ordet baade paa egne og Bengtas Vegne.

Inger trak sig stille tilbage, da hun saa hvilken Vending Sagen tog. Paa hendes rødmussede Ansigt var der hverken Glæde eller Sorg at se; hun var vant til at tage Tingene, som de faldt.

Men i Pastoren kogte Harmen. Han var ung endnu og oprørtes over denne Maade at behandle Ægteskabsspørgsmaal paa. Efter et langt Blik paa de to Kontrahenter udbrod han harmfuldt:

»Men er I da fra Forstanden? Skal ti Kroner afgøre jert Ægteskab — — for hele Livet!«

Men han kunde ligesaa gærne have forsøgt at gøre Indtryk paa Væggen som paa disse to Penge-trælle.

»Naar det ikke kan blive billigere end ti Kroner, saa maa det hellere være, som det er,« sagde Bengta og samlede Tørklædet under Hagen. »Hvad Tid kan vi saa komme paa Fredag for at blive viede?«

»Klokken tre,« svarede Præsten og huggede Bogen i Bordet, saa at Linealen hoppede.

»Og saa skal Pastoren have saa mange Tak og god Nat,« sagde Brudgommen og bukkede.

Men Pastoren svarede ikke.

T A B.

HAN aabnede den vældige Egedør til Hospitalets Vestibule og traadte ind.

Der slog ham en Lugt af Karbol i Møde, men Luften var frisk, og der var højt til Loftet, højt som i en Kirke. Hans Skridt gav Genlyd under Hvælvingen, da han langsomt gik op ad den brede Sten-trappe, som førte op til første Etage.

Skridtene var tunge, og det klodsede Fodtøj gjorde dem endnu tungere. Dragten bestod af sorte Vadmelsklæder, tarvelige men rene, Ansigtet var groft og ærligt, brunet af Solen og vejrbidt som en Sømands.

Hele Skikkelsen bar det Præg af træg Kraft, som er ejendommeligt for Slettelandets tungtbyggede Sønner. Han var i sine bedste Aar, men Ryggen var bøjet, og et stivnet Alvor hvilede over hans Ansigtstræk.

Paa det øverste Trappetrin standsede han og

trak Vejret dybt, derpaa fortsatte han sin Vej henad Korridoren. Udenfor en af Stuerne saa han Sygeplejersken staa i en munter Samtale med en ung Herre. Han tøvede tvivlraadig og vilde ikke gaa hen til hende, men hendes spillende Øjne faldt tilfældigvis i den Retning, hvor han stod, og hun blev ham var. Med et flygtigt Nik til Herren vendte hun sig om og gik henimod Bonden.

»Jeg beklager Deres Tab,« sagde hun i officiel Begravelsestone. »Men vi kunde ikke forhindre det; vi gjorde alt, hvad der kunde gøres.«

Han trykkede hendes Haand saa haardt, at det gjorde ondt.

»Tak,« sagde han, »Tak; men det nyttede ikke noget.«

Hans Læber skælvede, han tav og slap hendes Haand.

»Hun kunde ligesaa godt være bleven hjemme,« begyndte han igen efter en kort Pavse.

»Men saa havde Ola Tygeson kunnet bebrejde sig selv, at De ikke havde forsøgt alt. Nu har De gjort, hvad De kunde.«

Han svarede ikke og saa ned paa Gulvet; ikke et Suk løftede hans Bryst.

»Det var vel det bedste for hende, kan jeg tro,« sagde han endelig med en Stemme saa til-

kæmpet fast og unaturlig, at Sygeplejersken følte en Slags Beklemthed. Hun vilde gærne sige noget for at trøste ham, men hun vidste ikke hvad.

»De vil vel se Liget?« sagde hun.

»Ja,« svarede han kort uden at se op.

Hun gik foran og han fulgte hende, ned ad Trapperne og ind i Ligstuen. Der lugtede kvælende stærkt af Karbol og Grankviste.

Omridset af en spinkel Kvindeskikkelse saas tydeligt under det bløde Lagen. Manden var bleven ligbleg.

»Hvis hun er forandret, vil jeg ikke se hende,« sagde han.

»Hun ligger, som om hun sov,« svarede Sygeplejersken, og et Par Taarer rullede ned ad hendes Kinder. Der var noget i denne Mands Sorg, som greb hende mere end sædvanligt, hun vidste ikke hvorfor. Man blev jo ellers saa vant til sligt paa Hospitalet.

Han blev staaende i nogen Afstand, mens Sygeplejersken gik hen til Baaren og løftede en Flig af Lagenet.

Det var et marmorhvidt Ansigt med mørke Øjenbryn og mørkt Haar, roligt, men ak, saa stivt og koldt! — Saa uhyggeligt fremmed for hele denne Verden.

»Jeg har set nok,« sagde Manden og lagde sin Haand paa Dørgrebet. »Nu skal Frøkenen have Tak. Jeg gaar hen og laver i Stand til Hjemrejsen.«

»Har De i Sinde at føre hende hjem?«

»Ja, hun skal ligge paa vor Kirkegaard,« sagde han bestemt.

De forlod Værelset, og Sygeplejersken lukkede Døren.

»Vent lidt,« sagde hun, da de var komne ud i Korridoren. »Der ligger et Arbejde oppe hos mig, som hun begyndte paa, inden det blev daarligere med hende; det er bedst, at De tager det med Dem.«

Han fulgte hende stiltiende. Da de var komne til hendes Værelse, gik hun ind og kom ud igen med et halvfærdigt Barneforklæde, som hun rakte ham.

Han tog det, vendte og drejede det forsigtigt i sine haarde Hænder og betragtede det lille Klædningsstykke med smærtelig Æmhed.

»Herregud,« sagde han, og et Par Taarer stod i de ærlige Øjne. »Herregud, det har hun syet.«

Og langsomt rullede Taarerne ned ad hans solbrændte Kinder.

Han lagde det lille Forklæde sammen og stak

det indenfor sin Frakke, som han omhyggeligt knappede.

»Det skulde have været til vor lille Pige,« sagde han. »Men hun faar det aldrig paa, det bliver aldrig syet færdig. — Det har hun syet.«

Han tørrede Taarerne bort med en bestemt Haandbevægelse, som forbød dem at komme igen. Det trøstesløse Udtryk var vejet, det var, som om han havde truffet den Hedengangne.

»Nu skal De have Tak,« sagde han hjærteligt og trykkede Sygeplejerskens Haand. »Nu skal jeg lave i Stand til Rejsen.«

Han nikkede endnu en Gang og gik; de tunge Skridt gav Genlyd under Hvælvingerne.

Da han traadte ud i det Frie, mødte han to af sine Naboer, som vilde ind. De hilste og gav hverandre Haanden.

»Og din Kone, som har faaet Ende paa det,« bemærkede den Ene, en ældre Mand med trevent Væsen, tyk Mave og fine Klæder.

»Det var vel det bedste for hende,« svarede Enkemanden roligt, man kunde næsten sige ligegyldigt.

»Og for dig med,« sagde den rige Nabo. »Hun var dog aldrig kommen til at due til noget mere,

og du har haft det drøjt nok i de to Aar, hun har været syg.«

Enkemanden svarede ikke; han rømmede sig, trykkede atter Naboernes Hænder og gik.

Drøjt nok — gentog det indeni ham, mens han gik henad den fugtige Havegang, under de nøgne Træer, om hvilke Efteraarstaagen svøbte sig.

Han saa to venlige Øjne, som altid med Længsel vendte sig mod Døren, naar han kom hjem, han saa et blegt stakkels Ansigt, som smilede henne fra Sengen, han bøjede sig ned over dette Ansigt, og et Par svage Arme lagde sig kærligt om hans Hals.

Nu var de slukte, disse Øjne, og de afmagrede Arme hvilede blytunge og døde over et stivnet Hjærte.

Drøjt nok — drøjt nok — gentog det i hans Sjæl som Kirkeklokkens Klang over en Afdød.

Hvor fortvivlet ensomt laa ikke Livet for ham! — Drøjt nok.

Han lænede sig mod et gammelt Valnøddetræs vaade Stamme, og en krampagtig Hulken brød frem fra hans sorgbetyngede Bryst.

MO'ER MÄRTHA.

DET var Søndag Formiddag. Mo'er Märtha sad med den opslaaede Postil foran sig og læste, og i Sengen henne ved Kakkellovnen laa hendes gamle Fader, hostende og skrøbelig, men med nyrullede Lagener, barberet, glatkæmmet og pæn.

Det kunde ses paa alting i det tarvelige Hjem, at dér herskede en Ordenens Aand, thi alt var fejet og rent. Ikke et Støvgran var at se, snarere en vis Grad af Pyntelighed — efter Ævne og Lejlighed, forstaar sig.

Kommoden var dækket af et hæklet Tæppe, som skinnede hvidt og renvasket. Paa dette var i symmetrisk Orden opstillede to Hunde af Porcellæn, to Æbler af brændt Ler, en Vase med Bævregræs i og to Porcellænstøfler til at sætte Tændstikker i. Ikke at forglemme det forgyldte Spejl paa Væggen med de tre Paafuglefjer over.

Mo'er Märtha var høj og mørkhaaret og havde

et Par prægtige brune Øjne, der saa ud i Verden paa een Gang saa resolut og saa alyorligt, som om hun allerede havde haft en Dyst med den og ingenlunde var bange for at faa en til.

Der var lunt og godt i det lille Hjem, men udenfor dryppede det med en stadig Plasken fra Tagskægget, og halvsmeltet Sne laa inde ved Husene, mens selve Gaden var en Vælling af Snesjap og Snavs. Det var netop saadan en ubehagelig Vinterdag, som kan gøre En rigtig nedstemt og ilde til Mode; men Mo'er Märtha lod sig ikke paavirke af Vejret, mens hun sad rank og stiv ved sin Postil.

Midt under Læsningen forstyrredes hun af en fuld Mands Stemme ude paa Gaden.

Mo'er Märtha hørte til den Slags Kvinder, som er opmærksomme paa alt, hvad der omgiver dem; hun lod de foldede Hænder hvile paa Bogen og saa ud.

Det var Slagteren Peter Vinkel, som kom dinglende ned ad Gaden, mens han bandede hen for sig i et jævnt crescendo og gloede paa den spinkle Blikkenslager Siller, der trykkede sig ind mod Husene og haabede at slippe uantastet forbi.

Det var nu ikke Slagterens Mening; thi da han var lige for den anden, foer han tværs over Gaden som en vred Tyr.

Mo'er Märtha sad og saa til.

Da Blikkenslageren saa den overhængende Fare, holdt han Armene for Ansigtet til Beskyttelse mod mulige Slag og gav sig til at løbe, skrutrygget som piskedes han af en Haglbyge og med krumme Knæ.

Haabet om at slippe bort viste sig at være forgæves, thi hans Angriber afskar ham Vejen og rettede med en Sikkerhed, som vidnede om Øvelse, det første Slag nedenfra mod den Angrebnes Ansigt. Det ramte, saa at Næse og Mund sprang op at bløde.

Derefter fulgte Slag paa Slag af de haarde Næver, hvis Ejermannd for længe siden havde glemt, hvad Overbærenhed er.

Mo'er Märtha havde rejst sig op og betragtede Oprinet uden Tegn til Frygt, men med spændt Interesse.

Blikkenslageren søgte forgæves at afparere de kølleagtige Slag. At tænke paa Forsvar var der ikke Tale om, og til Flugt fik han ikke Tid, saa fortumlet var han af Smærte og Forskrækkelse.

Han vaklede snart til den ene Side og snart til den anden for at undgaa sin Plageaand. Snart trampede han ned i Rendestenen, saa at det stænkede højt op paa Søndagsklæderne, og snart faldt han

tungt over mod Husets Mur for at finde et Øjeblikks Støtte.

Mo'er Märtha havde opfattet hver Bevægelse, og Situationen var hende fuldstændigt klar. Hun aabnede Vinduet og raabte med sin raske, bydende Stemme:

»Hvad I saa gør, saa slaa ikke Ruderne ind!«

Og dermed satte hun Krogene paa igen, med et kort, bestemt Smæld for hver.

Men udenfor vedblev Spektakelet.

Mo'er Märtha antog, at Slagteren havde en eller anden berettiget Grund til at give Blikkenslageren en dygtig Dragt Prygl, og derfor lod hun Sagen gaa sin Gang; men da hun syntes, at Maalet for en rigtig og retfærdig Omgang blev overskredet i en betænkelig Grad, begyndte Harmens Rødme at vise sig paa hendes Kinder, Aandedrættet blev kortere, og Næseborene udvidede sig.

De brune Øjne fløj søgende op og ned ad Gaarden, men fandt intet. De kastede et vredt Blik ind gennem Skydsstaldens aabne Port, og derinde i Gaarden opdagede de tre Karle, som roligt syslede med deres Vogne.

Mo'er Märtha rev igen Vinduet op, og med en Stemme saa kæk som en Krigstrompet, skønt med en tydelig Dirren, raabte hun:

»Og saadan noget kan tre stærke Mandfolk staa og se paa!«

Vinduet blev igen slaaet i, men denne Gang saa kraftigt, at det rungede i hele Gaden.

Den ene af Karlene saa sig om med urokkelig Ro, tog en Kæp fra en af Vognene, gik ud paa Gaden med tunge Skridt og gav Slagteren et ordentligt Dask over Ryggen.

Denne satte i et Brøl af Arrigskab og vendte sig mod den uventede Angriber uden at bryde sig mere om Blikkenslageren, som støttede sig til Muren for at faa Vejret igen.

Karlen gjorde ikke Mine til at fortsætte Fjendtlighederne; han stod ganske roligt med sit Vaaben i Haanden, ligesom ventende paa, hvad den anden havde at sige.

»Din Satan! Jeg skal nok mærke dig en Gang,« hvæsedde denne og rystede sin knyttede Næve.

»Aa, du tror vel ikke, at jeg er bange for dig?« svarede Karlen med en vis Godmodighed i selve Truselen. »Mærk mig, om du kan.«

Slagterens Blik syntes at maale eller rettere sagt veje den skulderbrede Skikkelse, som stod dér saa tryk; men denne Mønstring syntes at vise ham, at det ikke var værdt at inlade sig i Strid med denne Tamp, thi han pillede af med mange Eder og

truende Gebærder, ligesom en Hund, der uvilligt og knurrende trækker sig tilbage for en stærkere Modstander.

Blikkenslågeren stod endnu ved Muren og tørrede sit Ansigt. Hans Befrier sendte ham et halvt medlidende Blik og vendte sig derpaa om for at gaa.

Han standsedes af en Banken paa Ruden. Det var Mo'er Märtha.

»Nu opførte du dig som en Mand, Ola,« sagde hun med et bifaldende Nik og holdt Vinduet en lille Smule paa Klem, for at der ikke skulde slippe for meget af den gode Varme ud. »Tag Blikkenslågeren med dig og kom herind, saa at man kan tørre ham ren, for han ser jo ud som et Svin. En Snaps Rom kan vel heller ikke skade nogen af jer, tænker jeg.«

Vinduet lukkedes igen, denne Gang helt varsomt, og Mo'er Märthas Ansigt forsvandt.

De to skævede halvt forlegent til hinanden, tørrede sig saa om Munden med Frakkeærmet og gik ind.

SORG.

DET er et tarveligt Værelse. Paa Sengen ligger Hustruen udstrakt med Hænderne foldede over Brystet. Hendes Ansigt er regelmæssigt, men nu overtrukket af Dødens uhyggelige, matte Farve. Ja, hun har været en god Hustru, arbejdsom, venlig, sparsommelig; han har altid været tilfreds med hende; der har aldrig været Uenighed mellem dem; det har været et stille, regelmæssigt Liv, de har levet, de begyndte uden at eje andet end deres egen Arbejdsævne, de fik aldrig noget Barn, og han syntes, at det var ganske rart: saa kostede Husholdningen mindre. Ja, nu er hun død. Vinduerne staar fulde af frodige, smukke Potteplanter, smukkere end man skulde vente at finde dem i en Bondestue, og Klase ved Klase bøjer Blomsterne sig frem mod Ruden og Lyset; hendes Planter bar altid saa rigt.

Han staar med blottet Hoved ved Sengen og betragter hende, som hun ligger dér. Det er vel

første Gang, at han staar barhovedet i sit eget Hjem, men nu gør han det. Det kortklippede Haar er rødt og staar børstet og tæt omkring Hovedet, Skægget er rødt og forpjusket. Han er smudsiggraa i Ansigtet, paa Overlæben ligger der allerede en Skygge af Snus, men han tager sig alligevel en Pris til; Snusdaasen er hans Trøst. Af Arbejde og Vanrøgt er Hænderne blevne stive som Kløer, Linnedet er smudsiggraat, Fødderne i de graagule Uldstrømper ser endnu større ud, end de er, i de uformelige Træsko og mod de korte Benklæder, som ikke en Gang naaer til Anklerne. Øjnene blinker bestandigt, og selv de har en rødgul Farve.

Har hun, den Døde, nogensinde elsket denne Mand? Ja, hvem véd; han har rimeligvis aldrig selv tænkt over det, og hun maaske heller ikke.

Naa ja, nu er hun død, og han skal jo hen til Præsten. Træskoene ombyttes med Støvler, over sin graa Vest og blaakantede strikkede Trøje trækker han en graa Frakke; han sætter den luvslidte Hue paa Hovedet, og saa gaar han.

I tror, at han er fattig? Langtfra! Han begyndte sin Løbebane som Tømmersvend, fortsatte paa egen Haand med at bygge Træhuse for andres Regning og tilsidst for sin egen. Nu er han formuende, ja efter sin Levevis er han rig, men af Person er han

uforandret; kun noget mere stiv, snavset og pjusket end tidligere, thi nu er han sin egen Herre og behøver ikke at »bukke og skrabe for nogen«.

Saa træder han ind til Præsten og siger sit »God Dag« i sin sædvanlige snøvlende Næsetone.

»God Dag,« svarer Præsten og ser op fra Koncepten til sin Prædiken, thi det er Fredag. »Naa, saa Per Hansson er kommen ud at gaa i Dag?«

»Ja,« svarer Per Hansson og tager langsomt Huen af. »Jeg havde netop et lille Ærinde til Pastoren.«

Han ser forlegen ud og véd øjensynligt ikke, hvordan han skal føje sine Ord.

»Saa? Sæt Dem ned,« siger Pastoren, og for at hjælpe ham lidt over Forlegenheden ved at give ham Tid, tilføjer han: »Hvordan staar det til hjemme?«

»Det er ikke rigtig godt,« svarer Per Hansson og klør sig saa smaat i Nakken med Huen i Haanden. »Jeg skulde sige Pastoren, at min Kone døde i Morges Klokken fem, ja saamænd gjorde hun saa.«

»Døde?« gentog Pastoren, idet han stjaalent og næsten med Afsky betragtede den graa Frakke. »Men jeg synes ikke, jeg har hørt noget om, at hun har været syg.«

»Nej, hun laa ikke mere end en tre Dages Tid,

men hun havde ikke været rigtig ved Helsen i flere Aar.«

»Hvad var det da for en Sygdom?«

»Aa, det var en stille Sygdom.«

»Nej, jeg mener, hvordan viste den sig?«

»Det var Brystet, det var galt med.«

»Har I da ikke spurgt en Læge til Raads?«

»Jo, Doktoren var der i Gaar, men det gjorde saamænd ingen Gavn.«

Der blev en Pavse, under hvilken Per Hansson sad og krammede sin Hue, øjensynligt uden at vide, om han burde blive eller gaa; han havde ingen Erfaring i slige Sager.

Pastoren følte sig ogsaa noget forlegen, thi dersom dette var Sorg, saa var det i det mindste en Sorg, til hvilken de sædvanlige Trøstefraser ikke passede.

»Vil Per Hansson ikke have et Glas Øl?« sagde han for at faa Ende paa den lange Pavse, som hidtil kun var bleven afbrudt af Per Hanssons snøftende Aandedrag.

»Tak,« svarede Enkemanden paa sit langsomme, brede Bondemaal. »Det kunde gøre godt at faa noget at skylle Sorgen bort med.«

Og saa drak han sit Glas Øl og takkede Præsten med sit skæve, klodsede Buk.

Da Pastoren en halv Time efter gik forbi Sørgehuset, saa han Per Hansson i sit sædvanlige Arbejdstøj gaa over Gaarden fra Værkstedet til Stuehuset med en lang Lægte i Haanden; han vilde tage Maal til Kisten.

JEPPA.

NAAR Sneen forsvinder, og Følfoden spirer frem paa Grøftekanterne — om end ikke velkommen for Landmanden, der hader Ukrudt, saa dog for dem, som i den kun ser Vaarens Budbringer — da kommer fra varmere Egne store Flokke af Raager og opsøger deres gamle, velkendte Boliger i en Trægruppes eller Kirkegaards gamle Kroner. Der er noget ærværdigt ved et saadant Raagesamfund, som har været der lige siden Faders og Bedstefaders Tid, og dersom nogen forstyrrer det, opløfter de i Luften kredsende Beboere et enstemmigt Skrig og Skraal, som med sin skurrende, langtrækkende Lyd næsten gør Indtrykket af Veraab og Forbandelser.

For at begrænse den sortbefjerede Skares Tilvækst plejer man at anstille en aarlig Jagt paa dem paa den Tid, da Ungerne er fuldvoksne. Det er en Sorgens og Ulykkens Tid for de arme Dyr, og det er næsten hjerteskerende at høre de Gamles Skrig,

naar de ser deres Unger falde for de dræbende Skud, eller naar de flyver uroligt omkring en saaret Stakkel, som klynkende og flagrende ligger anskudt paa Jorden. I flere Dage efter Blodbadet kredser hele Skaren hver Solnedgang med sørgmodige Skrig omkring de tomme Reder, thi Raagerne holder af deres Unger og har en god Hukommelse.

Det var netop Dagen efter en saadan Jagt.

Barbenet og rask kom den lille Postdreng løbende opad Skovbakken lige henimod Gaarden.

Han var solbrændt, lyshaaret og grim — stakels Purk — havde snavsede og slidte Klæder af groft Hampelærred, men et Par kloge, klare, blaa Øjne.

»Kra!« lød det pludselig, idet han løb forbi en Tjørnebusk. Han saa sig omkring. Dér sad en Raageunge paa Jorden; flyve kunde den ikke, men Appetit havde den, thi den gabede og baskede med Vingerne. I en Haandevending var den fangen, til Trods for hele Raagekoloniens højrøstede Protester. Den fejlede ikke noget og var formodentlig kun af Nysgærrighed krøben op over Redens Kant og saa af Uforsigtighed falden ned under den almindelige Tumult. Hvordan det nu end forholdt sig, saa havde Anders Post fanget den og bar den med sig, til

Trods for dens og hele Familiens forskrækkelige Skraal.

Anders satte sin nys fundne Skat paa Jorden i Gaardporten, mens han selv løb ind med Posttasken. Da han kom tilbage, fandt han snart sit Bytte igen; thi Raagerne er daarlige Fodgængere og slet ikke bange af sig. Lykkelig som en Konge vandrede han hjemad — barhovedet, thi Raageungen sad i hans Hue.

Moderen blev slet ikke glad ved den uventede Gæst; men den fik da Lov til at blive, og det var Hovedsagen. Anders stækkede dens Hale med Moderens Uldsaks, thi saa havde den intet Styr og kunde ikke flyve bort. Den fik Natteløgis paa nederste Hylde i et lavt, vaklevornt Hjørneskab, i Selskab med et Par Træskostøvler og et Flaskeskaar med Skosmørelse i. Luft var der nok af, thi Døren havde kun eet Hængsel i Behold og hang saa skævt, at der oventil var en Aabning paa hele tre Tommer.

Anders kaldte sin Protegé Jeppa efter en afdød Broder; om det var af Pietet eller af Mangel paa Respekt brød man sig ikke om.

Jeppa voksede til og blev en meget klog Raageunge. En mageløs Appetit havde den; store Brødstumper gled ned i dens brede, lyserøde Gab, mens den i gastronomisk Henrykkelse udstødte en senti-

mental Gurglen og paa samme Tid baskede ivrigt med Vingerne. Men saa kunde den til andre Tider, naar man ikke vakte dens slumrende Lyster, sidde og se saa pudsigt forstandig ud og betragte alt med sine store, mørkeblaa Øjne. Og naar »Fa'er« undertiden kom fuld hjem og lod Eder og Slag hagle ned rundt om sig, og alle forskrækkede gemte sig for ham. kunde man se Jeppa skynde sig bort, som om det plaskregnede, og den saa saa uimodstaaelig komisk ud, mens den benede af Sted med et Udseende, som om den var bange for, at nogen kunde træde paa dens korte Hale, at Anders maatte bide sig i Fingrene for ikke at briste i Latter. Naar de andre om Aftenen gik i Seng — tidligt, efter Bøndernes Sædvane — krøb Jeppa ind i sit Skab, trykkede sig ind til Væggen og sov de Retfærdiges Søvn, stilfærdig og skikkelig. Den var Anders' Legekammerat, Tidsfordriv, Protegé og Ven; og har en Skaaning nogensinde elsket noget, saa elskede Anders sin Raageunge

Saaledes gik Sommeren, og en lykkelig Sommer var det for Anders, som var bleven helt glad, da man fortalte ham, at Raager kunde blive meget gamle; han kunde da haabe paa et langt Liv for sin Jeppa.

En Aften, da alle var samlede i Stuen undtagen

»Fa'er«, som endnu var »oppe paa Gaarden«, kom Proprietæren selv ind for at sige Besked om noget Høstarbejde, der skulde udføres den følgende Dag. Anders sad paa Ovnbænken, og Jeppa stod midt paa Gulvet, glinsende sort og selvsikker, og blinkede klogt med sine store Øjne. Der var ingen, som raabte og hujede ad den, og den troede derfor at være i sin gode Ret og blev staaende.

Da faldt Proprietærens Blik paa den.

»Saa for Fanden! Har I nu ikke nok med at have Stuen fuld af Unger? Skal I nu oven i Købet holde Menageri?« raabte han, og inden nogen vidste et Ord deraf, havde hans Stok truffet Jeppas sorte Hoved. »Jeg vil ikke vide af saadan noget; I kan føde en Høne i Stedet for,« tilføjede han, gik og smældede Døren i efter sig, saa at Klinken raslede.

Jeppa sad paa Gulvet med halvtlukkede Øjne og Hovedet trukket ned mellem Skuldrene; af og til aabnede den sit lange graa Næb som til et Gab. Anders sad bleg og bestyrtet paa Bænken og betragtede den.

»Mo'er, han dør!« udbrød han.

»Ja,« svarede Moderen med et Anstrøg af Misfornøjelse.

»Han dør!« raabte Anders igen, denne Gang

i vild Fortvivlelse, thi Jeppa vaklede og lukkede Øjnene.

»Ja vist dør han, hvad skriger du for?« sagde Moderen vrippent.

Anders sagde Ingenting. Tavs gik han hen til Jeppa og løftede den op. Det lille sorte Hoved faldt slapt ned mod hans brune Haand. — Ja, Jeppa var død.

Stakkels Anders, det var hans første, tunge, bitre Sorg, og han havde en Følelse, som om hans Hjærte skulde briste.

Han tog Jeppa med sig ud i Forstuen og lagde den forsigtigt bagved Døren. Selv løb han gennem den lille Kaalhave og af Sted over de afmejede Marker, og da han var kommen langt bort fra alle Mennesker, kastede han sig ned i en græsbevokset Grøft, og dér laa han, trykkede sig ned mod Jorden og hulkede voldsomt med Ansigtet i Hænderne, mens han af og til udstødte lange dæmpede Jammerraab som af en haard legemlig Smærte.

Da det var mørkt og stille, og kun Køernes melankolske Brølen lød i det fjærne, rejste Anders sig og gik hjem. Jeppa nævnede han ikke mere og begravede den Dagen efter ganske roligt og uden en Taare. Taarerne og Jammerraabene havde han

ladet blive i Grøften, saa vel som Forbitrelsen og Hævnlysten i sit Hjærte.

Nu er den fordums Anders Post vokset op til en Mand. I Uvidenhedens graa Skumring har han kæmpet med Livet om hver Tomme Land for sin fremadstræbende Sjæl; hvert Gran af Lærdom har kostet ham Møje og Anstrængelse, men han har holdt ved, rolig, ihærdig, utrættelig — og nu er han en Mand.

En Gang imellem — skønt ikke ofte — kan man høre ham i Folkethinget opløfte sin tydelige, rolige Stemme. Og dersom det da er de Fattiges og Underkuedes Sag, han taler — saadanne findes jo overalt — er det, som om hver Tone dirrede af undertrykt Sindsbevægelse. Men han forstaar altid at beherske den.

GAMLE OLA.

DA mine første Indtryk vaagnede til Bevidsthed, tjente han paa Gaarden, havde allerede den Gang været der i over tyve Aar og længe baaret Navnet »Gamle Ola«. Avlskarl havde han været, men det var længe før min Tid; nu var han kun »Hjulmand«, det vil sige, han tilhuggede og lavede alle de Redskaber, som behøvedes til det store Agerbrug og Husholdningen.

Som lille Purk listede jeg mig undertiden ned i Huggehuset for dér at faa fat i Pinde og Spaaner til at lave Baade af og sligt, men jeg var umaadeligt bange for Ola, thi han saa barsk ud, og jeg havde aldrig set ham smile.

Altfor undselig til at benytte mig af Børns sædvanlige Privilegium til at spørge om alt, gik jeg bestandig i en tavs Undren over, hvad jeg saa, og var som oftest forbybet i hemmelige Undersøgelser angaaende Ting, som forekom mig mærkværdige; jeg

havde derfor nok at gøre, og det havde Ola ogsaa. Han stod skiftevis ved Høvlebænken og ved Huggeblokken, en Gang imellem sad han ogsaa paa Snittebænken og skar Tøndebaand, saa at de lange Spaaner fløj omkring. Ola talte sjælden eller aldrig, og naar jeg kom ind i Huggehuset, var jeg saa stille og tavs som i en Kirke, skønt jeg unægteligt befandt mig meget bedre i Huggehuset. Den Frygt-somhed, jeg havde følt ved mine første Besøg, veg lidt efter lidt for en tryk Tillid, da jeg saa, at den Gamle fandt sig i, at jeg blev ved at komme, og ikke med et uvenligt Blik jog mig bort. Saa kunde jeg sidde i Timevis paa en gammel rund Træklods henne ved Væggen, hvor alt Gavntømmeret stod opstabet, og med Albuerne støttede paa Knæene opmærksomt betragte Gamlingen, mens han arbejdede. Jeg véd ikke, om det plagede ham at se disse spørgende Barneøjne saa uafadeligt fæstede paa sig; jeg tænkte aldrig derpaa. Maaske vænnede han sig til dette tavse Selskab, som om det havde været en Hund eller en Kat, der holdt til derinde i det dæmpede Lys.

Jeg syntes bedst om at se paa Ola om Vinteren, thi da havde han altid sin korte, gulgraa Faareskindspels paa, saa at man slap for at se den gamle strikkede Trøje med Skindlapper paa Al-

buerne. Den skaldede Isse skjultes da ogsaa af en rund Vadmels hue med Hundeskindskant og Klapper til at slaa ned for Ørerne i haardt Vejr.

Naar Ola gik, holdt han altid Armene paa denne ægte skaanske Maade, saa at Albuerne stod ud fra Siderne, og man bagfra kunde se hele Indersiden af den stive, barkede Haand. Hans Ryg var helt kroget og stiv; jeg tænkte ofte paa, om han havde haft ondt i den, ligesom en af mine Legekammerater, der var pukkelrygget. Jeg forstod ikke den Gang, at det blot kom af Alderdom og haardt Arbejde.

Ola boede ved Udkanten af Ejendommen i et gammelt, faldefærdigt Hus, der i Almindelighed kaldtes »Tuden«, fordi Vinden altid tudede omkring dets Hjørner, eftersom det laa paa en høj Bakke uden et Træ eller en Busk til Beskyttelse mod Stormen — den sydskaanske Storm, som med susende Fart drager henover Sletterne og sjælden lægger sig til Ro. Foruden Ola boede to Husmandsfamilier med en hel Flok Børn i Tuden, og da jeg stundom gik derop for at lege, var jeg bleven kendt nok med de andre Stuer, men Olas havde jeg aldrig set. Den laa i den ene Gavl, havde en særlig Forstue og var altid lukket og laaset.

*

*

*

Det var en haard, kold Vinter, og der var Fatigfolk nok, som baade frøs og sultede. For mig var den ogsaa haard, thi ofte var det Snefog og daarligt Vejr, saa at jeg ikke kunde komme ud. Saa maatte man lade sig nøje med at sidde i Borgestuen og snedkre sine Ting, aldeles som Ola ovre i Huggehuset. Men saa hændte det sig en Dag, at mit Oplag af Pinde og Kæppe var helt opbrugt. Helt lang i Ansigtet over denne Ulykke og oplagt til Spilopper paa Grund af min Mangel paa Beskæftigelse sad jeg paa Folkenes Spisebord, dundrede med Hælene paa den nedslaaede Klap og skar lange Spaaner af Bordpladen med min Foldekniv.

»Skammer du dig ikke over saadan at ødelægge Bordet?« sagde en af Pigerne, som fik Øje paa min Frækhed, og gav mig et halvt venskabeligt, halvt bebrejdende Dunk i Hovedet.

»Jeg' maa ikke gaa over i Huggehuset for Mo'er,« svarede jeg surmulende og skar nok en lang Splint af Bordkanten.

»Nej, Pinedød om du maa skære i Bordet!« raabte Mätta ærgerligt. »Gaa ind med dig!« Og dermed greb hun mig uden videre i Armen og puffedede mig ind i Dagligstuen.

Jeg kunde naturligvis ikke klage til Moder, thi hun holdt hverken af, at jeg gjorde Besøg i Borge-

stuen, eller at jeg skar i Bordene. Efter en høflig Anmodning blev der imidlertid bevilget mig Tilladelse til at gaa lidt ud, og jeg benede sporenstregs over til Huggehuset. Døren var aflaaset, og det midt paa en Hverdag! Jeg var himmelfalden. En Tidlang drev jeg ligegyldig om i Stald og Lade, gik saa igen ind, lavede mig en Slags Rede under et Bord i Dagligstuen og ansaa mig for en højst ulykkelig Skabning. Dagen efter gik jeg igen over til Huggehuset, men Døren var stadig lukket. Nu gik det for vidt! Jeg løb lige til Moder.

»Jeg kan ikke begribe, hvorfor Gamle Ola ikke er i Huggehuset,« sagde jeg, mens jeg gjorde mig al mulig Umage for at hale Knappen af Pulden paa min Hue.

»Det var godt, at du mindede mig om ham,« sagde min Moder, idet hun hurtigt rejste sig og lagde Arbejdet fra sig. »Han ligger syg, og jeg skal sende Mad til ham.«

»Maa jeg gaa med?« var mit øjeblikkelige Spørgsmaal.

»Lad gaa.«

Jeg fulgte med ud i Køkkenet og saa Maden blive pakket ned i en Kurv. Mælk fik vi med i en Lerkrukke, thi Pigerne sagde, at varm Mælk med Brød i var Olas Livret. Saa traskede vi af Sted,

Pigen og jeg. Jeg var inderlig glad over en Gang at kunne komme ind i Ols Stue. I min Glæde vilde jeg absolut bære Mælkekrukken og spildte naturligvis Halvdelen paa den ujævne Vej.

Endelig naaede vi da Huset og fik af en Husmandskone at vide, hvor Nøglen havde sit Gemmested — i en Revne oppe under Taget, som Pigen kunde naa uden synderlig Anstrængelse. Vi aabnede Døren og traadte ind. Der var en lille sort, tilrøget Forstue, der ogsaa benyttedes som Køkken, med muret Arne og Rør til en Jærnkakkelovn; jeg opfattede det hele i eet eneste Blik: Tørvene, som laa opstablede i det ene Hjørne, Spaden, Kosten — alt sammen. Vi aabnede den knirkende Dør og traadte ind i Stuen.

»God Dag,« sagde vi, og: »God Dag« svarede en svag Stemme henne fra Sengen.

Vi sagde vort Ærende, og Ola svarede: »Hm.«

Saa gik Pigen ud for at varme Mælken, og jeg fik Lejlighed til at se mig om.

Tik, tak, tik, tak — det lød, som om de gik om Kap alle sammen. Jeg saa mig omkring; rundt om paa Væggene hang Uhrè, store Vækkeuhre, i hvilke man saa Lodder; Pendul og det hele, uden Glas over, og med Skiver af Pap og store, klodsede Tal. Hvor de kilte paa! Ingen vilde blive bagefter.

Det var forbavsende, hvor han havde faaet alle de Uhre fra!

Men der fandtes meget andet i Stuen at se paa. Der var Høvlebænken — gammel og skrøbelig som Ola selv — og sikken en Masse Værktøj paa den! For Resten var Møblementet i Værelset meget tarveligt; Sengen var af uhøvlede Brædder, og Ola laa i den kun med en grov, graa Dyne over sig, thi i den Egn vilde Fattigfolk have anset det for Luksus at bruge to Lagener paa een Gang. Ovnene var ikke en af de sædvanlige med Sankt Jørgen og Dragen paa, men en stor, stor Jærngryde, som var muret fast i Væggen, saa at den stak frem ligesom Lagretsmandens Mave. Saa fandtes der et lille Skab, som Ola sikkert selv havde lavet, en Tavle, som hang paa Væggen, skreven fuld af Tal, et lille Skrin, som jeg fandt henrivende, og to store Kister; det var hele Møblementet, naar dertil føjes en trebenet Træstol. Alt var sort af Alder og Røg, men temmelig rent og ordentlig stillet paa Plads.

Olas Stue saa meget, meget pænere ud end de andre Husmænds.

Paa Olas Forlangende stillede vi Maden ind i Skabet, men den varme Mælk satte han sig til at spise, med Skaalen foran sig paa Dynen. Det gjorde mig godt at se, hvor det smagte ham, og det saa

helt indbydende ud, naar Dampen hvirvlede op af Skaalen og omkring det gamle Ansigt, hver Gang han førte Hornskeen til Munden. Han saa mildere ud, end jeg nogensinde havde set ham, og for første Gang faldt det mig ind, at kogt Mælk med Rugbrød til virkelig kunde smage godt.

Da han atter havde rakt Pigen Skaalen og tørret sig om Munden med Bagen af Haanden, sagde han:

»Nu skal I hilse Fruen og sige saa mange Tak.«

Han lagde sig ned paa sit grove Lagen, og det raslede i Halmen, som laa under Dynerne; Svedperler stod paa hans furede Pande, men han saa ud, som om han syntes, at han nu havde det rigtig godt. I den store Grydeovn brændte Tørvene med dumpt Bulder.

Jeg var vant til Stalden og Huggehuset, derfor kunde jeg indse, at Olas Stue nu var rigtig hyggelig, og at den var en Helligdom, hvor man maatte nærme sig hver Genstand med ærbødig Bæven.

Pigen stillede den afvaskede Skaal og Skeen ind i Skabet, paa hvis Dør der stod O. P. S. — naturligvis hed han Ola Persson — og saa gik vi vor Vej.

Jeg gik med Hovedet fuldt af Grublerier over alt, hvad jeg havde set i Stuen, jeg tænkte paa den

Gamles Liv, og paa, hvordan han en Gang havde været en Dreng ligesom jeg — hvor det maatte have været længe siden! — og det var aldeles forunderligt, at man kunde forandre sig saadan og leve saadan og endda være akkurat det samme Menneske — og saa gik jeg paa Næsen over en Sten, slog den tomme Krukke i Stykker, skrabede Huden af min ene Tommelfinger og skammede mig grundigt, da Pigen spurgte, hvordan jeg kunde være »saadan en Klattermads«. Ja, saaledes gaar det Filosoferne!

Men hvor meget jeg end spekulerede, kunde jeg dog ikke begribe, hvor Ola fik alle sine Uhre fra; men jeg ansaa ham for et højst misundelsesværdigt Menneske, fordi han ejede dem.

Da jeg skulde i Seng den Aften, tog jeg Mod til mig og spurgte Moder, hvor Ola havde faaet sine Uhre fra.

»Han laver dem selv,« svarede hun.

»Hvor har han lært det?« blev mit uundgaaelige Spørgsmaal.

»Han har selv lært sig det.«

Selv! Det var dog mærkværdigt. —

»Hvordan kunde han det?«

»Det véd jeg ikke.«

Moder smilede, og jeg følte mig overbevist om, at jeg havde sagt en forskrækkelig Dumhed. Jeg

trak Tæppet op over Ørene for at skjule min brændende Rødme.

»Hvad skal han med saa mange?« spurgte jeg alligevel, næsten med halvkvalt Stemme.

»Han sælger dem til Fattigfolk,« svarede Moder. Nu kunde jeg endelig roligt lægge mig til at sove.

*

*

*

Skønt Ola nu var en ensom Mand, havde han dog været gift og haft mange Børn, som var voksede op og havde forladt Hjemmet for bestandig; han havde været fattig som andre Tjenestekarle og Arbejdsmænd, havde slidt og slæbt ligesom de — maaske endnu mere.

Nød og Elendighed havde siddet ved hans Arne og mødt ham, naar han traadte ind i Stuen. Man anede, at det forholdt sig saaledes, men dersom man spurgte ham, nægtede han det med et medlidende Smil over Menneskenes taabelige Indbildninger. Han taalte alt uden at tigge en Bid Brød, uden at tage sin Tilflugt til Kroen, uden at aabne sit Hjærte for nogen, og han var rimeligvis ligesaa meget en Fremmed for sine Egne som for den ydre Verden. Syd-

skaanningen anser det for en Skam at vise ømmere eller mere levende Følelser, og det er dette, som giver ham Udseende af dorsk LigeGYldighed og Træghed. Denne Fordom er saa indgroet i Befolkningens Sindelag og Tankegang, ligefra den spædste Barndom, at der rimeligvis vil gaa mange Generationer hen, inden den forsvinder.

En Gang i den Tid, da Ola var Daglejer paa Gaarden, stod det ualmindelig slemt til i hans Hjem, thi Konen og et af de smaa Børn laa syge. Ola sagde ikke et Ord derom oppe paa Gaarden, han var mørk og ordknap som sædvanligt, men rask til sit Arbejde. Endelig naaede alligevel Rygtet om Sygdommen Olas Madmoder, og hun spurgte ham, hvordan det gik med Konen.

»Hun ligger,« svarede Ola.

»Har hun været syg længe?«

»Otte Dage.«

»Det skulde Ola have sagt til mig, thi det er vel smaat med Maden, er jeg bange for.«

»Hvedebrød og Mælk,« svarede Ola med sit ejendommelige, sarkastiske Smil.

Madmoderen blev næsten helt flov ved dette Svar, men besluttede selv at undersøge Forholdene; hun tog derfor forskellige Fødevarer med sig og gik ned til Olas Hjem.

Har I nogensinde set saadan en lav, tilrøget Hytte med Gulv af stampet Ler, Mure af Kampesten og Dør med Klinke?

Saadan var det Hjem, Ola havde, og store Rotter løb ind og ud og stjal om Natten deres Del af den knappe Føde.

Madmoderen pakkede ud, hvad hun havde med sig, og den syge, lidende Kone takkede hende med tilbagetrængt Bevægelse.

»Jeg vidste næppe, om jeg skulde tage noget med mig,« sagde hun, »thi Ola svarede saa tvært, at I havde Mælk og Hvedebrød at spise.«

»To Tvebakker, som jeg fik af min Søster, og en halv Pot Mælk, som Lars Ols' Kone sendte mig,« oplyste Hustruen, og da hendes Gæst saa næsten forskrækket ud derved, smilede hun og tilføjede blot:

»Saadan er Ola altid.«

Hvor megen Resignation, Selvforglemmelse og Troskab rummer ikke et saadant Smil!

*

*

*

I tror, at Ola var haard? Paa ingen Maade. Naar han syntes saa, havde det sin Grund i en uovervindelig Stolthed, som ikke kunde finde sig i den Ydmygelse at blotte sin Elendighed; han var

snarere blødhjærtet, skønt han skammede sig derover.

En Dag kom hans Husbond ned i Huggehuset med en Hundehvalp.

»Hug Halen og Ørene af denne her, saa bliver den en flot Rottehund,« sagde han.

»Nej,« svarede Ola tvært. »Dér ligger Øksen.«

Og han forlod hurtigt Huggehuset for at undgaa at se til.

Behøver jeg at sige, at Hunden beholdt baade Øren og Hale, og at Husbonden smilede fornøjet over at have pudset den Gamle?

MENS KAFFEN KOGER.

DET var et snavset og uhyggeligt Hummer af en Stue, paa Vinduerne sad Flueskarnet tykt, Loftet var sort og tilrøget, og paa Gulvet laa der kogte Kartoffelskrællinger og Sildeben, som var blevne fejede ned fra Bordet.

I al denne Uorden virkede de blomstrende Balsaminer i Vinduerne som velgørende Lyspunkter. Deres gennemsigtige Stængler med de røde Striber og Blomsterklaserne med deres skære Farve var som en Antydning af frisk Luft i denne Atmosfære, der var tung og beklumret af gammel, indelukket Madlugt.

»Jo vist skal Frøkenen have en Kop, inden De gaar, sæt Dem nu bare ned. Kaffekedlen skal være paa om et Øjeblik, og god Kaffe kan jeg lave, det véd jeg da, naar jeg selv skal sige det,« sagde Stuens Herskerinde til en ung Pige, som paa een Gang tvivlraadig og interesseret var standset indenfor Døren.

Hun var en midaldrende Kone af den lavere Almueklasse, og det plumpe, sløve Udtryk i hendes Ansigt oplivedes betydeligt ved Udsigten til at faa nogen at snakke for, saavel som af den kærkomne Anledning til en ekstra Eftermiddagskop.

»Tak, men jeg skulde egentlig hjem straks,« sagde den unge Pige tøvende. »Mo'er Karna byder mig altid Kaffe, naar jeg kommer i et eller andet ubetydeligt Ærende, men det behøves da aldeles ikke.«

»Sig ikke det, lille Frøken,« sagde Bondekonen og klappede sin Gæst paa Ryggen med plump Fortrolighed, »jeg, som altid sidder saa alene, jeg kan rigtigt have min Fornøjelse af at faa nogen at snakke med en Gang imellem.«

Den unge Pige smilede paa en Maade, som efter Konens landlige Høflighed maatte anses som passende, men paa samme Tid tittede der et skælmsk Glimt frem i hendes livlige Øjne.

»Hvor har Mo'er Karna gjort af sin Mand?« spurgte hun.

«Aa, han er rendt til Bys, det Bæst. Dér er han jo baade Nat og Dag.«

Ja, hvad skulde man svare paa det! — Naar man er sytten Aar og kun har ringe Erfaring med Hensyn til dette nederdrægtige Mandkøn, som baade

gifte og ugifte Kvinder raaber Ak og Ve over, er det ikke saa let at finde paa en passende Svarbemærkning til sligt. Men der behøvedes for Resten heller intet Svar. Mo'er Karna kunde fortsætte af sig selv, naar bare nogen vilde være saa venlig at høre efter, og det gjorde hendes Gæst med største Beredvillighed, ikke blot med Ørene, men ogsaa med et Par lattermilde Øjne.

»Jo, Frøkenen kan tro, det er en dejlig Ting at være gift — aa ja ja ja! — At komme i Kløerne paa et Mandfolk, det er ikke det bedste, men det véd man ikke, førend det er for sent.«

Hun heldte Grumset af og satte Kaffekedlen paa Ilden.

Den unge Pige hostede. Hendes Erfaring slog stadig ikke til til et Svar.

»Jeg havde min Sandten kunnet haft det bedre — jeg med mine fire tusind Kroner, som jeg fik i Arv efter min Moder. Jøsses, jeg kunde jo have haft det som Blommen i et Æg!«

Hun satte sig paa Bænken ved Bordets anden Ende og begyndte at male Kaffeboenner.

»Men Frøkenen maa vide, at jeg havde sat mig i Hovedet, at ifald jeg døde, saa vilde jo mine Søskende faa alle Pengene, og det vilde jeg ikke for aldrig det finde mig i. Se, jeg havde aldrig haft

nogen Lyst til at gifte mig, skal Frøkenen vide. — Kærester havde jeg jo nok haft — Gud Fader bevares, saa mange Kærester! — Men gifte mig med dem, det vilde jeg inte.«

Hun havde allerede talt sig varm, og Mundlæderet gik om Kap med Kaffemøllen.

»Ja, naar Frøkenen en Gang faar Tid, saa skal Frøkenen bare se, hvor mange Kærestebreve jeg har. Se, læse Skrift, det kan jeg ikke, for det har jeg aldrig lært — — —«

»Hvordan fandt Karna da ud af, hvad der stod i Brevene?«

»Aa, jeg lod en anden læse dem højt for mig. Om jeg saa fik dem at høre hundrede Gange, saa blev jeg dog ikke ked af at høre dem for det. Kan Frøkenen tænke sig, at i den første Tid, da Per og jeg var gifte, saa fik jeg ham til at læse dem højt for mig næsten hver eneste Aften, for jeg skal sige Dem, at Per, han kan læse Skrift ligesaa let, som han kan klø sig i Nakken. For se, en lærd Karl, og en galant Karl, det er han sgu — det Asen! Og en sjangtil Karl! Men jeg vilde alligevel ønske, at jeg aldrig havde set ham!«

»Syntes han ikke, det var ubehageligt, saadan at maatte sidde og læse Brevene fra alle de andre højt?«

»Ih bevares! Nej, det brød Per sig saamænd ikke en sur Sild om, og jeg vil bare sige Frøkenen, at inden al denne her Elendighed kom, med Falliten og alt det, saa var han den skikkeligste Fyr — — aa Jøsses ja, og saa fin og køn! Ja, det er han da for Resten endnu. Frøkenen har jo nok set ham?«

»Ja, han ser godt ud.«

Den mest overbærende Velvillie vilde ikke have kunnet fælde samme Dom om hans Ægtemage, som hun sad dér uvasket og uredt og lod Munden løbe med en Færdighed, der ikke i mindste Maade forstyrredes af den hvislende Lyd, som kom af hendes delvise Mangel paa Tænder.

»Hvordan gik det til, at Karna tog Per Olsson, naar De ikke havde villet have nogen af de andre?«

»Jo, det var jo det, at mine Brødre vilde komme til at arve mig, hvis jeg gik hen og faldt fra. Jeg var nær bleven helt smaatosset bare af at tænke paa det. For se, naar der er noget, som ærgrer mig, saa kan jeg ikke glemme det igen. Og jeg havde svoret paa, at de aldrig skulde faa en Skilling efter mig, om jeg saa skulde blive nødt til at lægge mig en uægte Unge til, bare for at faa nogen til at arve mig.«

»Det behøvedes vel ikke; det kunde vel nok ordnes paa en anden Maade,« sagde den unge Pige,

højrød i Hovedet af tilbageetrængt Latter ved Tanken om denne fortvivlede Udvej til at faa sine Efterladenskaber anbragte.

»Jeg vidste ikke noget andet. Og Fanden ta'e mig, om jeg ikke vilde have gjort det, hellere end at de skulde have noget,« forsikrede Mo'er Karna med en godmodig Latter, som viste, at hun heller ikke selv var blind for Situationens Komik. — »Jeg sagde det ogsaa til Fa'er. — Du er altid fjollet, Tøs, sagde Fa'er. Gift dig med Per, ifald det inte kan blive til noget med Hans Mattsson. — Hans Mattsson var en gammel Enkemand, som sad med en stor Gaard, men der var ingen, der vilde have ham, for han havde seks af de ledeste Unger, man kunde se for sine Øjne, og selv saa han ud som Klø'erknægt. — Nej, saa tager jeg hellere Per, sagde jeg. — Ja, saa kan vi jo gaa hen og se paa hans Gaard paa Søndag, sagde Fa'er. — Ja, det syntes jeg med. Og saa om Søndagen, saa tog vi vores fineste Tøj paa, og saa gik vi derhen. Per, han vidste, at vi vilde komme, forstaar sig. Jøsses, hvor han havde det fint! Der var renskurede Gulve og hvid Dug paa Bordet og Kaffekedelen stod paa Ilden, og han bød os Mad — Sul saa meget vi vilde æde! Og bagefter bød han Kirsebærbrændevin, og Fa'er fik Snapse, og det vilde aldrig tage Ende. Og Jøsses,

sikken et Snakketøj han havde! Og som han kunde bukke og svanse! Værre end om han havde været den fineste Købstadskarl. Det var, saa man vidste ikke, paa hvad Ben man skulde staa. Jeg var saa gloende rød i Gefjæset, saa jeg tænkte, at der snart gik Ild i mig. Og Per, han var da den sjangtileste Karl, jeg havde set i alle mine Levedage. — Her faar du det sgu godt, Tøs, sagde Fa'er, da Per var gaaet udenfor et Øjeblik. Og det mente jeg ogsaa. Men det var inte andet end Gæld og Djævelskab, det hele. Ja, det kunde man sgu da ikke lugte! Det saa saa velhavende ud altsammen, at Fa'er begyndte at blive helt forsigtig. — Jøsses Kors bevares, Menneske, det er da forskrækkeligt, saa fint du har det! sagde han, Karna er ikke saadan en rig Tøs, at hun kan tænke paa at gaa ind til saadan en Gaard, om det da inte er, at du har Gæld. — Jeg ser inte paa Rigdommen, sagde Per og slog ud med Haanden akkurat ligesom en Komediantspiller. Naar jeg bare faar den, jeg vil have, saa bryder jeg uig Fanden om Rigdom — — Aa Vorherre bevares! Det var saamænd bare mine arme Skillinger, han vilde have! Han havde friet til alle de rigeste Gaardmandsdøtre paa Egnen, men der var ingen, som vilde gaa ind til den Gaard, for de vidste jo, hvor mange Prioriteter der stod i den. Men det kunde en anden

En jo inte lugte, og Fa'er var godtroende og forlangte ikke at se Papirerne, og jeg — jeg Fæ! — jeg syntes bare, at prægtigere Karl end Per kunde jeg aldrig i Verden faa. Seks og tyve Aar var han, ingen Krigsmand kunde se kønnere ud end han; og stille sig an, det kan han sgu endnu! Kan han ikke andet, saa kan han da det!»

Hun afbrød sin Fortælling for at puste til Ilden, og hendes Gæst fik Lejlighed til en Stund at beundre en bred, flad Ryg, hvor Mangelen paa Tour-nure var særligt iøjnefaldende.

»Naa, hvad blev det saa til?»

»Jo, tænk, han spurgte, om han maatte invitere os til Dans næste Søndag i Färtofta Skov. Vi skulde køre med hans Heste, og han vilde betale for os. Jeg var, som om jeg ikke var mere end fire og tyve Aar, saa glad var jeg. Og om Søndagen kom Per med sine fede Heste og sit nypudsede Seletøj. Han har nu altid været Mand for at holde sine Sager i Orden. Og paa Købstadsmanér skal det være! — Per slog Kuskesmæld med Pisken, og der var et Staahøj, saa man kunde blive helt ør af det. Jeg var rent i den syvende Himmel. Og Fa'er, han var sgu heller ikke ked af det. Han var saa vigtig, at man skulde tro, at han i det allermindste var bleven Lagretsmand. Man kunde knap dy sig for at grine,

bare, man saa paa ham. — Det vil jeg sige dig, Tøs, sagde han, inden vi tog af Sted, det vil jeg sige dig: la' vær' at danse med mer end een, for det er da det ledeste, man kan se, naar de danser saa med een og saa med en anden. — For se, jeg skal sige Frøkenen, at i Fa'ers Ungdom, da brugte de at danse med den samme hele Aftenen, naar de var gode Venner. Fa'er var nu lidt gammeldags, skal jeg sige os; han hørte til de Gamle og holdt paa sit, og det har vel de Gamle altid gjort. — Men det brød jeg mig Pokker om! Da vi kom til Danseestraden, valsede jeg først med Per, men saa kom Hans Kristens Henrik og vilde danse Polka, og saa kom der een og saa kom der en anden og vilde danse med mig, og Per, han var lige glad, han fik fat i andre Tøse og svingede sig med hvem han kunde finde. Men saa kom Fa'er. — Sagde jeg dig inte, Tøs, at du inte maatte danse med mer end een? — Og saa halede han Per i Armen og saa saa gudsforbarmelig ynkelig ud, som om der var hændt en stor Ulykke. — Per, sagde han, Per, du maa ikke blive vred — — Men Per slog bare ud med Haanden og sagde: Skidt med det! Lad Tøsen danse med hvem hun vil.

Mad havde han med sig; Ost og Brød og Smør og Rullepølse og Stikkelsbærgrød og alt det man

kan tænke sig. Og Jøsses, hvor fornøjeligt vi havde det! Og da vi kørte hjem, sagde Per, at han syntes, at vi ikke havde noget at vente efter, saa vi kunde gærne bestille Lysning til paa Søndag fjorten Dage, og det kunde vi ogsaa godt, for jeg var jo tre og tredive Aar, og lige siden jeg var en lille Tøs, havde Mo'er og jeg arbejdet paa mit Udstyr, baade Dynner og Linned og Gangklæder og alt muligt. Og om det saa bare var en Ske eller en Gryde, saa havde jeg det altsammen i Orden, men Mo'er, hun var død for flere Aar siden, ellers havde hun vel nok lagt sig imellem, thi hun havde Øjne i Hovedet, baade for sig selv og for Fa'er.

Og saa skulde vi da have Bryllup. Ja, Frøkenen kan tro, at det blev da ogsaa et Bryllup, der sagde Sparto. Per vilde have, at alting skulde være saa fint og saa købstadsagtigt, og Fader mente, at naar hans Datter blev saa godt anbragt, saa behøvede han inte at se saa nøje paa Skillingen for en Gangs Skyld. Jeg havde baade Krone og Krans og et hvidt Slør, som naaede helt herved til, og en sort, helulden Kjole af det fineste Købstadstøj. Og jeg havde en Buket Blomster i Haanden, en rigtig Brudebuket af de allerfineste Silkepapirsblomster og med kruset Papir omkring. Og — om nu Frøkenen vil tro mig eller ej — hele Gaarden var fuld af Folk,

som raabte: Brudeparret frem! Jøsses! Jeg skammede mig, saa jeg ikke vidste, hvor jeg skulde gøre af mine Øjne, for saadan en Ære og Herlighed havde jeg aldrig før været med til og aldrig troet, at jeg skulde komme til at opleve. Men Per, han bare grinte og sagde: Nu skal vi frem og vise vos. — Og saa tog jeg ham under Armen med den ene Haand og Buketten holdt jeg i den anden, og saa gik vi ud i Forstuen, og to Karle holdt hver sit Stearinlys op for os. Og Frøkenen kan tro, at Folk de gloede og gabede, akkurat som om vi var Komedianter paa et Marked, og Spillemanden spillede, og der var et Liv og en Lystighed, saa gamle Folk de hoppede helt i Vejret. Og Per, han skinnede som en nyslaaet Toskilling. Han er inte født i Fjollerup og véd altid, hvordan han skal stille sig an. Han tænkte formodentlig paa de fire tusind. Og saa paa Folk! For han holder nok af at have Tilskuere.

Hvad skal du med Flasken, Per? sagde jeg, for han havde en Flaske i Haanden. — Jøsses, Tøs! Du kan da vel begribe, at man maa traktere dem, naar de raaber: Brudeparret frem! — Og saa skænkede han Brændevin for dem allesammen, og de raabte Hurra og skreg: Brudeparret leve! Og jeg skævede til Per for at se, hvordan han bar sig ad, for han stod saa fin og flot og var ikke den mindste Smule

genert. Og han bukkede til alle Sider, akkurat som man ser Komedianterne gøre, og saa mente jeg, at jeg maatte vel gøre ligesom han, og saa bukkede jeg med, og saa skraalede de allesammen Hurra — —

Det var da Satan til Brænde, som inte kan fænge!«

Hun maatte igen hen til Ilden og blæse under Kaffekedelen.

»Naa, men senere?«

Hun kom tilbage og satte sig.

»Jo, ingen Gaardmandskone kunde saamænd have det bedre, end jeg havde det i den første Tid, og jeg holdt saa meget af Per, at om han havde villet stikke Øjnene ud i Hovedet paa mig, saa havde jeg ladet ham gøre det.

Men saa var det, at jeg fik Drengen. Fy for Fanden, sikken en Historie, den Sygdom! Jeg var saa arrig, at jeg skældte Jordemoderen Huden fuld. — Ja, vent bare, til Frøkenen bliver gift, saa skal Frøkenen se! Om de saa vilde give mig hele Verden, saa vilde jeg ikke gennemgaa den Historie en Gang til, syntes jeg. — Gaar det saadan til, sagde jeg til Jordemoderen, saa skal Per saamænd fra i Dag af faa Lov til at ligge paa Ovnbænken — — Naa, men det er det nu ikke værdt at snakke mere om. For det var endda ikke det værste. Næ, en

anden Historie blev det, da Fa'er og jeg fik at se, hvordan det stod til med den gældfri Gaard, og da der blev pantet ud for baade Heste og Køer og Medgift og Stads. Fa'er maatte gaa i Borgen, saa længe han kunde, og mine fire tusind Kroner, dem fik jeg aldrig mere set en Øre af, efter at Per havde faaet dem. Og Per gjorde ikke andet end laane og laane af Gud og Hvermand; men altid var han lige glad og altid lige pyntet og fin, og Grovheder bed ikke paa ham — ikke Spor! Naar jeg blev gal i Hovedet og skældte ud, saa svarede han aldrig et Muk, bare fløjtede og gik ud i Gaarden, og naar jeg saa rendte efter ham og blev ved at skælde ud — for jeg var ligesaa arrig paa ham som paa mine Brødre — saa tog han bare en anden Frakke paa og gik til Byen, og saa saa jeg ham ikke mer den Dag.«

»Drikker han?«

»Nej Vorherre bevares! Nej, han er saamænd det ordentligste Menneske, som kan gaa paa denne Jord. Han kan nok tage sig et Glas en Gang imellem, men en Fyldehund er han ikke. Næ, han gaar bare og gør sig tyk blandt Gaardmandssønnerne og byder Tøsene op at køre i Karussel og spiller Herremand. Nej, bevares! Per drikker ikke. Men han havde laant Penge af alle Mennesker, og saa maatte

han gaa fallit, og alting kom paa Avktion. Det var sidste Foraar. Og tænk, det gik med altsammen! Heste og Gaard og Rub og Stub. Og dér sad jeg med Drengen, som altid skreg, og med to tomme Hænder, og med Per, som bare gik ind og ud og fløjtede og sagde: Skidt med det, Karna! Man skal da inte gaa hen og hænge sig for den Sags Skyld! — Og mine fire tusind Kroner, hvor var de blevne af? Nu var der min Sandten ingenting at arve, saa det havde jeg ikke behøvet at bekymre mig for. Jøsses, sikken en Tid det var! Jeg var saa arrig, at jeg var nær ved at revne. Jeg skældte paa Per baade Nat og Dag.«

»Naa, men blev han saa ikke tilsidst vred og skældte igen?«

»Ok Gud nej! Jeg kunde ikke en Gang faa ham til at svare. Han gik bare sin Vej, saa snart jeg begyndte. Om det saa var midt om Natten, saa tog han Klæderne paa og gik — lige paa Minutten. Og naar han kom hjem, var han lige fornøjet. Og jeg blev bare arrigere, naar jeg saa det — — Hvorfor havde jeg ikke ladet være at gifte mig! Jeg kunde have siddet med mine fire tusind Kroner og haft det som Blommen i et Æg! Akkurat! — Eller ogsaa kunde jeg have taget Hans Mattsson og gaaet ind til den store Gaard; eller jeg kunde have holdt fast

ved Mårten — han som rejste til Amerika. Det sagde jeg ogsaa til Per — altsammen. Jeg syntes, at naar jeg bare kunde faa Lov til at skælde ham ud, saa meget jeg orkede, og faa ham til at svare, saa vilde det være en Lettelse! Og saa en Dag tænkte jeg: Nu skal jeg sgu narre dig! Det var Bagedag, jeg skulde netop til at ælte Dejgen, og Per sad i Stuen. Jeg havde ikke sagt et eneste Ord hele Dagen, men jeg tænkte: Bi du bare! Og Per, han var saa god og skikkelig — sad og røg en Pibe henne paa Ovn-bænken. — Per, sagde jeg, inden jeg begyndte med Dejgen, Per, du maa tage Drengen saa længe, for naar han er lysvaagen, saa kan han inte lide at ligge i Vuggen. — Ja, kom du bare her med ham, sagde Per. — Og saa gav jeg ham Drengen og begyndte selv at ælte Dejgen. Men da jeg stod midt i den til op til Albuerne, saa at jeg ikke kunde tage Drengen, men han var nødt til at holde ham, saa skulde Frøkenen have hørt! Hele Tiden mens jeg æltede, saa skældte jeg. Jeg tænkte: Nu skal du i det mindste faa Sandheden at høre, din Rakker-pukkel! — Men kan Frøkenen saa tænke sig, hvad han gjorde?»

»Slog han?»

»Næ. Han svarede ikke et eneste Ord. Han lagde bare Drengen ned i Vuggen, skønt han natur-

ligvis gav sig til at vræle, — og saa tog han sin Hue og gik, og jeg saa ham ikke igen før næste Morgen.

Men kunde jeg ikke skælde Per ud, saa hævnede jeg mig paa Sognefogeden.»

»Hvordan det?«

»Jo, nu skal Frøkenen høre. Da vi skulde have Avktion, saa gemte jeg en Kjole, som jeg selv havde vævet og haft med mig hjemmefra; jeg syntes, at om de Slyngler tog alt andet, saa behøvede de da i det mindste ikke at tage den. Men hvordan det nu var, saa havde Sognefogeden alligevel faaet den snuset op, og saa kan Frøkenen tænke sig, saa kommer han med Politiet og vil tage Kjolen fra mig. — Men Jøsses, Mand! (Ja, jeg sagde Mand, skønt jeg inte véd, om Fyren er gift.) Men Jøsses, Mand, er De skruptosset? Min egen Kjole, som jeg selv har baade spundet og vævet! — Og han skældte mig ud for Tyv, det arrige Bæst, og sagde, at jeg kunde komme i Hullet, fordi jeg havde taget min egen Kjole! Men havde han aldrig faaet Grovheder før, saa fik han det sgu den Gang — — Naa, Kjolen tog han, men jeg tror aldrig, han sætter sine Ben indenfor vor Dør, naar han da ikke bliver nødt til det.

Se saa, lille Frøken, nu er Kaffen straks færdig.»

Hun skar et Stykke Cikorie af og kom det i Kedelen.

»Tænker Karna nu aldrig mere paa de andre Kærester?«

»Jo det tror jeg! Man har det min Sæl ikke for morsomt nu, saa man kan godt behøve at tænke paa, hvor morsomt man har haft det.«

»Kan jeg ikke faa et af de Kærestebreve at læse?«

»Jo, det kan De saa godt!«

Værtinden gik hen til et gammelt Hjørneskab, rodede om i det og fik tilsidst fat i en Bunke snavsede Breve, lidt værre at se til end et Spil Kort i en Krøstue.

»Se her er et,« sagde hun og rakte den unge Pige en af Papirslapperne, »men læs det højt. Jeg kan dem udenad allesammen, men det er alligevel saa morsomt at høre dem om igen.«

Den unge Pige tog det snavsede Brev med sine yderste Fingerspidser, aabnede det og læste:

Elskede Karna.

Vil du gaa med mig paa Markedet i Morgen saa skal jeg byde dig Kisebærbrændevin og anden Morskab og Hanna og Jeppa, saa det skal blive ligesom et rigtigt lille Selskab

din i Livet elskede

Petter.

»Kalder Karna det for et Kærestebrev?« udbød den unge Dame indigneret. Det var en stor Misforstaaelse.

»Jøsses, ja! Det maa det vel kaldes. Naar det er fra en af mine Kærester!«

Den unge Dame kunde have haft Lyst til at protestere mod denne Opfattelse, men nu var Kaffen færdig, og da den var drukket, maatte hun skynde sig hjem.

VED SOTTESENGEN.

KAPELLANEN stod i Forstuen og trak Overfrakken paa. Det var saa unaturligt koldt, dette unge Ansigt med de gamle Træk omkring Mundkrogene; den var saa bøjet og flad, denne smalskuldrede Skikkelse med det indsunkne Bryst, at den uvilkaarligt havde maattet indgyde Medlidenhed, dersom ikke hele Udtrykket af haard Selvretfærdighed havde protesteret imod saadanne Følelser.

»Jeg behøver ikke at minde Dem om, at det her mere end ellers er nødvendigt at lægge Vægt paa Lovens Strængthed og ikke paa Evangeliet,« sagde Sognepræsten, som med den ene Haand holdt paa Dørgrebet til sit Værelse og med den anden førte Piben til sine Læber for at tage et Par Drag, mens Kapellanen svarede.

»Jeg skal gøre, hvad min Samvittighed byder mig,« sagde denne paa en Maade, der afviste alle Formaninger.

»Javel, javel,« svarede den Gamle godmodigt, idet han ligesom tyggede paa Ordene, »jeg vil blot erindre Dem om, at der her foreligger en af disse frie Forbindelser, som vi — Kirkens Tjenere — aldrig kan være ivrige nok for at udrydde.«

»Det er blot noget sent at begynde dette Udryddelsesarbejde, naar Manden ligger paa Sottesengen,« svarede Kapellanen i en sarkastisk Tone, som just ikke vidnede om, at han havde megen Respekt for sin Foresatte.

»Javel, javel, vist saa,« svarede denne smaa-brummende, »men jeg har aldrig kunnet faa Bugt med de Mennesker.«

»Jeg hader dette løsagtige Liv!« udbrød den Unge, »og jeg skal forfølge det helt ind i dets skjulteste Rede. Jeg har ikke i Sinde at lægge Fingrene imellem.«

»Javel — dog med Mildhed,« sagde den Gamle, »man udretter meget med Mildhed.«

»Vi har set, hvor langt man kommer med den! Ukrudtet vokser frem paa alle Kanter. Hvad der nu behøves, det er Kraft.«

»Javel — hver maa virke med de Gaver, han har faaet. Per Krabb har i alt Fald været en skikkelig Fyr.«

»Skikkelig? — — — Han som lever sammen med et Fruentimmer, der er Barnemorderske!«

»Ja, det er slemt, det er slemt,« mimrede den Gamle omkring Pibens Mundstykke og sjokkede ind til sig selv.

Kapellanen hængte den store Lædertaske, som indeholdt alt, hvad der behøvedes til Nadverens Uddelelse, over Skulderen og begav sig paa Vej.

Det var omtrent en Fjerdingsvej, han havde at gaa. Han fulgte først en temmelig ubanet Markvej og derpaa en lille Gangsti, som løb langs med Agerrenderne.

Himlen stod hvidlig blaa over de mejede Rugmarker og den bølgende Vaarsæd. Der var ikke en Sky at se; kun nede ved Synskredsen stod en bomuldsagtig Skyvæg med svovlgule, lette Farvenuancer. Det var varmt, og der rørte sig ikke et Vindpust.

Kapellanen gik rask til, fremadbøjet og med hurtige, korte Skridt, saadanne som man vænner sig til paa Byens Gader. Efter at have passeret en dværgagtig, forkrøblet lille Birkeskov naaede han det Sted, som han skulde til.

Det var et lavt Hus med røde Gavle og mosgroet Straatag; paa begge Sider af Døren var der et lille Vindue, og det hele — tillige med en vel-

holdt Køkkenhave og en Udhuslænge — var omgivet af et Stakit.

Kapellanen aabnede Halvdørene og gik ind. Forstuen var fejet, og nystrøet Sand knasede under hans Fødder. Han følte sig fremmed nu, da han for første Gang under Udøvelsen af sit Embedes Forretninger skulde træde i direkte Berøring med denne Landbefolkning, som han ikke kendte andet til, end hvad han havde set af den paa Stadens Udsalgstov eller her ude i Landsbykirken de to Gange han havde prædiket. Han løftede Klinken paa den næste Dør og stod saa i selve Stuen.

Han vidste, inden han begav sig paa Vej, at det var en Forbrydelsens Bolig, han skulde gaa til, og han havde forestillet sig, hvordan alt vilde se ud, hvad det var for Mennesker, han vilde finde, og hvad han havde at sige dem. Han havde paa Forhaand hærdet sig mod enhver Følelse af Væmmelse; han vilde ikke vige tilbage for denne snavsede Rede, for dette gemene Fruentimmer i Pjalter og — hende i Sengen — dette udlevede, raa Ansigt, mærket af Døden.

Han stod stille paa Tærskelen og saa sig om. Der kom en underlig Stemning over ham, da hans Blik gled over dette tarvelige Værelse, hvor alt gjorde Indtryk af Fattigmandshøjtid — Enebær-

kvistene paa Lergulvet, det umalede, nyskurede Bohave, ja selv Solen, som gennem de grønne, renvaskede Vinduesruder faldt ind paa den kalkede Væg i lange, skraa Straaler med en gylden Aftenglans.

Han tog Hatten af.

Var dette den Kvinde, han søgte?

Hun sad ved Bordet, der var dækket med en grov Dug for at tjene til Alter, og som stod ved Sengen; det lod til, at hun havde læst højt af den opslaaede Bibel, men holdt op, da Kapellanen traadte ind. Nu rejste hun sig og lagde Brillerne i den aabne Bog med en vis Omstændelighed, ligesom for at vinde Tid.

Det var et almindeligt Bondefysiognomi, og det tydede paa, at hun maatte være op i Halvtredserne. Hun var undersætsig af Vækst, med brede Hofter og brede Skuldre, tung og bøjet af Holdning, saa at det næsten saa ud, som om hun var pukkelrygget. Ansigtet var rynket og brunt som Skallen paa en moden Valnød, men i dette Ansigt sad et Par Øjne, hvis Blik Kapellanen aldrig vil glemme. De var saa dybe og brune, saa spørgende haarde, saa ransagende opmærksomme som en mistroisk Pudels, der lugter en Fjende.

Hun gav ikke Haanden, som Almuesfolk plejer; hun stod stille og ventede. Først da Kapellanen

nikkede god Dag, svarede hun med et Nik uden et Øjeblik at have taget sine Øjne fra hans Ansigt.

»Sover han?« sagde Kapellanen og saa hen til Sengen.

»Nej.«

Hun gik rundt om Bordet hen til den Syge.

»Præsten er her,« sagde hun og bøjede sig over Sengen. En rallende Stemme svarede et Par Ord, hvorpaa Kvinden løftede den Syge op i siddende Stilling og omhyggeligt stoppede Puderne ned om hans Ryg.

Den unge Præst fik nu Øje paa en anden Skikkelse, som han ikke før havde lagt Mærke til. Det var et langt og ledeløst ungt Menneske, vanskabt og udmagret, som snarere laa end sad i en klodset Rullestol. Det unaturligt graablege Ansigt saa gammelt og udlevet ud; det var umuligt at bestemme hans Alder: han kunde være femten Aar, men ogsaa tyve. Og han var blind.

Den Gamle i Sengen rakte Haanden frem.

»Det var pænt af Pastoren at gøre sig den Ulejlighed,« fremstammede han med Anstrængelse, mens han søgte at holde Hosten tilbage.

Kapellanen tog hans Haand.

»Naturligvis vilde jeg komme,« sagde han.
»Hvordan gaar det?«

»Det er paa det Sidste,« svarede den Gamle og brød ud i en skrattende Hoste.

»Han gør det ikke længe,« mumlede Kvinden fra den anden Side af Bordet, hvorhen hun havde trukket sig tilbage.

»Mo'er — jeg er saa træt,« sagde en klagende Stemme henne fra Rullestolen.

Kvinden svarede ikke. Hun tog Tæppet af den smalle Bænk, som stod mellem Kakkellovnen og Døren, saa gik hun hen til det unge Menneske, stak sin ene Arm ind under hans Knæ, den anden om hans Ryg, løftede ham op og bar ham med tunge, faste Skridt henover Gulvet, saa at Sandet knasede under Træskoene, skønt hun traadte saa forsigtigt som muligt for ikke at gøre Støj. Efter at have lagt den Blinde paa Ovnbænken vendte hun tilbage til sin tidligere Plads, fra hvilken hun kunde se baade den Syge og hans Sjælesørger.

»Er det eders Søn?« sagde denne.

»Nej. Men han kalder mig altid Mo'er.«

Hun havde en haard Stemme, uden Nuancer, kun uvenligt afvisende. Det var, som om hun vilde sige: Bryd dig bare ikke om mig.

Der indtraadte en Pavse; det ventedes, at Kapellanen skulde tale.

»Har Krabb tænkt over, hvad det vil sige at

skulle gaa herfra og stilles for Gud den alvidendes Domstol?» sagde han.

»Man tænker ikke altid over det, man skulde,« svarede den Gamle tvivlraadig.

»For Eksempel det Forhold, i hvilket I to har levet.« — Han saa fra den Gamle hen til Kvinden.

Ingen svarede. De vidste ikke rigtig, hvad han mente. Et »Forhold« — det Ord var ikke noget, som de kendte til.

»Hvorfor har I ikke giftet jer?« begyndte han igen.

Endnu intet Svar.

Hvorfor skulde der gøres Staahøj over en Sag, som er saa almindelig blandt Folk af deres Klasse? Det kunde de ikke forstaa.

»Sognepræsten har flere Gange sagt jer, at I skulde lade jer vie,« vedblev Kapellanen strængt.

Den Syge begyndte at se urolig ud.

»Det var hende, som ikke vilde.« Han gjorde en Bevægelse med Hovedet henimod Kvinden.

»Hvorfor vilde De ikke?« Kapellanen mødte hendes mørke, brune Øjne.

»Véd Pastoren ikke det — — om mig?«

»At du har myrdet dit Barn?«

Han mente at have Ret til at sige du, naar han talte til en Forbryderske.

»Ja.«

Ikke Spor af Uro, ikke et Glimt af Anger, blot den samme Uvenlighed.

»Naar I alligevel levede sammen, havde vel et Giftermaal været bedre, end saadan som nu at hobe Skyld paa Skyld.«

Ingen svarede mere, men Svedperler trængte frem gennem Porerne paa den Gamles Pande. Det skar den unge Mand i Hjærtet, men han ansaa det for sin Pligt at være stræng.

»Kan jeg da ikke faa Nadveren?« sagde den Gamle, idet han et Sekund mødte Præstens bebrejdende Blik, og over de blege Ansigtstræk lagde der sig et Udtryk af hemmelig Rædset.

For denne gamle Mand stillede Spørgsmaalet om hans Sjæls Salighed sig som et ganske simpelt »Enten—Eller«, der ahang af Præstens Prøvelse, næsten af hans Forgodtbefindende. Enten at faa Herrens Nadvere eller at nægtes den, intet andet. Derpaa beroede alt.

Skulde man kalde dette Tro eller Overtro?

Kapellanen begyndte at tale, som hans Embede paalagde ham det. Han fremstillede Naaden, han dvælede ved Omvendelsen paa Dødslejet, ved Guds Barmhjærtighed og den saliggørende Tro. Den Syge havde lagt sig ned og foldet sine Hænder, men fulgte

øjensynligt ikke med. For hans enfoldige Tanke stod Spørgsmaalet stadig lige usammensat: enten vilde Pastoren give ham Nadveren, og saa vilde alt blive godt, eller ogsaa vilde Pastoren trække det ud, indtil det var for sent, og saa vilde han blive fordømt. Alt afhang af Præsten.

Denne Forestilling virkede uhyggeligt paa den unge Mand. Det var en Uvidenhed saa dyb og en Tankegang, der var hans egen saa fremmed, at han intet Middel kunde finde derimod i alt, hvad han havde lært i sine Studereaar. Med hvilke Ord kunde han gøre sig forstaaelig for disse Mennesker? Det var, som om han ikke forstod deres Sprog og de ikke hans. Han tav kun.

Den Døende laa stadig stille med foldede Hænder. Skønt Pastoren tav, og hans eget Aandedræt var saa smærtelig besværligt, viste han ingen Utaalmodighed, gjorde intet for at fremskynde Afgørelsen. I Sjælesørgerens Haand havde Gud lagt Magten til at frelse og Magten til at fælde. Han bøjede sig for denne Magt med samme tunge Resignation, hvormed hans Lige bærer alle de Byrder, som lægges paa dem her i Verden.

Kapellanens Strube snøredes sammen. Bar ikke denne stumme Underkastelse Vidnesbyrd om et Liv i tunge Savn, opgivne Krav, glædeløs Stræben? Og

som en Bebrejdelse følte han Kvindens brune, mistænksomme Øjne rettede paa sig; hun gjorde ikke Indtryk paa ham af gemen Ondskabsfuldhed, men næsten som en Naturmagt, der imponerede ham.

Her var intet andet for end at gøre, hvad der forlangtes af ham.

Han bøjede sig ned, tog de hellige Kar op af Lædertasken og iførte sig Ornatet.

»Er der ellers noget, som Per Krabb ønsker at sige mig?« spurgte han sagte, næsten mildt.

»Nej.«

Den Gamle saa paa ham med et usikkert Blik, som forraadte, at der alligevel var noget, som han ikke vovede at komme frem med.

»Sig frem. Jeg er forpligtet til at tie.«

»Det er ikke saadan noget,« sagde den Gamle.

»Sig blot frem, hvad det saa er.«

»Jeg mente bare — —«

»Ja? Bliv ved!«

»At maaske hun dér — —«

»Hvad hun?«

»Hun har ikke fordristet sig til at gaa til Alters i mange Aar. Jeg mente — — Men det gaar vel ikke an?«

»At hun kunde nyde Nadveren nu?«

Kapellanen saa prøvende paa den gamle Kvinde. Hun foer sammen ved Spørgsmaalet.

»Jeg vil ikke,« sagde hun hurtigt, inden Kapellanen fik Tid til at udtale sig.

»Hvorfor ikke?«

Det arbejdede saa underligt i det gamle, valnøddebrune Ansigt, men saa betvang hun sin Sindsbevægelse og gentog tørt:

»Jeg vil ikke.«

Den Gamle saa nedslaaet ud. Kapellanen syntes, at han fik Taarer i Øjnene.

»Med mig kan det være lige meget,« tilføjede hun hurtigt og haardt, og hendes Øjne fik et Udtryk, som naar en Hund trækker sig knurrende tilbage.

Kapellanen forrettede Handlingen uden at bryde sig mere om hende. Hun foldede sine Hænder, bøjede Hovedet ved Jesu Navn og syntes at følge andægtigt med under Bønnerne. Kapellanen lagde Mærke til det.

Da alt var forbi, sank den Gamle udmattet tilbage paa Puderne. Den hemmelige Uro var forsvunden; nu var han rolig.

Igennem det ene Vindue, tæt ved hvilket hans Seng stod, kunde han ligge og se op mod Himlen. Skymuren var steget højere, og dens Farve begyndte

at blive dybere og fortone sig i sorte og blaaviolette Nuancer.

»Marna!« raabte den Gamle hæftigt, idet han fuldstændigt syntes at have glemt Præstens Nærværelse, »hvordan i Jesu Navn skal Proprietæren faa sin Rug ind, hvis det bliver daarligt Vejr?«

»Krabb skulde ikke ligge og tænke paa 'slige verdslige Sager nu,« sagde Kapellanen misbilligende.

Den Gamle foer sammen og saa paa ham.

Andre Mennesker, altid andre Mennesker! Og Behrejdelse lige til det sidste! Var dette ikke Fatigmands Liv? — Den unge Mands Ansigt fortrak sig. Hvilke pinlige Lærdomme laa der ikke i den kritikløse Ærbødighed, der vistes ham!

»Han har tjent paa Gaarden i fem og tredive Aar,« sagde Kvinden med en tvær, ligesom úndskyldende Trækning ved Munden, »han kan ikke blive de gamle Tanker kvit, og naar det gælder Proprietærens, glemmer han alt andet.«

Kapellanen vendte sig bort; han skammede sig ved at høre denne Undskyldning.

»Sov kun,« tilføjede hun mildt, idet hun vendte den Gamle om mod Væggen og stoppede Overdynen ned om hans Ryg.

Kapellanen stod igen og saa paa hende. Han kunde ikke tilbageholde Spørgsmaalet:

»Hvor længe har De boet hos ham?«

»Lige siden jeg slap ud.«

»Er det længe siden?«

»En og tyve Aar.«

»Hvor gammel var De, da det — — det andet skete?«

»Atten.«

Hun havde vendt Ryggen til hele Tiden, mens hun svarede, og stod nu i Tanker og stoppede Dynen længere og længere ned indenfor Sengekanten.

»Hvor kunde det være, at De straks gik til Per Krabb?«

Hun vendte sig vredt om.

»De laa af Kopper allesammen, og nogen skulde de vel have til at pleje sig!«

»Men hvorfor vilde netop De — —?«

»Aa — mig bider vel ingenting paa, skulde jeg tro.«

»Var han da ikke gift?«

»Konen var død Dagen før jeg kom. Hun laa Lig.«

»Var der mange Børn?«

»Fem. Han var den mindste.« Hun pegede henimod Ovnbænken.

»Hvordan er Børnene imod Dem?«

»Hæ!«

Hun lo. Det Spørgsmaal var dog for dumt. Det var jo Stedbørn.

»Men han?«

Kapellanen mente den Blinde.

»Han blev ødelagt af Kopperne og mistede Synet. Han har aldrig haft nogen anden end mig at ty til.«

»Og Krabb selv?«

Hun stod og kæmpede med Taarerne, som Gang efter Gang var lige ved at vælde ud af de brune Øjne.

»Han? Aa, han har været — —«

Hun kunde ikke sige mere. Hun vendte sig bort.

»Holdt I da virkelig af — —« Han vilde have sagt »hinanden«, men Ordene havde trængt sig frem mod hans Villie, og han tav pludselig.

Hun svarede ikke. Han vidste ikke en Gang, om hun havde forstaaet, hvad han mente med at »holde af«. Han kendte ikke hendes Sprog, og hun ikke hans.

Men han skammede sig over sin Paatrængenhed. Han lagde Ornatet ned til Alterkarrene og hængte Lædertasken over Skulderen, idet han undgik at gøre Støj. Saa listede han sagte ud i Forstuen,

og gennem Døraabningen kastede han et sidste Blik ind i Værelset.

Dér stod Kvinden endnu ved Sengen, og han kunde se paa hendes Stilling, at hun græd. Hendes firskaarne Skikkelse tegnede sig tungt mod de grønne Vinduesruder og den hvide Væg.

Kapellanen lukkede Døren lydløst og gik bort.

FORBRYDERBLOD.

SOMMERAFTENEN laa stille og tyst, svøbte et hvidligt Flor om Ellene i Kæret, tætnedes til Dæmring mellem Egenes Stammer og blev næsten til Mørke inde i Hassel- og Tjørnekraattet; men over Skovens Ensomhed bredte Løvhvælvingen sig i lysere grønt uden at bevæges af et Vindpust.

I Skovbrynet sad en Mand paa et omvendt Kalktrug; han sad, som om han ventede, og hans Blik veg ikke fra den lille Gangsti, som løb fra Gaarden langsmed Gærdet og bøjede ind i Skoven et Stykke fra det Sted, hvor han sad.

Han havde en Jordarbejders tunge Holdning og brede Skuldre, han havde Sletteboens Udtryk af Lige-gyldighed omkring den store Mund; men der laa Skovboens indestængte Lidenskabelighed i disse Øjne, som sammenknebnede under de tykke, letbevægelige Øjenbryn stirrede fremad mod den tomme Gangsti. Den ydre Dorskhed skjulte her noget af Forbrydel-

sens, af Lidenskabens Racemærke, og de aabne men fint formede Næsebor var følsomme som en Fuldblodshests.

Tværs over den lave Pande gik en rød, svedig Streg, som begrænsede Solbrændtheden, og han havde skudt Kasketten tilbage i Nakken, saa at det fugtige Haar stak frem under Skyggen som en Pudels sammenfiltrede Pels. Nu og da strøg han sig med Armen over Hage og Mund, som om Sveden stadig perlede frem. Naar han blev træt af at støtte sig paa det ene Knæ, skiftede han blot Stilling, saa at det blev den anden Albue og det andet Knæ, som maatte bære Vægten af hans Overkrop. Der var ingen Utaalmodighed, ingen Sindsbevægelse at se paa hans Ansigt, kun et Udtryk af tilbagetrængt Smærte, som fik Munden til at se endnu bredere ud end sædvanligt og gjorde den krogede Næse og den altfor stærkt udviklede Hage endnu skarpere.

Skumringen blev mørkere og Luften kølig som af Dug; men han, som sad dér, mærkede det ikke. Han strøg sig lige tit over Ansigtet, og Sveden brast lige uafbrudt frem.

En Karl kom gaaende fra Gaarden, men drejede af ned over Engen og fulgte ikke Gangstien. Den Ensomme bøjede sig til Siden, saa at han skjultes

af den Busk, ved hvilken han sad; men det var overflødigt: Karlen havde ikke set ad den Kant.

Natten blev koldere, og bag den Ventende var Maanen begyndt at staa op, skjult af Skoven. Det var sent, og hver Lyd hørtes langt borte fra med en underlig Tydelighed — en Hunds langtrukne Tuden inde fra Landsbyen, eller Brølene fra en Ko i Skoven. Ellers sov alle — alle de, som var vaagne om Dagen og som ikke gik paa forbudne Veje.

Den Ensomme rejste sig tungt og gik henimod Bygningen. Han listede sig langsmed Muren og standsede under et Vindue. Han betænkte sig et Øjeblik. Det ærgrede ham selv, det han nu stod i Begreb med at gøre. Hvorfor kunde han ikke i Stedet for gaa paa Danseboden, — drikke og synge og gøre Sjov med Pigebørnene? Hvorfor kunde han ikke bryde sig om nogen af dem, hellere end om hende? Der var mange, som han kun behøvede at strække Haanden ud efter.

Med en Følelse af Skam rakte han sig op og bankede paa Ruden.

Hans Hjærte gav sig til at hamre. Det var, som om han havde taget imod Prygl, og som om alle Mennesker havde set ham gøre det uden at slaa igen; men han bankede endnu en Gang, stærkere end før. Skulde han absolut gøre sig til Nar for

alle og enhver, saa var det vel ikke værdt at ømme sig derved.

Han skulde netop til at banke for tredie Gang, da han hørte en Bevægelse derinde. Han saa op; der var noget, som kom til Syne indenfor Ruden. Han mærkede straks, at det ikke var hende, og han ligefrem krympede sig af Ydmygelse, men havde han sagt A, maatte han ogsaa sige B og tage imod, hvad der vilde komme.

»Er det dig, Per?« spurgte en Kvindestemme, og Vinduet aabnedes paa Klem.

»Ja, det er mig,« svarede han tvært og uvilligt, uden at tilføje noget.

»Anna er ikke hjemme, og jeg tror næppe, at hun kommer hjem før i Morgen tidlig,« svarede Stemmen i en blid Tone, og Vinduet blev lukket. Han hørte en dæmpet Fnisen derindefra.

Det var, som om Blodet randt ud i Huden og stak ham med hundrede Naale, det skød op i Ansigtet med en flammende Hede, og det dunkede som Hamre i alle Aarer.

Hvorfor havde han spurgt? Burde han ikke have vidst Svaret forud? Burde han ikke? Og hvorfor slog han ikke Malena i hendes skadefro Ansigt? — slog hende med knyttet Næve, saa at Blodet strøm-

mede ud af Næse og Mund! Det vilde have været en Trøst. Hvorfor havde han ikke slaaet?

Han saa op til Vinduet; det var lukket og Jalousiet trukket for. Det var for sent. Saadan bar han sig altid ad. Men han skulde nok naa dem alle — alle!

Aandedrættet pressede sig frem i sugende Drag gennem de bevægelige Næsebor; det var, som om han udholdt en Smærte og maatte bide Tænderne sammen for ikke at skringe.

Saa gav han sig til at gaa henad Gangstien; Benene fandt Vejen af sig selv, som Heste uden Kusk. Han tænkte ikke derpaa, han vidste ikke, om han gik eller stod, hans Tanker var hos hende, som vilde komme hjem i Morgen tidlig, som vilde le — hun ogsaa — naar hun fik at vide, at han havde været der. Og hun var ikke alene. Han syntes, at han hørte dem hviske og le — le hver Gang de nævnede hans Navn. Og de kunde umuligt tale om andet end ham, det faldt ham slet ikke ind, at de kunde tale om andet. I Morgen vilde de blot blive endnu mere lystige, naar de fik at vide, at han var kommen helt hen til Gaarden og havde søgt hende forgæves. Og han maatte luske ene om i Mark og Skov, ene som en bortjaget Hund.

Men han skulde mærke dem! — — mærke dem for Livstid!

Mærke? Ja. Og komme i Tugthuset for det, og sidde indespærret dér, mens — —

Aa! Han var bunden paa Hænder og Fødder og dømt til at være Hvermands Nar. Der kom en Følelse af Magtesløshed over ham; han fik Lyst til at græde som et Barn — græde og jamre sig.

Han vilde sælge sin Sjæls Salighed for den ene Ting: at have hende alene for sig selv, eje hende for bestandigt, tage hende bort fra alle andre — — Men ikke den Latter! — — Den, som hun aldrig kunde lade være med, denne sagte Latter, der lignede en Fugls Kvidren, og som gjorde, at han aldrig kunde tro hende.

Han havde altid ventet, at det vilde gaa, som det nu gik. Det var netop det, som havde gjort, at han havde faaet hende saa kær. Thi naar hun gik fra ham, var det, som om han aldrig mere vilde faa hende at se, og naar de mødtes igen, var det, som om han havde set en opstaa fra de Døde, det var som et Himmels Vidunder, det var til at blive saa glad over, at han ikke vidste, hvad han gjorde.

Og han tænkte paa, hvor mangen Aften han havde gaaet nede ved Broen i det dugvaade Græs, ventet og lyttet — stundom forgæves — Time efter

Time; hvordan han næste Morgen var gaaet tung og træt til sit Arbejde i den Tanke, at nu var alting forbi, og hvordan han saa havde kunnet møde hende paa Vejen, rent tilfældigt, set hende komme dér saa fin og let i sin rene Bomuldskjole med et lyst Klæde over Hovedet, og hvordan hun havde lét alle hans Klager bort og lovet at komme en anden Gang i Stedet for. Og saa samme Historie om og om igen. Og denne Tungsindighed, som var vokset og vokset, indtil den var en uhyre Byrde at bære paa! Han syntes, at hele Verden kun var en Sump, hvor han sank dybere ned for hvert Skridt, mens hun paa lette Fødder løb ham forbi henover Tuerne.

Aldrig havde han holdt saa meget af noget Menneske, ikke en Gang af sin Moder; og alligevel syntes han, at han kunde give Slip paa hende, hvis hun blot vilde sige ham, at hun var glad for den Tid, de havde haft sammen, og at hun ikke havde holdt ham for Nar.

Men tie og gaa! Lade ham vente og spørge og pines og plage sig med tomme, unyttige Tanker —

Han hørte nogen komme og gled hurtigt bagved et Træ; det kunde jo være dem. Og skjult i Skyggen saa han dem gaa forbi med Armene om hinandens Skuldre. Det var hende, der talte — sagte hviskende. Den ensomme Mand bøjede sig fremad

som et lurende Dyr, men han kunde ikke opfange et Ord af, hvad der blev sagt. Da de var komne længere bort, ramtes hans Øre af denne sagte, fornemme Latter, med hvilken hun kunde jage ham i et Musehul. Det var altsaa om ham, de talte! Denne Latter kunde ikke gælde nogen anden. Det var han sikker paa.

Ja; nu var det forbi. Han kunde græde og bede; og hun kunde le. Han kunde sige, at han vilde tage Livet af sig, og hun vilde endda le.

Men hvis han nu gjorde det! Saa vilde hun komme til at føle Anger og Frygt — — Han var vel ikke den første, som havde taget Livet af sig af Kærestesorg.

Han fortsatte sin Gang og tænkte paa, hvorledes det skulde gøres. Et Reb med en Løkke, som løb let — det var alt, hvad der behøvedes.

Og naar han saa var borte? — — Saa vilde hun blot føle sig saa meget mere fri.

Han standsede pludselig. Der var noget, som rørte sig i hans Blod, han vidste ikke hvad. Han fik en Følelse, som om han havde været i Havsnød og lige ved at lægge sin Sjæl i Guds Haand, men nu igen havde fast Tag om Roret og krydsede op mod Vinden. Lige meget om det hele gik ad Helvede til! Hun skulde ikke rose sig af at have leget

Kæreste med ham og saa svigtet ham uden videre. Han vilde hævne sig for den Leg!

Hans Skridt blev raske, og da han naaede Gaarden, gad han ikke gaa ind i det kvalme Karlekammer. Han krøb op paa Høstænget; dér kunde han sove, og dér var han alene.

Han redte sig et Leje i Høet og aabnede Lugen ud mod Skoven for at faa mere Luft. Og saa lagde han sig med Klæderne paa. Men sove kunde han ikke, han laa kun og tænkte. Alting stod saa underlig skarpt og klart for ham.

Han tænkte paa sin Fader — den Gamle med Ansigtet voksgult af Fængselsluften og Øjnene saa dybe, som kunde de se gennem Marv og Ben.

Skulde han selv gaa samme Vej? Var det paa den Maade, at man kom i Ulykke, blev sat i Tugthuset og blev uærlig for Livstid?

Med Fa'er havde det nok været anderledes; han havde gjort sit i Overilelse, maaske i Drukkenskab. Men man kunde i hvert Fald ikke slippe fra det, naar man havde det i Blodet; det indsaa han nu.

»Det er bestemt,« sagde han sagte. Der var to Villier i ham, og den, som var stærkest, var ikke hans.

Han laa længe og tænkte — ikke paa, om han skulde gøre det eller ej; han tænkte blot, fordi han

ikke kunde lade være, og fordi han heller ikke kunde sove. Da han syntes, at Natten næsten maatte være forbi, saa han paa Uhret, om det var Tid at staa op og gaa til Arbejde. Klokken var kun et.

Saa rejste han sig og gik hen til den store Luge, gennem hvilken Høet i Høsttiden blev stukket ind. Han lænede sig til Bræddepanelet ved Loftskanten og saa ud i Natten; man blev saa varm af at ligge, og det dunkede saa stikkende hedt i alle Aarer; det var bedre at staa der og svale sig af.

Himlen var skyfri, men det var, som om Stjærnerne ikke havde Kraft til at lyse. Alt var tungt, dødt, stille.

Han havde før tænkt paa at gøre det af med sig; første Gang da han var en Dreng paa femten Aar, og Lagretsmandens graa Hest havde brækket Benet paa Grund af hans Skødesløshed. Ja, han tog alting saa tungt. Han kunde aldrig tale med noget Menneske om, hvad der trykkede ham, og hvad andre kunde slaa hen i Løjer, det gnavede i ham som en Slange, der aad sig frem. Han var ikke studs i sin Tale, som de fleste af hans Medtjenere, heller ikke var han føjelig og let at lede, som nogle af dem. Naar der var voldet ham Uret, havde han altid tænkt paa Hævn. Men endnu havde han intet Ondt gjort. Een Gang havde han tænkt paa at

stikke Ild paa Gaarden, og en anden Gang havde han haft i Sinde at lægge sig i Baghold for sin Husbond og slaa ham ihjæl; men det var altid bleven ved den blotte Tanke, og han havde følt, at det beroede paa ham selv, om han skulde gøre det eller lade være. Men saadan var det ikke nu. Om han saa skulde lide Helvedes Pinsler for det, saa maatte det alligevel blive, som det var bestemt: — enten han selv eller hun.

Han blev ked af at staa og kastede sig i Høet. Om man blot kunde sove!

Hvor Natten dog var lang! Nu havde han genemtænkt hele sit Liv paany, alt hvad han nu vilde gøre, og alt det som vilde følge paa, og naar han saa saa paa Uhret, var der ikke gaaet mere end fem Minutter, og han begyndte forfra med det samme igen. Tilsidst var det, som om han laa i en Myretue; han vilde stønne af Smærte, men han kunde ikke blive sine Tanker kvit, og de tog Vejret helt fra ham. Nej, det nyttede ikke noget at ligge. Han stillede sig igen hen ved Lugen.

Det hændte ofte, at han ikke kunde sove. Mangen Nat havde han — ligesom nu — stillet sig hen og stirret ud i Rummet, alene med sine onde Tanker. Da havde Himlen staaet høj og vid over hans Hoved, en sval Vind havde strøget over hans

Tindinger, og at indaande Nattekøligheden var som at vækkes af en fæl Drøm.

Men saadan var det ikke nu.

Han saa undrende op mod Himlen; trang og graa var den som en tilstoppet Kasse. Det, han indaandede, var ikke Luft; det var noget varmt, lummert Noget, som voldte Modbydelighed og Kvalme.

En underlig Nat! Der var intet, som levede. Ikke en Sky, som drog over Himlen, ikke en Fugls Pip, ikke et Vindpust.

Og i ham selv fandtes der noget, som han ikke kunde komme bort fra, noget, som var vokset frem saa oppustet stort som en uformelig Svamp, noget, som kunde ødelægges i Dag for blot at skyde større op i Morgen.

Han havde en Fornemmelse af, at et eller andet burde komme ham til Hjælp, men han vidste ogsaa, at det ikke vilde ske. Det var for sent nu.

Fandtes der da ingen Hjælp?

Nej — — alle vilde de le, eller holde ham for Nar. Ingen vilde have det rette Ord til at løse det, som bandt hele Verden i Nat. Alle vilde de lade ham gaa — uden at sige dette Ord, som han selv ikke kendte.

Hans Svælg var brændende tørt, han led al Dødens Angst hundrede og atter hundrede Gange,

men han stod saa sløv og dorsk, som om der intet var paa Færde. Thi alt var forgæves.

En underlig Nat! — Han strøg sig henover Haaret, som var pjusket og vaadt. Vilde det være graat i Morgen? Vilde han hele sit Liv bære Mærke af denne Nat? Vilde Menneskene faa at se, at han havde gennemlevet tyve, tredive Aar i disse langsomt henrindende Timer?

*

*

*

Men Morgenen kom, som om ingenting var hændt, hans Nattevaagen endte og Arbejdet begyndte. Hans Haar var ikke graat og hans Ansigt ikke gult — som den Gamles derhjemme — hans Kraft var ikke visnet bort, han var den samme som i Gaar.

Men alle Tanker var døde, alt Liv var dødt, der fandtes kun eet: Gærningen. Det, som skulde gøres. Han selv eller hun. Det var lige meget nu, hvilken af Delene det blev.

Han vilde tale med hende først. Maaske fandtes der Redning endnu; men han troede det ikke.

Da Aftenen kom, sad han igen paa Kalktruget

i Skovbrynet. Han ventede taalmodigt, indtil han saa hende komme, og først da hun var tæt ved ham, rejste han sig.

»Jøsses! — — Jeg blev saa bange,« udbrød hun.

»Du blev ikke bange for mig, du blev bange for det, du gaar til. Du skammer dig!«

»Hvad skulde jeg skamme mig for?«

»Jeg har noget at sige dig,« vedblev han uden at bryde sig om hendes Spørgsmaal. »Sæt dig her og lad os tale sammen.« — Han pegede paa Kalktruget, hvor han havde siddet.

Hun svarede ikke.

»Du har været sammen med mig saa mange Aftener, at der vel ikke er noget at betænke sig paa,« sagde han haardt.

Hun blev forskrækket. Der var noget i hans Ansigt, som skræmmede hende og tvang hende til at adlyde.

»Jeg sætter mig her,« svarede hun og satte sig paa en Sten.

Han tog igen Plads paa Kalktruget.

»Du har nok ingen Mangel paa Kærester nu for Tiden,« begyndte han efter en Pavse.

»Jeg synes, det kan være dig lige meget, hvad

jeg har eller ikke har,« svarede hun med fremtvungen Kæphøjhed.

»Saa? Men det er mig nu ikke lige meget.«

Der kom intet Svar.

Maanen stod bag Skoven, og det kunde ikke blive mørkere end det var.

Han sad og saa paa hende. Hun saa ud som en Købstadspige, saa fin og bleg. Og mens han saa og saa, fortrak hans Ansigt sig i et Slags truende Smærte. Hun vred sig under dette Blik, som stirrede saa underligt.

»Jeg har vel ikke taget Tjeneste paa Livstid hos dig,« sagde hun med et Forsøg paa at frigøre sig fra Frygten, »jeg har vel Lov til at gøre, hvad jeg vil.«

»Det har du,« sagde han.

»Men du havde alligevel gerne kunnet møde mig ved Højholtet i Løverdags, som jeg bad dig om,« begyndte han paany efter en Pavse.

»Nej! For nu skal det være forbi,« sagde hun og saa ham ind i Ansigtet.

Han løftede Haanden og strøg sig med Bagsiden over Hage og Mund. Det varede noget, inden han svarede.

»Men du vidste, at det var Alvor,« sagde han saa.

»Det nytter vel ikke altid, hvad man véd!«

»Nej, det nytter ikke.« — Han slog med sin knyttede Næve i Kalktruget.

»Og nu vil jeg gaa,« sagde hun og vilde rejse sig.

»Nej, du bliver!« raabte han og puffede til hende, saa at hun satte sig.

»Jeg véd ikke, hvad der gaar af dig i Aften,« sagde hun usikkert.

»Der gaar det af mig, at nu skal det blive enten til det ene eller til det andet imellem os.«

»Det kan ikke blive til mere end een Ting. Jeg vil ikke mere gaa med dig.«

»Men du kan gaa med ham,« — han pegede op mod Hovedbygningen — »du kan gaa med Per Ols' Henrik, og du kan gaa med andre.«

»Du lyver!«

»Gør jeg det?«

Hun rejste sig igen, men han kastede hende tilbage, saa at hun maatte gribe for sig med Hænderne for ikke at falde.

»Jøsses, hvor du bærer dig ad!« raabte hun med halvkvalt Stemme. Hun var nu saa bange, at hun rystede.

Der kom en Skygge af en Mand ud fra Hoved-

bygningen og gled ind i Kratskoven paa den anden Side af Haven.

De havde begge set den.

»Hvad tror du, at en Herre som han vil med en Tøs som dig? Men jeg vil gifte mig med dig!«

»Tak! Jeg tror, vi helst maa vente lidt.«

»Og hvis du er kommen i Fortræd, saa vil jeg alligevel gifte mig med dig,« vedblev han med en hæftig Hvisken. Den Anden var muligvis saa nær, at han maatte høre Ordene, dersom de blev talte altfor højt.

»Og faa en Svigerfader, som har været i Tugthuset! Nej, det er for fin en Familie for mig.«

Hvis han vilde slaa hende nu, behøvede hun kun at raabe om Hjælp. Men han gjorde ikke Mine til det. Han foer blot sammen, som om han selv var bleven slaaet.

»Fa'er gjorde det i Drukkenskab og Forvildelse, det véd du godt,« svarede han næsten ydmygt. »Blodet kommer let i Kog hos os, naar nogen gaar os for nær; det ligger til Familien. Det — med Fa'er — har været drøjt nok for mig, uden at du behøver at minde mig om det.«

»Men saadan noget vasker man alligevel ikke af sig.«

»Der er meget, som man ikke vasker af sig, naar man først er kommen ind i det.«

»Du behøver ikke at prædike for mig. Det er nok med de fire Bededage om Aaret.«

Nu rejste hun sig igen, og han lod hende staa. Men han greb med et haardt Tag om hendes Haanded.

»Du havde ikke behøvet at begynde, naar du ikke kunde lide mig! Nu skal du lade det blive ved det gamle.«

Hun vendte og drejede forgæves sit Haanded for at faa det frit.

»Og hvis du ikke kan,« vedblev han indtrængende, »saa vær blot i Aften mod mig, som du før har været. Jeg kommer i saadan et underligt Humør, naar jeg tænker paa, hvordan vi to har haft det sammen — — hvor mange Gange jeg har sidet derhenne ved Broen og ventet — — Havde du forlangt Hjærtet ud af Brystet paa mig, saa vilde jeg have sagt: Dér har du det!«

»Jeg kan lade mig nøje med mindre.«

»Du skulde ikke tale i den Tone! Du véd ikke hvad der boer i mig.«

»Det var nok heller ikke godt, om man fik det at vide!«

Han havde rejst sig. Han bare saa og saa paa hende, men hendes Blik undgik hans.

Han syntes, at hun burde føle, hvor langt hellere han vilde gaa bort og dø end gøre hende noget ondt; blot hun vilde blødgøre ham med et Ord. Han syntes, at hun maatte forstaa det. Derfor stod han og saa. Men det var umuligt at sige noget, som hun ikke vilde besvare med Haan.

»Du er det eneste Menneske, jeg har holdt af,« sagde han kun, »og vi ser maaske aldrig hinanden mere.«

»Vil du bilde mig ind, at du gaar hen og hænger dig?« spurgte hun spotsk og smilede sorgløst. Hun vidste jo, at han sagde det bare for at skræmme hende.

»Det — eller maaske noget andet.« Hans Mæle var bleven tykt og utydeligt.

»Saa vil jeg give dig et godt Raad,« sagde hun leende og spejdede ind mellem Buskene efter Undsætning, »tag et Reb, som kan bære en Tyrekalv, og se vel til, at der ingen Knuder er paa det. — Det er saa kedeligt, naar man hænger sig og saa bliver i Live.«

»Du er ikke noget Menneske — Djævel!«

Det lød som et dumpt Slag, da han stødte til, og han hørte et Skrig ligesom gennem Bruset af en

mægtig Strøm. Han stødte og stødte, han frygtede for at høre denne Latter igen — Latteren over dem, som bliver i Live.

Men der blev stille, saa underligt stille. Der var ingen, som lo mere.

Der kom nogen løbende, saa at Grenene bragede, og han saa noget ligge paa Jorden.

Der stod to Mennesker og stirrede paa ham. Det var Huslæreren og en af Gaardens Karle, nu kendte han dem. Og hans Hoved blev pludselig klart.

»Før mig til Sognefogeden,« sagde han og kastede Kniven fra sig med et Udtryk af Væmmelse.
»Men aldrig vil jeg angre det.«

HISTORIEN OM ET LOMME- TØRKLÆDE.

MAN havde drøftet de sidste Avisers Nyheder, Kornpriserne og den foregaaende Uges Kommunal møde; nu faldt Talen paa vor Rigsdagsmand. Herrerne nippede til Toddyerne og Stemningen blev gemytligere. Samtalen mistede sin Tørhed, og Ræsonnementerne isprængtes med Smaahistorier.

»Første Gang jeg saa ham,« sagde Fogeden, »var han endnu ikke Rigsdagsmand, men der var Tale om, at han skulde blive det. Det var ved en Middag hos Ritmesteren, og Per var med — — — naturligvis — paa Grund af hans Stilling i Kommunen. Naa, vi var komne til at sidde ved det samme Whistbord. Han passede sine Kort meget ordentligt, og der var ikke noget at sige paa Fyren, undtagen Bondestorsnudetheden, som skinnede igennem. Den lapsede Notar Ben var kommen med ved samme Bord og følte sig synligt generet, skønt han

begribeligvis ikke vilde lade sig mærke dermed. Men allerbedst som vi sad, tog Per sit Lommetørklæde frem, langsomt og pertentligt. Det var sammenlagt og strøget som et rigtigt Søndagslommetørklæde, og han maatte pille det fra hinanden Lag for Lag, som om det havde været Bladene i en forgyldt Fruentimmersalmebog, og hver Gang han tog i det, knitrede det, saa at det kunde høres i hele Værelset. For Lommetørklædet var stivet!«

Fogeden kastede sig tilbage i Stolen, og de andre istemte lydeligt hans diskrete, dæmpede Latter.

»Det var den Gang,« bemærkede en af de øvrige. »Nu maa ingen tro, at Hr. Assarson' gaar med stivede Lommetørklæder.«

Og saa tog hele Selskabet sig en Slurk.

Det kunde være rart at komme væk fra Røgen og Spirituslugten for en Stund. Jeg gik ud i Haven og gav mig til at gaa frem og tilbage i en af dens lige Gange. Jeg tænkte paa Historien, og alt som jeg tænkte, fik den en anden Betydning for mig, thi jeg kendte Manden og hans Hjem. Da Børnene endnu var smaa, havde jeg ofte været der; vi var jævnaldrende, de og jeg. Men i al den Tid, jeg havde været borte fra Egnen, havde jeg ikke hørt noget om Per Assarson, blot en Gang imellem set hans Navn i en Avis. Nu vaagnede Minderne.

Men det var ikke hans Liv, jeg tænkte paa, men en andens, som ingen talte om: hans Hustrus.

Hun saas aldrig ude, havde ingen Omgang, og man erindrede overhovedet sjældent, at hun eksisterede. Det stivede Lommetørklæde fik mig til at huske paa hende.

Hun var af gammel Bondeslægt og opdraget paa gammeldags Manér, ved Bibel, Spinderok og Væv. Tre og tyve Aar gammel havde Per ægtet hende og faaet en Formue med hende; hun var nogle Aar ældre end han, som det ofte er Tilfældet blandt Almuen. Per blev hendes Guddom, men hun tilbad ham i Stilhed, og hendes Dyrkelse var Arbejde — frivilligt, ihærdigt Arbejde. Jeg har sjælden truffet nogen saa ordknap som hun, men hun var aldrig uvenlig, hun syntes blot at være saa optagen af, hvad hun havde mellem Hænder. Jeg tror ikke, at hun havde en Tanke for andet end Husholdningen og sin Mand.

Hun var mere end hans tjenende Aand; hun syntes at være hans legemliggjorte Villie. Et Ord af ham var saa afgørende som en Befaling. Men der var ikke Spor af Hykleri i hendes Væsen. Det var ikke Underkastelse, ikke Offervillighed, ikke nogen af disse Floskler, som eksisterer for de forfinede Klasser. Det var noget, som kun findes hos halvt-

udviklede Naturmennesker, og Sproget har ikke nogen Betegnelse derfor. Det er en Ejendommelighed, som man kan se hos mere end een Bondekone, og som her kun fremtraadte i mere udviklet Form.

Alle hendes Naturinstinkter og Sjælsævner var rettede mod eet eneste Formaal: at gøre Nytte. Og Midtpunktet for det hele var Manden — »Fa'er«, som hun kaldte ham. Hele Huset gennemtrængtes af denne Opfattelse, den meddelte sig til Børnene, den smittede Tjenestefolkene.

Han talte sjælden med hende om sine Fremtidsplaner, men hvad der skulde gøres i Dag og i Morgen, var hun altid klar over. Og hun glemte aldrig noget. Det hændte aldrig, at naar han kom ind for at klæde sig paa til et Stævne, et Møde eller et Selskab, hans Klæder saa ikke laa børstede og alt var i Orden.

Tilsyneladende greb hun aldrig ind i hans Handlinger, og dog er det uberegneligt, hvilken Indflydelse denne ordknappe Kvinde, uden selv at vide det, har haft paa hans Liv og Udvikling, blot ved at gøre, hvad hun ansaa for sin Pligt. Dette uomtvistede Overherredømme, denne trygge Ro, dette at vænnes til at se alt gaa som et Uhrværk, havde trykt sit Præg paa Manden. Netop disse Omgivelser havde udviklet ham til den Karakter, han var.

Der fandtes i hans Optræden en sikker Tillidsfuldhed, som var vokset op af Følelsen af at være absolut uantastelig i sit Hjem. Hans Ro i alle ydre Stridigheder grundede sig paa Bevidstheden om at være fri for Rivninger og Splittelse i Hjemmet. Allerede i Tanken derom maatte der ligge en Hvile. For hans Vedkommende kunde der aldrig være Tale om at blive nervøs.

De moderne Theorier vilde maaske have haft vanskeligt ved at erkende dette for et Ægteskab i højere Betydning, men sikkert er det, at dette Forhold — saa frit for Pjat og Romantik — var kærnesundt, og at det gav denne Mand en Frihed og en Styrke i hans Bevægelser, som ikke vilde have været mulig under andre Omstændigheder. Det var som at se sig selv fordoblet. Thi hun forstod ham altid, naar der var Tale om at udføre hans Villie; et hemmeligt Instinkt syntes at erstatte, hvad hun manglede i Intelligens. Og der var aldrig Spørgsmaal om hvorfor. »Per vilde have det«, det var tilstrækkeligt.

Naar han opholdt sig i Byen under Rigsdags-samlingerne, vogtede hun Hjemmet, aarvaagen som en Gaardhund. Han behøvede aldrig at nære Spor af Tvivl om, hvorvidt nogen af hans Befalinger blev adlydt eller ej.

Saaledes havde hun arbejdet og slidt Aar efter Aar. Der laa et langt Samliv bag dem. Havde de tilhørt en anden Samfundsklasse, vilde de have holdt Sølvbryllup med Skaaler og Hurraraab. Men det behøvedes ikke her; for hvem skulde den Komedie være spillet?

Nu er hun gammel og kroget, ligegyldig for sit Ydre, men udholdende i Arbejdet. Han har holdt sig godt og er en Mand i sine bedste Aar. Ingen, som ser dem sammen, skulde tro, at de er Mand og Kone.

Hun er kun en Almueskvinde, med Tørklæde om Hovedet og simple Vaner. Han er ikke længere Bonden, han er den fremragende Rigsdagsmand Hr. Assarson; men imellem de to er der et Baand, ligesaa stærkt, som om det var knyttet af poesinærede Følelser, thi skønt de aldrig har reflekteret derover, véd de begge, at de ikke kan undvære hinanden. Et Forhold saa enkelt som deres rummer ingen Tvivl, ingen Frygt.

For længe siden har Mo'er Bolla lært, hvad der udfordres til en Gentlemans Dragt; men for mig laa der noget rørende i selve hendes Indfald med at stive Lommetørklædet til Per. Til ham kunde ingenting blive godt nok! Det havde været den

Tanke, der laa til Grund. Og denne Bagatel, som de lo saa meget af, vakte hos mig næsten Ærbødighed. Den talte om en af disse glemte Eksistenser, hvis Livsgærning ofte bærer saa rig Frugt, men som aldrig foreviges af pralende Minderuner.

EFTER TORVEDAGEN.

TORVERØRET var forbi, og de, som havde forglemt sig selv og var blevne tilbage i Byen saa langt ud paa Eftermiddagen, fik travlt med at begive sig paa Hjemvejen.

I den lille Boghandel, som mere lignede en Bogelskers stilfærdige Krog end en almindelig Butik, havde Ejerinden sat sig til Ro med sit Haandarbejde. Hun ventede ikke flere Kunder den Dag.

Men hun havde ikke siddet der længe, førend en midaldrende Mand traadte ind.

Ved første Øjekast saa hun, at det var en Arbejder, at det lange Skæg var velplejet, at Ansigtstrykket havde et Træk af Sørgmodighed, samt at Klæderne var hjemmevævede og ualmindeligt propre. Det næste Blik sagde hende, at Manden, uagtet hans blege Ansigt og værdige Holdning, var — fuld.

Hun saa det paa hans sløve Blik og foer sammen derved. Ikke af Frygt, skønt hun nærrede en

panisk Skræk for berusede Personer, men fordi denne Opdagelse kom saa uventet, og desuden ogsaa af en anden Grund, for hvilken hun ikke straks kunde gøre sig Regnskab.

Det er modbydeligt, naar et raat Ansigt bliver oppustet og glødende under Rusens Indflydelse; men at se Intelligensen kæmpe mod denne idiotiske Sløvhed og bukke under, at se Øjne, der af Naturen er sjælfulde, stivne til et glansløst Blik, det er noget saa uhyggeligt, saa oprørende for den, som ikke er vant dertil, at hele ens Eksistens rejser sig imod det.

Det var dette, som Boghandelens Ejerinde følte, mens hun betragtede sin Kunde, som trods alt vakte hendes Interesse eller snarere hendes Nysgærrighed; thi hele hans Ydre med sin for hans Stilling usædvanlige Pyntelighed syntes at udtale en Protest mod den Tilstand, hvori han befandt sig, og det samme gjaldt om hans endnu i Rusen fornuftige Ansigtstryk. Hvis man ikke lagde Mærke til de fortinnede Øjne og de altfor slappe Knæ, kunde man anse ham for et Mønster paa en Arbejder.

Han forlangte en lille Lægebog, som bruges meget af Almuen. Den laa fremme paa Disken, og da han havde faaet den, begyndte han med stor Omstændelighed at blade i den og læse, som Bøn-

der plejer, naar de køber Bøger. Han var sig fuldt bevidst at have drukket for meget, og i hver af hans Bevægelser røbede der sig et Forsøg paa at skjule det. Han vilde vise, at han kunde baade tænke og tale, staa og gaa, men den højtidelige Forsigtighed, hvormed han udførte disse Kunststykker, viste noksom, hvilken Anstrængelse de kostede. Det hele vilde have været ubeskriveligt komisk, hvis blot Manden selv ikke havde set saa godt ud. Som det nu var, virkede alt dette endnu pinligere paa hende, som saa ham. Hun var ikke saa bange, som hun vilde have været for en almindelig Fyldebøtte, men den Forbrydelse, han begik mod sig selv, forekom hende større.

»Tror Fruen, at man kan have nogen Gavn af denne her Bog?« spurgte han og saa paa hende.

»Jeg véd ikke,« svarede hun undvigende. »Jeg tror, man gør klogere i at raadspørge en Læge.«

»Jeg har øst Hundreder af Kroner ud til Doktorer, og det har ikke hjulpet endda,« sagde han med en vis Pirrelighed.

Hun tav og ønskede, at han vilde gaa.

»Der er nok ikke meget ved denne her Bog,« begyndte han igen efter en Pavse.

»Det kan gærne være,« indrømmede hun i en træt Tone.

»Men det er maaske Troen, som hjælper,« tilføjede han med et Forsøg paa at spøge. Netop som han saa paa hende med et Smil, der skulde være fiffigt, kom han til at gøre et ufrivilligt Skridt til Siden. Han saa sig i et Spejl og strøg sit Skæg for at indbilde hende, at han havde gjort den pludselige Bevægelse med Villie. Saa kastede han et hurtigt Blik paa hende for at se, om hun havde gennemskuet ham.

Hun saa urokkeligt alvorlig ud.

»Tror Fruen ikke, at det er Troen, der gør det?« gentog han og traadte hen til Disken med et nyt Forsøg paa at se munter ud.

»Det kan gerne være,« svarede hun.

»Jeg mener nu, at det er Troen, som hjælper. Ja, saa tager jeg den Bog, vær saa venlig at pakke den ind for mig.«

Ved disse Ord traadte han igen et Skridt til Siden, men tog sig straks sammen og trak kraftigt ned i Vesten, som om den havde siddet skævt.

Hun rejste sig for at pakke Bogen ind.

»Fruen gaar paa Krykker?« sagde han hurtigt og i en anden Tone.

»Ja,« svarede hun tvært. Det forekom hende umuligt at drøfte dette sørgelige Faktum med et drukket Menneske.

»Hvordan er det gaaet til?« spurgte han med øjensynlig Interesse og sikrere Stemme.

»Ved et Ulykkestilfælde,« svarede hun kort og med et skarpt Blik.

»Aa,« sagde han næsten nedslaaet, »jeg troede, det var Værk; der er mange, der bliver lamme af den Syge. Kan Fruen aldrig blive rask igen?«

»Nej,« svarede hun haardt.

Han mærkede det, lagde Pengene paa Disken, bukkede og gik, idet han kastede endnu et langt Blik til Krykkerne.

Boghandelens Ejerinde satte sig igen til Arbejdet, men inden en halv Time var omme, stod hendes Kunde atter i Døren.

Det var med en vis Utaalmodighed, at hun besvarede hans Hilsen.

»Fruen maa undskylde mig«, sagde han høfligt, »men jeg har ikke kunnet lade være at tænke paa de Krykker, og til Slut maatte jeg komme tilbage for at tale med Fruen om dem. Min Kone har lidt af Værk i syv Aar og kan nu ikke gaa et Skridt uden Krykker; Fruen gaar saa flinkt med sine, og derfor tænkte jeg, at hvis jeg kunde skaffe hende — den Stakkel — et Par af samme Slags, saa vilde det være en stor Lettelse for hende. Tror Fruen ikke det?«

»Jo, det tror jeg nok,« svarede hun med en Følelse af Anger over sin tidligere Uvenlighed.

»Og saa vilde jeg gjerne bede, om jeg ikke maatte se rigtigt paa dem, for saadan nogle har jeg aldrig før set.«

Hun rakte ham en af Krykkerne, og han betragtede den nøje.

»Ja, det er rigtignok noget andet end min stakels Kones!« udbrød han beundrende. »Men de er vel meget dyre?«

»Ja, jeg er bange for det.«

»Men det gør ikke noget; hun skal alligevel have saadan nogle. Fruen maa undskylde min Næsvished, men jeg kunde ikke lade være med at spørge.«

»Det glæder mig, at De gjorde det,« svarede hun sagte. »Det var kønt af Dem at tænke paa Deres syge Hustru.«

»Jeg tænker altid paa hende,« sagde han jævnt og fik Taarer i Øjnene. »Der er bleven gjort alt, hvad der staar i menneskelig Magt, men det har ikke hjulpet noget.«

»Det er slemt, naar Konen i et Hus er syg,« sagde Fruen uden at se op.

»Det er sandt nok,« svarede han og rystede sørgmodigt paa Hovedet. »Men kan Fruen tænke

sig, at saa daarlig min Kone end er, har hun dog selv vævet disse Klæder.«

Med kærlig Stolthed rakte han sit ene Frakkeærme frem, og Fruen strøg med Haanden henover det.

»Det er rigtig pænt Tøj,« sagde hun.

Nu saa hun ham i et nyt Lys, og opmuntret af hendes Venlighed begyndte han at fortælle — uforbeholdent, som Bønder gør det — om Hustruens lange Sygdom, om sine Prøvelser, sine Sorger og Forhaabninger, og alt som han talte, blev han grebet af sin egen Følelse og Erindringen om, hvor han havde lidt og arbejdet og altid stræbt at holde sig oppe. Blikket mistede lidt efter lidt sin Sløvhed, og Holdningen blev sikker. Men af og til maatte han kæmpe med de frembrydende Taarer, thi Rusen havde endnu saa megen Magt over ham, at han let blev rørt.

Saa gik han, og efterlod sig et venligt Minde og et talende Vidnesbyrd om den sande Ængivenheds Ævne til at hæve og forædle alt — om det saa er en drukken Mand.

HEDENATUR.

DER er stille herude paa Heden, og ikke en Lyd naar dit Øre — jo, derovre fra Vejen Larmen af en skrøbelig Vogn, men den fjærner sig mere og mere, og nu er det atter stille.

Ikke alle forstaar at opfatte Skønheden ved et Landskab som dette, ikke alle er i Stand til at nyde denne Naturens storslaaede Hvile. Og dog er den saa overvældende stemningsfuld.

Den, som en Gang med aabne Øjne og vaagen Sans har set et saadant Hedelandskab, som man kan finde dem i det nordlige Skaanes Skovegne, han forstaar, at man kan elske en saadan fattig Natur.

Men saa maa man ogsaa have set den, ikke som en Rejsende, der blot længes efter Maalet og i Forbifarten kaster et Blik paa Omgivelserne, heller ikke i Selskab, under Konveniensen's stive Former og meningsløse Pjæt, men ensom ligesom Heden og fri som den.

Helst en Dag ud paa Eftersommeren, naar Lyn-gen har skiftende Farver, fra det dybeste brunt til fløjelsblødt grønt. Enebærbuskene vokser i frodige Klynger mellem mosgrønne Stene, og Tyttebærrisene breder sig med rødmende Bær. Man kaster sig i det korte Græs paa en Bakkeskraaning, overskygget af et Par Birke, der har forvildet sig herhen, og lader Blikket glide ud over Egnen!

I Høje og Dale hæver og sænker den sig, og overalt har den magre Grusjord klædt sig i samme yppige Skrud. Mørke Farver, men desto bedre aftegner de sig mod den blaa Himmel.

Mellem et Par Bakker ses den stolte Skov, og langt borte Taarnet af en eller anden Kirke.

Ikke Spor af opdyrket Land i hele Egnen, ikke et menneskeligt Væsen; men nede i en Dalsænkning, hvor en Kilde har lokket en Smule Græs frem, gaar nogle Køer og Heste; med deres trygge Velbefindende gør de Billedet mindre øde, end det ellers vilde have været.

Naar man ligger saaledes, hensunken i Tanker og Lediggang, kan det stundom forekomme en, som om Tiden stod stille, som om al den Uro, der ellers river en med sig, pludselig slap sit Tag, og alle smaa, egoistiske Bekymringer faldt bort og man kun følte en dyb, alt overdøvende Glæde over at være

Menneske og leve. Da lærer man at elske Stilheden og Heden, da vænner Øjet sig til at opfatte disse i hinanden glidende Farvenuancer, som er saa ejendommelige for denne Natur, og hvorfra den netop faar sin Skønhed.

Mellem tornede Enebærbuske og stenede Tuer snor den smalle, fasttrampede Gangsti sig.

Se paa det Føl dér.

Sikken en lille Gavstrik! Se, hvor han ruller sig i Græsset og strækker sig i Solskinnet, medens han med det samme holder Udkig efter os med sine fiffige Øjne. Hvilken fløjelsblød Mule — og hvilken smidig Krumning af Halsen!

Men lad os gaa videre.

Du har maaske aldrig set virkelig Fattigdom? Jeg skal vise dig den. Ikke denne »ædle Armod«, som Digterne synger om, men den virkelige Nød, som opstaar af Mandens Pimper og Konens Sløvhed.

Bag denne Gruppe Træer ser du Huset — thi det er virkelig et Hus, denne Rønne, og her bor der Mennesker.

Der er ikke den mindste Smule Have, ikke saa meget som en Kartoffelkule, intet Spor af Menneskefod eller Menneskehaand, undtagen denne krogede Gangsti og denne Bolig.

Væggene er af utilhuggede Kampesten, løseligt klinede med Ler paa Indersiden, Straataget er ødelagt af Vejr og Vind, den ene Gavl er borte, og Huset, som tidligere har haft to Stuer, har nu kun een i brugbar Stand. Flere af Vinduesruderne er ituslaaede, og graa Pjalter stoppede i Hullerne. Det er, som om denne smudsiggraa Farve var Fattigdommens Uniform.

Det lønner sig ikke at gaa indenfor, thi det Indre svarer fuldstændigt til det Ydre: et Lergulv, hvor Vandet staaar i Pytter, naar det regner ned gennem det utætte Tag, en Seng eller et Leje med snavsede Pjalter, et umalet Bord, to vaklevorne Stole, en Økse, en Kiste, et Skab og to Træsko — det er Bohavet, Familiens hele Eje, alle dens Resourcer.

Beboerne faar du vel næppe at se, thi om Sommeren er de sjælden hjemme undtagen om Natten. Børnene faar deres Forraad af groft Rugbrød, maa-ske nogle kolde Kartoffler og — dersom Forældrene for Øjeblikket er ualmindeligt velhavende — en Klat Surmælk i en Lerkrukke. Og saa maa de passe sig selv, som de bedst kan, det vil sige de større maa passe paa de smaa.

Dér ser du tre af dem ligge paa Jorden og lege. Grimme, snavsede Unger med brede Munde og tynde

Ben. Den ældste af dem har et forfærdeligt Ar paa den ene Kind, som vansirer hele Ansigtet. Den Gang hun var lille, var Moderen en Gang gaaet fra hende, og saa faldt hun over mod Kakkellovnen. Det var om Vinteren, og Ovnene var varme.

Til hvilket Liv vil disse Børn vokse op? Drengene til Slid og Slæb og Drukkenskab, Pigerne til det, som er endnu værre. Men deres Ydre er saa frastødende, og man føler mere Modbydelighed end Medlidenhed.

Det hele gør et ubehageligt Indtryk. Det er, som om man selv tyngedes af en Skyld.

Du skal ikke give dem Penge, thi det nytter ikke noget. Kan du ikke tage dem bort fra Forældrene, er der ingenting vundet, og vi kan alligevel ikke med en Almisse købe os fri for Tanken om deres Fremtid; den vil stadig forfølge os paa Hjemvejen, indtil det travle Liv atter udsletter den.

Kom, lad os gaa.

Naa, dér møder vi Moderen. Hun har været i Byen og solgt Koste, nu kommer hun hjem med Brød. En tung, men kraftig Skikkelse, et sjælløst Udtryk. Solbrændt, urenlig, væmmelig.

Hun kender mig, og jeg maa give hende noget, men jeg véd, at — — —

Ja, er det ikke afskyeligt, naar de bøjer sig ned

for i krybende Venlighed at kysse en paa Haanden? Selve deres Tanke, at man skulde kunne tillade et saadant Hykleri, synes mig paa een Gang at indeholde en Fornærmelse og en Trusel. Hun har set, at jeg hver Gang trækker Haanden bort, og dog vil hun ikke tro mig, tænker maaske oven i Købet, at jeg gør det af Hovmod. Og jeg indrømmer, at jeg gyser ved den blotte Forudfornemmelse af at berøres af hendes Læber. Maaske har hun endnu saa meget Instinkt tilbage, at hun føler det; hvem kan vide? Hendes Interesser og Stræben er ellers netop de samme som Dyrenes, hverken højere eller rigere, ja stundom synes de næsten lavere.

Der findes ikke Spor af Intelligens hos hende; hvis der har været nogen, er den uhjælpeligt gaaet tabt i den Atmosfære af Raahed, der udvikler sig i et Hjem som hendes.

Hun har fortalt mig sin Historie uden Tilbageholdenhed, uden at skjule noget; og medens hun i Erindringen tilbagekaldte svundne Tider, saa jeg for første Gang et Glimt af Sjæl lysne gennem Sløvheden, som opløste sig i en Strøm af Taarer.

Hendes Ulykke begyndte med en Mesalliance. Ja, du skal ikke le; der raader virkelig en stræng Kasteforskel blandt de lavere Klasser, og »Aristokrater er vi alle«.

Hendes Fader var Ladefoged — hun sagde det med Stolthed — og hendes Mand kun en simpel Arbejder, men han var ung, rask og saa godt ud. Allerede den Gang havde han begyndt at drikke, men hun troede paa sin Ævne til at gøre ham til et bedre Menneske, giftede sig trods Forældrenes Indvendinger og blev forskudt i Vrede af dem. Hvis Manden havde overvundet Lasten, sparet og var bleven velhavende, vilde de vel have taget hende til Naade igen; men nu blev Enden paa Historien den sædvanlige: Ægteemanden var Ungkarlen lig, blot mindre elskværdig.

Inden en Uge var omme, havde han drukket sig fuld, inden en Maaned bankede han hende, inden et Aar havde han solgt alt, hvad hun ejede. Nu har de været gifte i femten Aar og haft tretten Børn. Hun faar Prygl, saa ofte han er fuld, og han er fuld, saa ofte han har Penge. Og dette er langt fra sjælden, thi han er en dygtig Arbejder.

Jeg har spurgt hende, hvorfor hun ikke er løbet fra ham for længe siden, og har faaet til Svar, at han er »det skikkeligeste Menneske, der gives«, naar han bare er ædru — Skade kun, at han saa altid er ude paa Arbejde, saa at hun ikke kommer til at nyde godt af hans Skikkelighed.

De fleste af Børnene er døde, og hun synes at

være tilfreds dermed. Sult og Prygl var jo det eneste, som ventede dem.

Men lad os forlade alt dette og gaa hjem over Heden.

Den har faaet noget øde over sig, nu da Solen er ved at gaa ned; men langt borte paa en Bakkekam staar en enlig Ko og tygger Drøv i stille Tilfredshed, aftegnende sig skarpt mod Aftenhimlen, som om den var malet paa Guldgrund.

Her forlader jeg dig; maaske er du ked af mit Selskab, træt af vort Strejftog og vred over det Uskønne i Billedet. Men tro mig, Sandheden er ligevel det Skønneste i Livet — om den saa er aldrig saa hæsliq.

HR. TOBIASSON.

»**D**^u har altid været et Fæ,« sagde Hr. Tobiasson til sig selv tidligt paa Juleaften, da han efter endt Barbering løftede Lyset op mod Spejlet for at se, hvorledes Arbejdet var lykkedes. Han saa længe paa det gamle Ansigt, som ud fra Speilet betragtede ham med ikke mindre Opmærksomhed.

Ja, Hr. Tobiasson var et usædvanligt gammelt Fæ, det vidste han. Men han kunde ikke forstaa, hvorfor han skulde være det. Han havde lige fra Barnsben stræbt at være klog og forstandig, som alle andre var det. Men det var ikke lykkedes. Og derfor stod han nu og granskede sit Ansigt, som om han dér kunde finde Svar paa de Spørgsmaal, han stillede til sig selv. Ansigtet saa imidlertid ud, som om det tilhørte en ganske intelligent gammel Herre. Derfor var der ingen, der troede, at han var saadan, som han virkelig var. Og det var heldigt.

Et løjerligt Ansigt var det. Det kunde blive

langt og det kunde blive kort. Det havde bløde, bevægelige Træk, ligesom af Kautschuk. Munden var sammenklemmt, som om en havde lukket den ved at give Hagen et Tryk, Næsen var klodset og stor og beherskede det Hele med komisk Majestæt. Over den blanke Isse laa Haaret trukket i tynde Striber for at skjule Skaldetheden, men fra Ørene voksede det rundt om Nakken i kortklippet, staalgraa Frodighed.

Ud af dette Guttaperkaansigt smilede et Par lyse Øjne, dækkede af tunge, rynkede Øjenlaag, der lignede Gardiner. Ved en ondskabsfuld lille Trækning ved den ene Mundvig i Forbindelse med en Sammenknibning af disse Øjenlaag kunde dette Ansigt forvandles til en Personifikation af gammelmandssnedig Underfundighed. Det vidste Hr. Tobiasson, og han vidste, at det var hans Lykke, thi deri laa hans eneste Værn, naar Dumheden vilde skinne igennem.

»Ja ja,« sagde han og saa paa det godmodige gamle Ansigt med dets mange Folder, Furer og Rynker.

Dette »ja ja« var for ham et Slags Selskab. Det kunde svare paa alt og sige alt. Hele Dage kunde gaa, uden at han havde anden Omgang end det. Men det kunde ogsaa være tilstrækkeligt, thi

egentlig bestod han af to Personer. Og det var netop det, der ærgrede ham.

. Han var flyttet den lange Vej fra Lund til Stockholm bare for at blive fri for den ene af disse to. Og nu var han alligevel sluppen med, det følte Hr. Tobiasson. Derfor var det, at han trak Ansigtet sammen, saa at Munden blot blev til en Streg og Hagen løftedes op imod Næsen. Af Øjnene var der næsten ikke Spor at se: Gardinerne var trukne for; og Hr. Tobiasson kløede sig i Nakken, hvor der endnu var noget at klø i. Ja, to Personer var han. Den ene en gammel Tosse, som ikke kunde lade være at holde af hele Verden, den anden en indædt Skeptiker, som smilede haanligt ad denne Sentimentalitet.

Naarsomhelst Hr. Tobiasson traf nogen, som trængte til Hjælp, stak Tossen Hovedet frem og forlangte, at han skulde træde til. Og dersom Hr. Tobiasson roligt svarede, at hver maa hjælpe sig, som han kan, da fik han sin Plageaands Magt at føle. Thi denne gav ikke tabt. Han kunde holde den arme Mand vaagen hele Natten, han skreg ham ind i Ørene, at han var en forstokket gammel Synder, ja han forbitrede ham hver eneste Bid Mad og fik ham til at have en Følelse, som om han havde stjålet den fra andre.

Naar Hr. Tobiasson tilsidst var saa forpint, at han ikke kunde mere, føjede han Tossen. Men saa kom Skeptikerens Tur! Og havde Hr. Tobiasson haft det drøjt i Forvejen, saa blev det meget værre nu. Thi Skeptikeren var langt mere raffineret end Tossen, og han forstod at gøre saa tykt Nar ad det Hele, at Hr. Tobiasson skammede sig som en Hund. Han drillede den stakkels Mand med sin Haan, han pinte ham med mathematisk Nøjagtighed, han paaviste, hvorledes en vis lille Kapital vilde flyde bort gennem Gavnildhedens hullede Lomme, indtil en vis gammel Herre tilsidst ikke havde andet tilbage end Bevidstheden om at have holdt Hus med sine Penge som en Idiot. Slutningstableauet bestod altid af Hr. Tobiasson selv som Fattighuslem i magisk Belysning.

Med det sidste kunde Skeptikeren gøre Hr. Tobiasson rasende; i sin Forbitrelse skældte den gamle Herre Tossen Huden fuld, knyttede saa at sige Næven under Næsen paa ham og fortalte ham, at han ikke var en Pris Tobak værd.

Men ingenting hjalp. De vedblev at strides om ham, de to, og han vilde gjerne have givet alt, hvad han ejede og havde, blot for at faa Ro. Han gik altid med en hemmelig Følelse af, at hvad han gav en, det tog han fra en anden, og det var Tossen Skyld

i. Derfor besluttede han at bryde med denne; han vilde ganske simpelt rejse fra ham og søge Frelse hos Skeptikeren.

Denne kloge Beslutning bragte han til Udførelse med en Ilfærdighed, som om det gjaldt at redde sig fra et Jordskælv. Han solgte sit Hus, satte sine Lares og Penates paa Auktion og købte sig en Livrente. I Lund kunde han ikke blive, thi hver fattig Student var en Snare for ham — ja overhovedet hver eneste Student, som befandt sig i en »tilfældig« Knibe. Og dem vrimlede Gaderne af.

Han kom til Stockholm en regnkold Decembermorgen, mens Staden laa og sov. Det var ham en Nydelse, at alt saa saa fremmed og koldt ud. Her kunde han finde Fred. Hans Bøger og hans Musik skulde blive hans Verden. Studentersangen brød han sig Fanden om; her havde han den store Opera.

Og saa havde Hr. Tobiasson paa sin Jagt efter Logis fundet en møbleret Toværelseslejlighed, som var ganske anderledes end de Toværelseslejligheder, han hidtil havde beset. Han havde blot ladet et Ord falde om, at han kunde ønske at have en Chaiselongue i sit inderste Værelse, og straks var der blevet skaffet en Chaiselongue til Veje.

Værtinden var en venlig Kone, forskrækkeligt bange for, at Hr. Tobiasson skulde blive misfornøjet

og flytte bort. I hans daværende Sindsstemning gjorde denne Ydmyghed ham godt, thi den fik ham til at føle sig som en haardhjærtet gammel Mand, som ikke bekymrede sig om andet end om sin egen Bekvemmelighed. Han forsømte ingen Lejlighed til at vise sig fra denne Side. Nu skulde der være en Ende paa det gamle Liv — absolut!

Han var ligefrem bange for at faa Interesse for sine Værtsfolk.

Men nu — mens han stod og betragtede sit frisk barberede Ansigt — nu laa alligevel disse Menneskers Historie for ham saa tydelig som en aaben Bog. Han havde læst den Stykke for Stykke, uden at de selv vidste noget om det; han havde set den i selve de Møbler, som han brugte. Thi mod sin Villie var Hr. Tobiasson en meget skarpsynet og meget nysgærrig gammel Herre.

Han vidste, at disse to Mennesker havde haft et hyggeligt lille Hjem, som de selv havde samlet sig ved deres Arbejde, hun som Syerske og han som Handelskommis. Da de havde giftet sig og etableret en Forretning, var alting gaaet godt for dem, lige indtil Krisen kom og Manden paa Grund af Kautionsforpligtelser mistede alt, hvad de havde sparet sammen. Da saa Fallitboet var sluttet, maatte de begynde forfra igen. Deres bedste Værelser

havde de lejet ud for at skaffe sig en Indtægt, og alle de Møbler, som de havde tilbage, havde de anvendt til at gøre disse Værelser saa tiltrækkende som muligt; der var saa mange Værelser til Leje nu til Dags, og det var vanskeligt at faa Logerende, men de havde villet gøre deres Bedste. Selv var de tillige med Børnene rykket sammen i Sovekammeret. Hr. Tobiasson var en Gang kommen til at kaste et Blik derind: — næsten ikke andet end de nøgne Vægge, en falmet Stol, et Bord, som Malingen var slidt af, de fattige Senge, og for Resten den bitre, nøgne Nød. Det eneste, som de havde søgt at redde — Mandens Chaiselongue — den havde han nu strakt sine Kløer ud efter, blot fordi han havde Penge og de ingen havde. Var der nogen Retfærdighed i det? Og her gik han — den gamle Dovenkrop som han var! — og kroede sig i sin Overflod, mens de andre maatte slide som Slaver for sig selv og deres Børn. Var han ikke en Gøg i en Smaafugls Rede? En uforskammet gammel Gøg! Var han ikke en Usurpator og en Blodsuger?

Han havde Fruens Chiffoniere og Herrens Skrivebord, og deres bedste Divantæppe laa under hans Fødder til daglig Brug. Og maatte ikke Herren liste sig som en Tyv ud i sin egen Entré for at faa sit eget Klaver at høre, naar Hr. Tobiasson behagede

at spille paa det? Og kunde de arme Unger maaske nogensinde blive lystige et Øjeblik, uden at der straks blev tysset paa dem med et: »Den gamle Herre bliver vred!«

De havde en Tjenestepige, og hun alene vilde have været nok til at sætte Hr. Tobiasson graa Haar i Hovedet, om han ikke havde haft dem i Forvejen. For det første kunde han ikke begribe, i hvilket elendigt Hummer de kunde have fundet hende, thi der var noget i hele hendes Udseende, som om Solen aldrig havde skinnet paa hende. For det andet var hendes Klæder saa tynde og usle, at Hr. Tobiasson frøs blot af at se paa dem. Og saa saa hun altid ud, som om hun var bange for et eller andet, især for ham, og altid gik hun og strakte Hovedet frem, som om hun ledte efter det første det bedste Musehul til at krybe ned i. Han lagde Mærke til, at hun aldrig fik Lov til at komme ind til ham uden først at have gjort særligt Toilette, hvilket bestod i, at hun vandkæmmede sit forpjuskede Haar og tog et falmet og udvasket Forklæde paa, saa tyndt og saa stift som et Stykke Papir. Paa Rengøringsdage kunde han se den stakkels Pige skynde sig over Gaarden i et endnu værre Kostume end sædvanligt. Han havde særlig bidt Mærke i, at der paa hendes ene Overarm var revet et trekantet Hul

i det tynde Bomuldstøj, saa at det bare Skind kiggede frem. Naar det var en rigtig kold Dag — og af saadanne var der mange den Vinter — kunde den Rift ligefrem spøge i Hr. Tobiassons Hjerne. Han saa den for sig, hvor han gik og stod, han kunde ikke tænke paa andet, end hvor Kulden maatte bide i denne nøgne Hud, krybe langs Kroppen under de tynde Klæder, isne det blaafrøse Skind, slide i de dirrende Nerver, snige sig ind gennem hver Pore — snige sig gennem Marv og Ben, snige sig helt ind i Sjælen — denne bidende Kulde, som endog trængte gennem hans tykke Vinterfrakke. Det var til at blive gal over at føle, hvor hun frøs, og ingen lod til at se det undtagen han! Alle kunde de lade hende gaa saadan, kun ikke han — kun ikke han!

Var det ikke til at blive rent skruptosset over? Hvad kom det ham ved, at hun frøs? Det havde han sagt til sig selv hundrede Gange, og alligevel syntes han, at han var et Afskum, blot fordi han vovede at eje Penge, mens Nøden gik udenfor hans Dør.

Hvilke Kvaler maatte det ikke medføre at være rig, naar man kunde føle sig saadan til Mode for en stakkels Livrentes Skyld!

Han havde haft til Hensigt at fejre Aftenen saa

behageligt, alene med en Flaske Johannisberger og sin Musik; han havde faaet nye Noder hjem, en hel Favnsfuld at grave sig igennem. Og nu kom dette og ødelagde hans Glæde! Det var Tossen — ene og alene den forbandede Tosse, som var Skyld i det. Han havde sagt til Hr. Tobiasson: »Du kan gaa ud, lige meget hvorhen, du kan sige, at du er inviteret et Steds hen, saa kan du spadsere om i Byen og fåa dig en Bid Mad paa en Restauration. Hvad Fortræd kan du have af det? Og saa kan du overlade dem Værelserne, købe Legetøj til Børnene, noget Kjoletøj til Pigen og et eller andet til Fruen. Du kan holde dig borte, saa at det er, som om de atter havde deres lille Hjem, og som om alt var som før og der ingen Usurpator fandtes. Det kan du gøre.«

Saa vidt var han kommen, da Hr. Tobiasson faldt ind med sit »ja ja«; og han sagde det i en ærgerlig Tone, thi han kunde allerede føle paa sig selv, at hvor meget han saa stred imod, saa vilde Tossen dog slæbe af med ham — — ja ja, han vilde overlade dem alt, ja ja. — Han var fnysende gal i Hovedet. — Og hvad vilde saa Følgen blive? At de vilde mærke, at han var et Fæ. De vilde tage imod det altsammen — i Begyndelsen med overraskede Ansigter og taknemlige Smil, senere

vilde det efterhaanden synke ned til at blive en behagelig Vane, noget, som man i al Ligegyldighed var ret tilfreds med; tilsidst vilde det blive til stadig stigende Fordringer. Og saa var man under Tøffelen — Værtindens Tøffel. I Lund havde det været Husholderskens. Skeptikeren satte et Ansigt op som ved Smagen af Malurt.

Nej! Hvad kom det ham ved, hvordan deres Juleaften blev? Kunde han hjælpe alle Mennesker?

Han vilde slaa sig de Dumheder ud af Hovedet. Han vilde gaa ud og spise til Middag. Hvad var overhovedet dette med Juleaften? Var det noget, som han havde at gøre med? Juleaften? — — Den var bare for Børn! Han vilde behandle den overlegent. Han var vokset fra Juleaften. Han var en gammel Skeptiker.

Frisk barberet og pæn begav han sig af Sted. Barberet sig havde han nu en Gang; det kunde ikke gøres om igen.

Paa Gaden mødte han Børn og gamle Koner med Armstager, pyntede med Papirsmansketter. Han mødte Herrer med Pakker, Bybude med Pakker, Frøkner med Pakker. Gud Fader bevares, Folk var jo gale! Og alle syntes de at have saa travlt, alle saa de saa vigtige og forventningsfulde ud. Han følte sig tilovers eller som en, der ikke hørte til

iblandt dem, og han gik rask til, ligesom for at indbilde Folk, at nogen ventede paa ham. For at slippe fri for at gaa her paa Gaden og spille en Komædie, som ingen brød sig om at se paa, smuttede han ind i Dampkøkkenet paa Østermalm. Det var det nærmeste, og han var en tarvelig Mand, som kun ejede en Livrente og ingen Illusioner gjorde sig; han kunde godt spise paa et Dampkøkken.

Han satte sig ved et Bord for sig selv, og mens han ventede paa Suppen, faldt han i Tanker.

Ung havde han været en Gang. Og der havde været en anden, som ogsaa var ung den Gang, og som havde røde Kinder, en buttet lille Skikkelse med smukke Fødder i højhælede Sko. Hans Moder havde ikke sagt et eneste bebrejdende Ord, men han havde følt med hendes Følelser — følt med hende, hvad det vilde sige at blive skudt til Side af den, som man elskede højere end sit eget Liv, at blive puffet tilbage paa anden Plads, at maatte give Husstyrelsen fra sig efter at have haft den i Hænde i tredive Aar. Hvert venligt Blik til de røde Kinder var et Tyveri fra Moderen. Det var en Delthed, som ikke var til at holde ud. Derfor trak han sig tilbage for at tænke over det, inden han tog et afgørende Skridt; og medens han tænkte over det, gik de røde Kinder hen og giftede sig med en Kul-

handler, i den faste Overbevisning, at Per Tobiasson var et svigefuldt Mandfolk, som samvittighedsløst legede med trofaste Kvindehjærter, hvorfor hun for Fremtiden nærede Had til hele hans Køn — Kulhandleren derunder indbefattet. Og saa blev Hr. Tobiasson Pebersvend — for at sone sin Svig.

Ja, og nu sad han ensom her paa Dampkøkkenet og spiste Suppe. Ja ja.

Hvordan havde det været forrige Juleaften? Han havde haft tre Studenter hos sig, som ikke havde noget Hjem at rejse til. De havde været saa glade, fortalt Historier, røget hans Cigarer og sunget Viser, til Klokken blev over tolv. Da de mærkede, at han vilde have, at de skulde gaa hjem saa tidligt, blev de misfornøjede og mente, at saa havde han ikke behøvet at indbyde dem, skønt de naturligvis var for høflige til at vise, hvad de tænkte; og da de var gaaede, var Husholdersken smækvred, fordi de var blevne saa længe.

Her lo Skeptikeren overlegent. Saadan gik det, naar man brød sig om andre! Nej, man skulde udelukkende leve for sig selv. Kun eet Menneske kan man gøre tilpas; altsaa maa denne Ene være En selv!

Hr. Tobiasson følte sig helt aandrig. Det var jo en Aforisme, han dér havde hittet paa — en vir-

kelig Aforisme! Og med næsten cynisk Appetit fortærede han sin Bøf, som var fulgt efter Suppen. Da han naaede Blommerne, var han rigtig tilfreds med sig selv, uden mindste Forbehold.

Men der var kvalmt dernede, og det gjorde godt at komme op paa Gaden igen.

Der laa Sne paa Jorden, Lygterne var tændte. Slæder ringlede hid og did, i selve Bjældeklngen laa der noget af Friluft og Frost.

Han stak Hænderne i Overfrakkens Lommer og gav sig til at gaa.

Dér laa Humlegaarden, hvis Lygter og Træer aftegnede sig mod en let Taage, dér laa Bibliotheket saa mørkt og tungt, ovre fra Esplanaden straaledede det elektriske Lys med sit blaalige Skær. Dette var rigtignok noget andet end Lund! Der var noget saa stort og øde ved at vandre ensom om i denne fremmede Stad. Han syntes om det, og han indaandede Luften i dybe Drag, som udvidede Brystet.

Det er nu alligevel mærkværdigt med Juleaften; Luften er en anden, Lysene har et andet Skær, og Minderne kommer dragende, sorgfulde Stemninger, barnlige Tanker og et underligt Savn af — Lykke.

Saa! var han nu der igen?

Nej, Juleaften var en dum Indretning. Hvad

hindrede ham i at ignorere den? Rent ud trodse den!

Han gjorde hurtigt omkring og begyndte at gaa ned ad Sturetorvet til. Han vilde gaa en Tur i Kongens Have. Hvad kom det ham ved, at nogle havde travlt, eller at andre ventedes, dér hvor de gik hen!

Han drev langsomt henad Fortovet forbi de oplyste Butiksvinduer. Paa Sturetorvet var der halvmørkt. Sikken en Masse Juletræer! De ligesom sugede Mørket til sig, gemte det imellem sig. De stod paa Træfødder, de laa paa Jorden, store Graner, smaa Graner, Graner baade til Fattige og til Rige. Man indaandede en skarp Harpikslugt med hvert Aandedræt; der laa Jul i selve Luften.

Hans Værtsfolk skulde ikke have Juletræ; de havde ikke Raad til det. De havde søgt at forklare Børnene det, men disse havde ikke kunnet forstaa det. Hvorfor skulde de ikke have Juletræ? De skulde være stille og artige hele Dagen, maatte de saa ikke faa Juletræ?

Han havde hørt det om Morgenens, gennem den tynde Bræddevæg, da han var i sin Garderobe.

Sikken en Kæmpe af en Gran! — mørk, tæt og rank.

»Hvad koster den?« spurgte han — kun af

Nysgærrighed, thi han var en videbegærlig gammel Herre.

»Halvtreds Øre.«

Han blev maalløs af Forbavselse. Var det en Pris at forlange for den?

»Jeg kan ligesaa gjerne sælge den for det som at slæbe den hjem igen,« sagde Manden.

Men det var jo meningsløst at sælge saadan en Gran for halvtreds Øre. Det var jo Barbari, det var jo det rene Vanvid. Holdt man saadan Hus med Skoven heroppe?

Manden stod og saa forventningsfuld ud; sin Hue holdt han i Haanden. Dette her vilde vel nok blive til en Handel.

»Det har gaaet daarligt i Dag. Saa daarligt har det aldrig gaaet noget Aar, derfor sælger jeg dem for Røverkøb.«

Manden havde staaet dér med sine Graner fra tidligt om Morgenen, han var kørt den lange Vej ind til Byen, mens det endnu var mørkt, længe førend Dagen begyndte at gry. Og nu solgte han saadan en Gran for halvtreds Øre!

Hr. Tobiasson saa ud, som om han betænkte sig. Manden med de forventningsfulde Øjne stod og betragtede ham, længselsfuld efter at kunne læse hans Tanker.

Var det nu muligt at sige, at man blot havde spurgt af Nysgærrighed, og saa gaa sin Vej? — se den høflige og opmærksomme Mine gaa over til Skuffelse og Gnavenhed!

»Det er Røverkøb,« gentog Manden.

»Naa, saa bær den hjem til mig da, her er mit Kort.«

»Og saa faar jeg vel nok fem og tyve Øre til for at bære den hjem?«

Hr. Tobiasson gav ham de fem og halvfjerds Øre og gik videre.

Derhenne paa Hjørnet laa en Blomsterbutik, lille og uanselig, men med dejlige Blomster. Hr. Tobiasson kunde ikke lade være at betragte den, han var en Blomsterven. Derinde stod en ung Mand og saa til, mens Blomsterhandleren ordnede friske Blomster i en Kurv, hvide, røde, brogede, og under Blomsterne laa der Frugt — Æbler, Pærer og Druer — Druer i store, grønne Klaser. Den unge Mand smilede, han smilede saa lyksaligt, og hans Vinterfrakke var saa slidt, hans Hænder røde af Kulden. Men hvad tænkte han paa det! Det var jo Juleaften.

Hr. Tobiasson gjorde omkring. Det var ikke til at holde ud! Han hadede den unge Mand, som var saa glad, han hadede Blomsterhandleren, som saa saa geskæftig ud. Hvad kom det dem ved, at

det var Juleaften i Aften? Behøvede de at gøre sig til Idioter af den Grund? — Druer og Blomster — —

Ja ja.

Han drev atter hjemad. Han vilde gaa hjem og læse sine Aviser og lade som om ingenting var paa Færde. Ingenting? Jo pyt! Nu vilde de vente Præsenter af ham, nu da han havde været ude. Han vidste nøjagtigt, hvordan det vilde gaa til. Pigen vilde komme ind med hans Aftenthe og se paa ham med et undseligt og glad Blik: nu giver han mig sin Gave. Og han vilde lade som ingenting. Saa vilde den glade Mine forsvinde igen som et flygtigt Lysglimt, hun vilde sænke Hovedet paa den velbekendte Maade, som om det hang løst paa en Traad og faldt forover ved sin egen Tyngde. Og hendes Øjne vilde fyldes af Taarer. Det kendte han saa godt. Hun havde et Par lyseblaa Køjne, som hang ud af Hovedet paa hende. Taarerne vilde brede sig over dem som Vand over en Glasrude, gøre Blikket ubevægeligt, staa og dirre paa Øjenlaagenes Rand, lige ved at flyde over. Hun vilde gøre alt for at skjule det; med bortvendt Ansigt vilde hun gaa ud af Stuen og lydløst lukke Døren efter sig. Men han vilde alligevel have set det, og han vilde

se det Blik atter og atter i sin Erindring, han vilde pines og vaande sig — —

Og nu begyndte den igen at spørge, denne slatne gamle Bomuldskjole med Riften i Ærmet, hvor Kulden bed i det bare Skind.

Ejede han da selv mere, end at han lige akkurat kunde leve, som han gjorde? Hvad var det for Fordringer? Hvad skulde han give Afkald paa? Nej, nu maatte der være en Ende paa Blødhjærtetheden.

Mens han saadan gik og skændtes med sig selv, var han kommen ind paa Trappen og traskede op.

Det var Pigen, som lukkede op for ham.

»Her var for lidt siden en Mand med et Grantræ,« sagde hun tvivlraadig, »han sagde, at det var hertil.«

»Ja, jeg vil have Juletræ,« svarede Hr. Tobiasson kort.

Han traadte ind. Dér stod Træet og fyldte hele Værelset med Duften af Jul.

»Det er sandt, her var en Herre og lagde sit Visitkort, han sagde, at han vilde komme igen om lidt,« rapporterede Pigen, idet hun aabnede Døren paa Klem.

»Naa.«

Hun lukkede Døren igen. Hr. Tobiasson gik hen til sit Skrivebord og saa paa Kortet. Ja, det var jo sandt: Ludvig var flyttet til Stockholm for et Par Aar siden, det var ikke faldet ham ind før nu.

Kortet var fra en af hans talrige Brodersønner, fra den af dem alle, som han holdt mest af. Hr. Tobiasson stod endnu og stirrede paa det velkendte Navn, da det ringede paa Entréedøren.

Pigens Stemme hørtes derude: »Jo, Herren er kommen hjem.« Og saa gik Døren op.

Hr. Tobiasson gøs i Forudfølelsen af nye Konflikter.

»Hvad er det for en Manér at komme saadan incognito til Stockholm?« sagde den Indtrædende, idet han gik henimod den gamle Herre. »Ja, du kan vel knap kende mig igen, Onkel; der er løbet meget Vand i Stranden, siden vi sidst saas.«

Han var en lille, gemytlig Fyr med et vældigt, lysegult Overskæg og et Par leende, plirende Øjne.

»Jo bevares,« svarede Hr. Tobiasson, som ikke for aldrig det vilde se rørt ud, og trykkede kraftigt sin Gæsts Haand.

»Ja, det er en hel Historie, bare hvordan jeg fandt dig,« vedblev denne. »Du havde boet paa et Hotel, det saa jeg i Aviserne; men for Resten maatte jeg gaa til Værks akkurat som en Opdagelsesbetjent.

For Fingre i dig vilde jeg nu have, Onkel! — —
Det var ogsaa en Idé, at du ikke kunde lade mig
det vide!»

Aldeles den gamle Tone! Hr. Tobiasson blev
varm om Hjærtet blot af at høre den.

»Ja, at jeg er gift, det véd du nok. Og at jeg
er godt gift, det skal du selv faa at se.»

Jo, man kunde se det paa ham. Han formelig
skinnede.

Hr. Tobiasson følte sig en Smule genert; det
gjorde han altid ligeoverfor Nygifte.

»Og naar man er lykkelig, trænger man saadan
til at dele sin Lykke med andre,« fortsatte Broder-
sønnen, »og du maa da ikke paa nogen Maade faa
Lov til at sidde alene Juleaften. Vi har det kun
smaat og tarveligt hjemme hos os, men Hygge og
Barneglæde er der. Du maa komme hjem til os i
Aften, Onkel. Jeg gaar ikke, førend jeg faar dig
med. Herregud, hvor det vil minde om gamle Dage;
jeg har jo fejret to Juleaftener hos dig. Hvor det
var herligt at komme fra Studenterhybelen ned til
dit lille Hjem. Kom nu straks med, Onkel. Saa
skal du faa mine Unger at se — jeg har allerede
to — — Min lille Hustyran kommanderede mig til
at gøre endnu et Par Indkøb paa Hjemvejen, men
du kan vel nok gaa med, Onkel, saa skal jeg vise

Vej; ellers kunde den maaske blive besværlig at finde for dig, som er fremmed her i Byen.»

Hr. Tobiasson var endnu tvivlraadig. Han havde en Følelse, som om en skjult Fare kunde lure paa ham i Brodersønnens Hus. Men paa samme Tid kunde han ikke sige nej til de Øjne, der var fæstede saa venligt paa ham og ventede Svar.

»Ja, jeg gaar med.»

Hvilken Jubel vilde der ikke blive herhjemme, naar han gik! Han vilde lade dem faa Granen, han vilde blive borte hele Aftenen, han — —

Tossen vilde ikke give ham Tid til at angre; nu skulde det gaa i en Fart.

»Jeg kommer straks,« sagde Hr. Tobiasson, som allerede havde den ene Arm i Overfrakken og maasede med at faa det andet Ærme paa, mens han med barske Skridt gik gennem Forstuen over mod Familiens Værelse. Efter at have anmeldt sig med en lydelig Banken aabnede han Døren.

Der var ikke andre end Børnene derinde. Det største af dem, en lille Pige, sad paa en Skammel og syntes at være i Færd med at fortælle Historier for de andre to, som nok saa ugenert havde slaaet sig ned paa Gulvet foran hende. Fortællersken standsede forfærdet og saa paa den gamle Herre.

»Jeg vil tale med Mo'er,« sagde han.

Den Ældste skyndte sig ud i Køkkenet, og straks efter kom Fruen. Hr. Tobiasson trak sig tilbage ud i Forstuen, hvor der var mørkt, og Fruen blev staaende lige foran ham i den aabne Dør.

»Se her,« sagde han, »jeg vilde bede Fruen om at købe noget til Børnene — den Slags Sager forstaar jeg mig ikke paa — og saa staar der et Juletræ derinde, og saa gaar jeg min Vej nu og kommer ikke hjem førend meget sent, saa De kan benytte mine Værelser ganske som deres egne.«

»Tusind Tak, det er altfor meget,« svarede Fruen ydmygt og med øjensynlig Overraskelse, medens hun i Tasmørket forsøgte at se stjaalent paa Pengene.

»Det er ikke Jul mere end een Gang om Aaret,« sagde han i en Tone, som straks afkølede hende og fik hende til at se som et sky Barn op paa den strænge gamle Mand.

Han følte et Stik i Hjærtet. Dette sky Blik vilde ødelægge hele hans Juleglæde.

Han var ond, han var haard, han var en nederdrægtig gammel Knurrepotte. Han skældte sig selv ud for alle de slemme Ting, han kunde finde paa. Han var ikke værdig til at gaa paa Jorden. Havde den Stakkel maaske ikke Bryderier nok, uden at han behøvede at sige hende Uvenligheder?

Saa aabnede han Døren ind til sine Værelser og sagde:

»Nu er jeg parat.«

Da de var komne halvvejs ned ad Trappen, vendte han om, løb op igen og slog Allarm paa Køkkendøren.

»Er Tilda dér?« spurgte han hæftigt, da Fruen lukkede op.

»Tilda!« raabte Fruen.

»Tilda!« raabte Børnenes smaa svage Stemmer derindefra.

Og Tilda kom løbende, helt aandeløs. Vorherre bevares, det gamle Uhyre kunde jo finde paa at flytte til Nytaar, hvis man ikke stillede ham tilfreds.

Han saa paa Tilda og vidste ikke rigtigt, hvad han skulde sige. Og denne hans Tvivlraadighed gav sig Udtryk paa en ejendommelig Maade: Kautschukhagen skød sig op imod Næsen, de buskede Øjenbryn sænkedes, Ansigtet blev saa kort, Munden saa bred, og Næsen saa komisk altbeherskende.

»Hvormeget koster Tøjet til en Kjole?« kom det tilsidst.

Tilda saa op, om Spørgsmaalet virkelig var rettet til hende. Det var det, thi under de tunge Øjenlaag kiggede et Par Øjne ud fra Skyggen ned

paa hende. Hun stammede, stirrede og ledte efter Ord.

Kunde — —? Var det muligt, at — —? Eller havde han en Kæreste? Det havde saadanne gamle Fyre undertiden.

Det var, som om han havde læst hendes Mistanke, og den gjorde ham rasende.

»Til en Tjenestepige!« hvæsedde han med et Ravneskrig saa umenneskeligt, at Tilda forfærdet saa hen til sin Madmoder efter Undsætning.

»En otte, ti Kroner,« svarede denne, som bedre havde beholdt Fatningen.

»Værs'god. Og lad mig saa slippe fri for at se den dér med Riften i Ærmet; den er ikke bedre værd end at brændes,« sagde han arrigt og rakte hende en Tikroneseddel.

De udstaaende Øjne blev blanke af Taarer. Var det af Taknemmelighed for den nye Kjole eller af Ydmygelse ved, hvad han havde sagt om den gamle? Hvor kunde han vide det! Hun nejede til Tak og saa dobbelt saa forlegen og dobbelt saa fattig ud som sædvanlig. Det skar i det gamle tossede Hjærte at se det, og han vilde have givet meget til, om han havde kunnet stryge med Haanden hen over det forpjuskede, bøjede Hoved, som ikke havde faaet Tid til at blive vandkæmmet, og om han med ven-

lig Stemme havde kunnet sige: stakkels Barn, jeg mente ikke noget slemt. Men det kunde han ikke. Han var forlegen, meget mere forlegen end Tilda.

Medens han i Selskab med Nevøen gik ned ad Trappen med tunge, knirkende Skridt, udregnede han vredt, hvilket Hul disse unødvendige Udgifter havde gjort i hans Kasse. Og nu maatte han naturligvis ogsaa købe noget til Nevøens Børn!

Julen er et Udslag af det frækkeste Udpresningssystem, det kunde vel ingen bestride. — Og hvad skulde han finde paa at købe til disse Børn, som han jo ikke kunde afspise med rede Penge? Hvad plejer man at købe til Børn? Det vidste Hr. Tobiasson ikke. Kunde man gaa ind i en Butik, smide Pengene paa Disken og sige: giv mig for tre Kroner Legetøj?

Han følte sig bitter og galdesyg. Hvorfor skal Juleaften paatvinges dem, som ikke vil have den? Han vilde ikke. Hvorfor kunde han da ikke faa Lov til at slippe!

Imidlertid var de naaede ned paa Gaden. Det frøs. Sneen knirkede, saa at den næsten skreg under Fødderne.

De kom forbi en Legetøjsbutik.

»Her skal jeg ind,« sagde den Gamle med Fortvivlelsens Energi.

Brodersønnen standsede ham.

»De faar mere end tilstrækkeligt Legetøj,« sagde han. »Køb du bare for halvtredsindstyve Øre Slikkerier til at gøre dig gode Venner med dem; det er tilpas.«

Den Gamle følte Beundring for denne afgørende Tone. Det var mærkværdigt, at han vidste saa nøjagtigt, hvad der skulde til.

»Men her skal jeg ind, vil du med, Onkel?«

Den resolute unge Mand traadte ind i en Trikotagehandel og bad uden Tøven om at maatte se paa nogle uldne Veste til Fruentimmer.

»Det skal være Veste med Ærmer i,« tilføjede han.

Der blev lagt en Pakke Uldtøj frem paa Disken.

»Ja, de er jo gode og tykke at føle paa,« sagde han bifaldende, idet han med Kendermine tog paa dem og vendte og drejede dem, som om han aldrig i sit Liv havde bestilt andet end købe Fruentimmer-veste. Hr. Tobiassons Beundring var i Stigning.

»Det skal være til vor Tjenestepige,« forklarede den unge Mand, henvendt til den Gamle.

Og han lod ikke til at være tvivlraadig. Han valgte en Vest, sort og rød, og han fik den pakket ind i Papir, og det gik for ham, som om det slet ingenting var.

Saa gik de.

I Døren standsede Hr. Tobiasson. Han vendte sig hurtigt og sagde brat:

»Maa jeg ogsaa faa en af de tykkeste; en af dem med Ærmer i.«

Han fik den pakket ind, betalte og gik ud til Brodersønnen, som ventede paa Trappen.

Hr. Tobiasson var tilfreds. Det var en fortræffelig Idé! En ulden Vest — det vilde aldrig være faldet ham selv ind. En ulden Vest med Ærmer, det var netop, hvad der behøvedes. Nu skulde hun ikke mere gaa og fryse paa Rengøringsdage.

Ja ja! For det lignede ham saadan: overveje, gruble, angre, tage Beslutninger i en Uendelighed, og saa i et Øjeblikks Overilelse gaa hen og gøre netop det, han havde bestemt sig til ikke at gøre. Havde han nu ikke igen kastet Penge ud! Fire Kroner! To Operaer havde han kunnet faa at høre for de Penge. Men han var et Fæ. Derfor vilde han ende paa Fattiggaarden, hvor der ingen Operaer var.

*

*

*

Maaltidet var endt, Juletræet havde været tændt, Børnene havde faaet deres Gaver, og nu sad man og røg inde i Husherrens lune Arbejdsværrelse.

Pigebarnet, som var den yngste af de to, var falden i Søvn paa Sofaen, omgiven af sit Legetøj, og Tjenestepigen havde baaret hende sovende bort. Men Drengen var endnu saa vaagen som nogensinde og løb omkring paa Gulvet, ridende paa en Kæphest og smældende med en Pisk.

I en magelig Skrivebordsstol sad Herren, med Fødderne hvilende paa en af de udtrukne Skrivebordsskuffer, og tæt ved ham, med Albuerne støttede paa et lille Sybord, sad hans unge Hustru og lyttede til hans Ord med levende Interesse, uagtet han blot fortalte om Ting, som maatte være hende gamle og velbekendte, nemlig hans første Bekendtskab med hende selv, hans ubetænksomme Frieri og alt, hvad der var fulgt derpaa. Ganske vist havde det været et Vovestykke at gifte sig paa de smaa Indtægter, men det lod til at gaa godt, og de havde ikke angret det. Og dermed saa de to paa hinanden med smilende, betydningsfulde Blikke, og Hr. Tobiasson fik et Indtryk af, at de af en eller anden Grund var opfyldte af en uendelig Taknemmelighed mod hinanden.

Udstrakt i Værtens store Lænestol med Askebægeret ved sin Albue sad han og betragtede det lille Interieur med undselig, velvillig Nysgærrighed.

Egentlig var det meget faa Ægteskaber, som Hr.

Tobiasson havde set, men at der fandtes baade lykkelige og ulykkelige, det vidste han. I de lykkelige kyssede og klappede Parterne hinanden — og det gjorde ham undselig, thi Kærtegn var forbuden Frugt, som det var en Frækhed at plukke lige for Næsen af alle og enhver — i de ulykkelige skændtes man, og saa var det sikrest at holde sig i Afstand.

At blive saadan uforvarende kastet ind i to unge Menneskers Hjemliv gjorde derfor et underligt Indtryk paa ham. Der var noget saa naturligt og utvungent ved dem, deres Venlighed havde en Sjælsfinhed, som var ny for ham, og deres Hverdagssprog var saa kammeratligt, at han følte sig hjemme, som om han sad i en Kreds af sine Studenterprotegéer.

Med sin Gammelmandsnysgærrighed granskede han deres Ansigter, og fandt i dem intet, som tydede paa Rivninger, intet, som indgød Uro, Frygt eller Medlidenhed; kun Tryghed og Tilfredshed. Især var dette ham paafaldende hos den unge Mand, og han kunde ikke lade være at sammenligne sig selv med ham. Pintes han maaske af denne Følelse, som var Hr. Tobiassons Livs Plage, den at gøre Uret enten mod sig selv eller mod andre? Nej, sikkert ikke. Der maatte være noget i ham, som bragte Ligevægt i det Hele.

Medens denne Tankegang randt som en stille

Understrøm, sad den Gamle og lyttede til den Unges Fortælling om de smaa Hændelser, der udgjorde hans og hans Livsledsagerindes Levned.

Drengen løb omkring og legede med sig selv, slog med sin Pisk og smaasnakkede, som om han havde haft Selskab.

Tiltrukne af Bevægelsen fulgte Hr. Tobiassons Øjne hans Leg, i Begyndelsen tankeløst, men lidt efter lidt med vaagnende Interesse.

For den gamle Pebersvend var dette opvoksende Stykke Menneske et komplet Fænomen. Børn kendte han ligesaa lidt til som Ægteskaber; unge Studenter og gamle Ungkarle havde været hele hans Omgangskreds.

Naturligvis var han vant til paa Gader og i offentlige Anlæg at møde saadanne smaa Kræ, bevogtede af Mødre eller Barnepiger. Han nærrede en vis Ærbødighed for dem som for noget af en dyb og hemmelighedsfuld Betydning, men paa samme Tid som for noget, der var ham ukendt og fremmed. Børn var ganske simpelt den opvoksende Slægt, den kommende Generation, og bestod for ham egentlig ikke af Individier. Han vilde ligesaa lidt kunne kende dem fra hinanden, som han kunde skælne det ene Myreæg fra det andet.

At Kvinder passede Børn var ligesaa meget i

sin Orden, som at Myrer slæbte deres klodsede Larver omkring i Solskinnet; men at dette i nogen Henseende kunde vedkomme en Mand, det var aldrig faldet ham ind, og derfor havde han aldrig følt den ringeste Lyst til at nærme sig en af disse tykke, omvraltende smaa Menneskelarver.

Han gik tværtimod af Vejen for dem.

Hvad der først fik ham til at fæste Opmærksomheden paa den Lille, var, at han i det rundkindede Ansigt troede at lægge Mærke til et Spil af skiftende sjælelige Bevægelser, som han aldrig vilde have tiltroet et saa udviklet Væsen. Den Lille havde opdaget, at han var Genstand for Opmærksomhed, og straks var hans Maade at opføre sig paa bleven en ganske anden; der var kommen en vis Affektation, for ikke at sige Selvbevidsthed, i hans Væsen.

Efter først med en Mine af utilgængelig Mistillid at have holdt sig i Afstand, begyndte han nu at komme nærmere, men stadig med en paatagen Lige-gyldighed, som tog sig uhyre komisk ud. Vante til ham, som Forældrene var, lagde de ikke Mærke til den lille Komædie, der spilledes saa at sige mellem Kulisserne. Det var Børns sædvanlige Væsen og ikke noget at bryde sig om.

Men Hr. Tobiasson var umaadeligt forbavset. Det maatte være et aldeles mærkværdigt udviklet Barn,

et helt lille Vidunder! Skulde Forældrene virkelig ikke have mærket det? Dette Væsen i sin stumpe Bluse og med sine tykke smaa Ben var jo et virkeligt Menneske, allerede udrustet med Menneskenaturens Ejendommeligheder, Sjælsnuancer, ja selv dens smaa Naragtigheder. Hr. Tobiasson havde Lyst til i et Overmaal af Sindsbevægelse at raabe: han tænker — han tænker ganske bestemt! Men han generede sig. Forældrene saa ud, som det hørte til det dagligdags og sædvanlige; Hr. Tobiasson frygtede for ikke at kunne gøre sig forstaaelig for dem. De havde formodentlig ikke Blik for sligt.

Men i Stilhed følte han den naiveste Glæde. Han havde gjort en Opdagelse, der var saa forbløffende ny, at han endnu ikke vovede at betro den til nogen, og han følte paa samme Tid et Slags naturligt Baand mellem sig og den Lille. Denne Følelse gav et Indtryk af Rigdom og Fylde; det var, som om hans Synskreds udvidedes.

Alderdommens Kærlighed til de Smaa var pludselig vaagnet — Individets instinktmæssige Kærlighed til sin Slægt. Hr. Tobiasson vilde kunne sidde i Timevis og se paa denne lille grinagtige Skikkelse. Her syntes at være et uudtømmeligt Felt for Iagttagelser.

Den Lille søgte at lade, som om han ikke brød

sig det mindste om den Gamle, men paa samme Tid holdt han Udkig efter, om denne ikke skulde være til Sinds at gøre det første Skridt til en Tilnærmelse. Hyppigere og hyppigere smuttede han forbi under sin Leg, næsten strejfede den Gamle, trak sig tilbage, som om han frygtede for at blive holdt fast, men gjorde dog alt for at opfordre til et Attentat i saa Henseende. Da dette ikke hjalp, smilte ham med en Mine af hemmelig Forstaaelse og gav sig saa atter til at løbe hid og did i Zigzag og Slyngninger, som en Hare, der' dublerer.

Under alt dette deltog Hr. Tobiasson i Samtalen, hørte efter og svarede, men hele hans Interesse fulgte den Lille. Mon man turde løfte paa den Tyksak? Mon han vilde skringe ved det? Monstro han var tung?

Hr. Tobiasson fik Lyst til at løfte ham, — en aldeles umotiveret og ufornuftig Lyst, som i Løbet af et Par Minutter voksede til Lidenskab.

Han maatte løfte ham, han maatte føle, om han var tung.

Uden et Ord og uden et Smil — thi han følte, at dette var et Eksperiment, som udkrævede den den overordentligste Dristighed og Koldblodighed — rakte han sig frem, greb den tre Aars Gut, løftede ham lige til Vejrs omtrent en Alen fra Gulvet, og

satte ham derpaa straks ned igen, nøjagtigt paa det Sted, hvor han havde taget ham.

Jo, han var tung, henrivende tung, aldeles be-
daarende tung — tung som et Menneske, ja næsten
som en Klump.

Hr. Tobiasson rødmede stærkt af Anstrængelse
eller Sindsbevægelse.

Drengen stod et Øjeblik og saa paa ham ud af
Øjenkrogene, alvorligt, spørgende. Han betænkte sig
øjensynligt paa, hvorledes han skulde optage denne
Indledning til et nærmere Bekendtskab. Saa vrin-
skede han som en Hest, galopperede af Sted og lod,
som om ingenting var hændt. Moderen saa efter
ham med et beundrende Blik, men Hr. Tobiasson
syntes fuldstændig uforandret, og Samtalen fortsattes.

Nogle Minutter efter begyndte den Lille imidler-
tid igen at nærme sig, i smaa Afsatser og med
mange Krumspring, opbydende alle sine Smaakunster
for at lokke den Gamle til at gentage Manøvren.
Men da dette ikke vilde lykkes, blev han tilsidst
staaende aldeles stille ved Hr. Tobiassons ene Ben,
lænende sig tungt imod det og med sin ene buttede
Haand hvilende paa det. Opfordringen var tydelig
nok.

Hr. Tobiasson tog den lille Haand i sin, og den
gjorde ingen Modstand; efter et Øjeblik's Betænk-

ning løftede han hele den lille Herre op paa sit Knæ og lagde sin Arm om en tyk lille Krop; ogsaa dette fandt Fyren sig i. Et tankefuldt lille Ansigt vendte sig oven i Købet imod ham, og et Par blaa Barneøjne saa ind i det gamle Ansigt.

Det var en underlig, underlig Følelse! Man blev saa varm om Hjærtet, der steg som en fugtig Vaarvarme op gennem Brystet, det var lige ved at vælde frem som en Bølge og strømme som en Regn ned over rynkede Kinder — men det opløstes i et Smil, der som Solskin straaede ned over den Lille og lyste op i hele det furede Ansigt.

Den unge Familiefader tav pludselig. Der var noget i denne Gruppe, som tiltalte selv hans Skønhedssans; og dreven af et pludseligt Indfald sagde han:

»Willy, kys Bedstefader.«

Ordene faldt ham i Munden, næsten uden at han tænkte derpaa.

Den Lille saa et Øjeblik ligesom prøvende paa den Gamle, saa satte han Hænderne mod hans Bryst og rakte med alvorlig Mine sin lyserøde, fugtige Barnemund op mod ham. Den Gamle bøjede sig ned og trykkede et Kys saa let som et Aandepust paa den.

»Drengen har ingen anden Bedstefader,« sagde den unge Mand. »Fader levede ikke saa længe, at

han kunde faa sine Børnebørn at se — den Stakkel! Men saadan burde det have have været: du burde have haft Børnebørn nu, Onkel.«

Der opstod en Pavse. Gamlingen lagde sin Cigar fra sig; den var næsten røget ud, og han havde glemt at holde Ild i den.

Ja. saadan burde det have været, lød det igennem hans Sjæl. Han burde have været en gammel Bedstefader nu, med Børnebørn paa sit Knæ. Men han havde oversprunget et Led i Kæden Bedstefader? Hvor ejendommeligt det lød! Det var kun en uskyldig Spøg, men den kastede et Lys over hans henrundne Liv.

For første Gang faldt det Hr. Tobiasson ind, at der aldrig havde været noget mere og mindre vigtigt i hans Forhold til Menneskene. Han havde følt samme Forpligtelser overfor alle, og havde derfor aldrig kunnet fyldestgøre disse uforholdsmæssige Krav. Det var denne manglende Ævne til at skæln mellem vigtigt og uvigtigt, som havde hindret den Kærlighed, der laa i hans Natur, i at sætte Blomst, hindret den i at fortætte sig til Frugt og Kærne. Det ene Forhold havde kvalt det andet uden selv at eje Udviklingsmulighed.

Mens Hr. Tobiasson sad og faldt hen i disse Grublerier, var Fruen gaaet ud efter Kaffen, som hun

nu selv kom ind med og stillede paa det lille Bord, medens Manden med vigtig Mine gav sig til at trække en Flaske Likør op.

»Du maa ikke tro, Onkel, at vi flottes os saadan til dagligt Brug,« sagde han glad, idet han forsigtigt bankede Lakket løst rundt om Flaskehalsen, »men i Julen kan man vel have Lov til at glemme den sædvanlige Sparsommelighed Frem med Likørglassene, Kone! Hvor den dufter! Jo, jeg véd nok, at du forstaar dig paa det — din Slikmund!«

Han smilede op mod Hustruen, som stod og ordnede Kopper og Glas paa Bakken for at kunne faa Plads til det altsammen.

Hr. Tobiasson sad og betragtede sin Brodersøn, stadig med Armen omkring den Lille. Denne »Familieforsørger« var den personificerede Sundhed. Hans Figur begyndte allerede at blive helt trind, men kun som i et Overmaal af Velbefindende. Havde han maaske, naar han gav til sine, en Følelse, som om han tog fra andre? Aldrig! Han var paa det rene med, hvad der var vigtigt og uvigtigt for ham. Her var ingen Brydninger mellem ensidig Egoisme og ensidig Selvforglemmelse, her fandtes det regulerende Element: Familien. Det, som for Hr. Tobiasson havde været saa uforeneligt: egen Fordel og Velvillie mod andre, det sammensmeltede her saa naturligt, det af-

grænsedes saa velgørende. Han undrede sig over, at han aldrig havde set Ægteskabet fra samme Synspunkt som nu. Der laa jo en helt anden Betydning i det, end han havde drømt om.

Den gamle Herre sank hen i sine Tanker, som han saa ofte gjorde; hans Blik blev aandsfraværende, og han lagde ikke Mærke til, at Brodersønnen, efter at være bleven færdig med at trække Likørflasken op, nu sad og betragtede ham.

Over dette godmodige unge Ansigt med det store Overskæg og de venlige Øjne havde der lagt sig et Udtryk af inderlig Deltagelse. Hans eget Hjærte var saa rigt og fuldt, og nu blev han greben af Fattigdommen i den Gamles Liv paa en anden Maade end tidligere, da han selv var en glad Student, som nød godt af den Smule Hygge, som den gamle Eneboer havde formaaet at skabe rundt om sig. Hvor graat hans Haar var blevet! Hvor furet det ærlige, hjærtensgode Ansigt! Han lagde Haanden paa sin Hustrus Arm, og hendes Øjne fulgte Retningen af hans Blik.

»Man kan se, hvor vant du er til at være alene, Onkel,« sagde han, og hans Stemme var blødere end sædvanligt, »dette indadvendte, koncentrerede Blik er saa typisk for dem, som er henviste til sig selv.«

Som med mild Haand vakte disse Ord den Gamle af hans Grublerier. Han saa op, og de bevægelige Ansigtstræk udglattedes i et venligt Smil. Hvilket smukt Patriarkhoved det dog egentlig var!

»Ja,« sagde han. »Og derfor skal du have Tak, fordi du trak mig med herhen; af mig selv var jeg vist aldrig kommen.«

Hans Tak var oprigtigt ment. Der fandtes noget ved disse unge Mennesker og i deres sunde Hverdagslykke, som virkede helbredende paa hans af den megen Reflekteren saare Sjæl og som gav ham noget af den Sindsro, han i saa lang Tid havde længtes efter. Og saa laa der noget i at føle denne varme, bløde lille Krop i sine Arme, som fik hans adsplittede Følelser for alt levende til at samle sig — samle sig i Kærlighed til dette lille Barn, der laa paa hans Skød som en anskudt Fugleunge, med det blødtlokkede Hoved trygt hvilende mod hans Bryst.

»Han sover!« hviskede Moderen og bøjede sig for at se ind i det lille Ansigt med den fine Hudfarve, »han er træt, han er falden i Søvn. Se, hvor godt han sidder dér hos Onkel!«

Onkel besvarede dette Udbrud med et Nik — højtideligt, vigtigt, næsten andægtigt.

De smilede til hverandre og gik paa Tæerne.

Den unge Frue gav Hr. Tobiasson en Kop i den Haand, han havde fri, og saa betjente de ham, hvor han sad, for at han ikke skulde behøve at rejse sig. De drak Kaffe og passiarede halvhøjt. Hr. Tobiasson smilede og nikkede, men var sparsom med Svar. Hvor kunde de vente, at han skulde svare, optaget som han var af et saa magtpaaliggende Hverv! Nu og da saa han med kærlig Omhu ned paa det blonde Hoved, som villieløst og tyngtet af Sønnen laa mod hans Bryst.

Fruen slog paa, at det vel var bedst, at Pigen kom ind og tog den Lille, han kunde maaske være til Besvær. Men Hr. Tobiasson skød Læberne frem, saa at Hagen blev helt borte, og fordrejede hele sit Guttaperkaansigt til een eneste Protest, mens han paa samme Tid myndigt afværgende viftede et Nej ud i Luften med sin frie Haand.

Og de holdt af Hr. Tobiasson for det, de var helt væk i Hr. Tobiasson; han var et komplet Ideal af en Grandonkel.

De drak deres Likør i Følelsen af at udgøre et helligt lille Frimurersamfund.

Til sidst maatte alligevel den Lille bringes til Sengs, og Pigen viste sig paa Tærskelen.

»Kan jeg ikke bære ham?« vendte Hr. Tobiasson sig undseligt spørgende til den unge Frue.

Hun nikkede, og Pigen fik et Vink om at forsvinde.

I Spidsen gik Fruen og aabnede alle Dørene, helt ind til Sovekammeret; saa kom Hr. Tobiasson med smaa, klodsede Skridt, af hvilke hvert eneste — paa Grund af hans ivrige Bestræbelser for at gaa paa Taaspidserne — fik ham til at gøre et saa eftertrykkeligt Ryk med Overkroppen, at der udfordredes en kærnesund Barnenatures allerbeundringsværdigste Sovehjærte til ikke at vækkes deraf. Sidst kom den unge Familiefader, stolt over af egen Tilskyndelse at have bragt denne Perle af en Onkel til Huse.

Saa blev den Lille afklædt, Stykke for Stykke, beundret og tilbedt, og da det var lykkedes Moderens behændige Fingre at faa ham — stadig sovende — iført sin lange Natskjorte, der som en Daabskjole hang ned over Fødderne, betragtede de hinanden med Øjne, der spurgte, om det ikke var en prægtig Dreng. Saa blev han lagt sagte ned paa Puderne, Tæppet bredt over ham, og de skulde til at gaa. Natlampen stod og brændte paa en lille Hylde og kastede et mat Skær ud over Værelset.

Moderen kyssede den røde, lille Kind, der lyste som en skær Frugt over Lagenets Kant, Faderen kyssede den, og, overvindende sit Hjærtets Undselig-

hed, bøjede Hr. Tobiasson sine stive gamle Knæ ved Siden af Sengen, greb den bløde, varme lille Haand og trykkede den mod sine Øjne.

Han elskede dette lille Barn, som han havde set første Gang i Dag. Han elskede det saadan, som kun en, der føler, at han gaar bort fra Livet, kan elske den, som netop træder ind i det.

Og saa gik Hr. Tobiasson fra de lykkelige Mennesker hjem til sin lille Ungkarlejlighed med sin Pakke under Armen. Og skønt der ikke var bleven talt derom, var begge Parter lige sikre paa, at naar den Gamle næste Gang flyttede, saa blev det til dem.

Endnu da han var kommen hjem, havde faaet tændt Lys i sit Sovekammer og begyndte at klæde sig af, var han udelukkende opfyldt af to Ting: Ludvigs Dreng og Tildas uldne Vest.

Han havde haft Dørnøglen med sig og selv lukket sig ind; hun vilde altsaa ikke faa sin Gave førend den følgende Morgen. Hun kom naturligvis og vækkede ham med Kaffen. Jamen saa vilde hun jo faa Øje paa Pakken! Nej, han vilde gemme den rigtig godt, saa at hun ikke skulde ane noget, førend han rakte hende det bløde Klædningsstykke. Hvor han følte dets Varme gennemstrømme sin Sjæl! Nu skulde ikke længer den slidte Kjole spøge for

ham, hver Gang det var koldt. Men hvor skulde han gemme Pakken? Her, under Hovedgærdet. Det var ypperligt. Og saa vilde han give hende den og bestræbe sig for ikke at blive undselig over sin egen Venlighed og ikke ødelægge sin gode Mening med en Sarkasme. Han vilde være ligefrem og naturlig som disse Mennesker, han havde set i Aften.

»Ah!« pustede han veltilfreds og kastede sig efter gammel Vane i sin Seng saa tungt som en faldende Træstamme; og han saa paa Lyset et Øjeblik, aandsfraværende, indadvendt, inden han nænnede at slukke det.

Nu laa han i sin Seng, den Lille — den Lille, som var saa tung at løfte, den Lille, som skulde vokse op og være ung og stor, naar Hr. Tobiasson laa i sin Grav og blev til Støv. Den Lille, som maaske ogsaa vilde blive en gammel Mand. Men ikke en gammel Pebersvend — en gammel Mand med Børn og Børnebørn.

Saa pustede Hr. Tobiasson Lyset ud og faldt selv i Søvn som et Barn fra sin Juleglæde — faldt i Søvn fra Tanken om den Lille, og med Tildas uldne Vest under sit Hovedgærde.

INDHOLD.

	Side
Indledning	V—XXIV
Kammerater	I
Mo'er Malenas Høne	28
Hans Landos praktiske Theologi	42
Om en Foderpose	53
En stor Forretning	64
En Studie	76
Giftermaal og Økonomi	82
Tab	90
Mo'er Märtha	96
Sorg	102
Jeppa	107
Gamle Ola	114
Mens Kaffen koger	127
Ved Sottesengen	145
Forbryderblod	161
Historien om et Lommetørklæde	181
Efter Torvedagen	188
Hedenatur	195
Hr. Tobiasson	203

